

Kakšen sindikalni občni zbor?

V teh dneh se člani osnovnih organizacij sindikata sestajajo na svojih rednih občinih zborih ali letnih skupščinah. Na teh množičnih delovnih sestankih bomo ocenili, kako smo bili delovni in politično uspešni v svojih samoupravnih okoljih; na osnovi temeljite ocene se bomo dogovorili, kako bomo nadaljevali in usmerjali svoje politično delovanje v svoji temeljni ali drugi organizaciji združenega dela; sprejeli bomo konkreten delovni načrt za letošnje leto in določili finančni načrt; sprejeli bomo nova pravila o organiziranosti in načinih delovanja in izvolili oziroma potrdili izvolitev novih, zdaj delegatsko sestavljenih izvršnih odborov.

Dnevni red je za tovrstne sestanke običajen, vsaka njegova točka pa potrebna, če želimo izpolniti pomen in namen delovnega stanka članstva na začetku poslovnega leta.

In vendar velja poudariti, da še posebno letošnji občni zbori po svoji vsebini in organiziranosti niso in ne morejo biti posnetek prejšnjih občinih zborov, ker jih moramo vsebinsko uskladiti z novimi družbenoekonomskimi in političnimi osnovami, pa tudi zato, ker so sindikati z novimi ustavnimi prvinami dobili pomembnejšo vlogo in širše opredeljene naloge, z njimi pa predvsem več dolžnosti za ustvarjanje novih samoupravnih odnosov.

Prvine, na katere opiramo svoje občne zборе, so nova ustava, oba kongresa zveze komunistov in oba kongresa zveze sindikatov. Osnova za vsebinsko razpravo in dogovor na občnem zboru so tudi nekateri drugi konkretni politični dogovori za uresničevanje sklepov kongresov: seji predsedstev ZK, ki sta opredelili stališča in neposredne naloge vseh političnih, družbenih in gospodarskih dejavnikov v ekonomski stabilizaciji in nadaljnjem uspešnem gospo-

darskem razvoju, in tretja seja centralnega komiteja ZKS, ki je temeljito pregledala in ocenila, do kam smo prispeli v razvoju samoupravljanja na vseh področjih samoupravnih odnosov, in nas, ki delamo v sindikatih, zavezala v sklepih, da smo kot najširša organizacija delavcev dolžni v sleherni temeljni in drugi organizaciji združenega dela zagotoviti take samoupravne odnose, kot jih opredeljuje ustava in kot smo jih podrobneje in konkretno opredelili na kongresih, pa tudi zapisali v svojih samoupravnih aktih.

Vsi se dobro spominjamo, kakšno razpoloženje je vladalo med ljudmi ob kongresih. Z najširšo podporo delovnih ljudi so bili delegati v svojih razpravah izredno kritični in nejevoljni zavoljo nepravilnosti, ki zavirajo hitrejšo uveljavljanje novih samoupravnih odnosov. Zahtevali smo, da je potrebno sleherni prvine nove ustave uresničiti. Zato so tudi delegati vztrajali pri konkretnih sklepih in so v njih opredelili naloge in odgovornost za uresničevanje sklepov na vseh ravneh od TOZD do federacije. Poudarili smo, da moramo vsak dan v delovnem in samoupravnem procesu uresničevati kongresne dogovore. Skratka, zahtevali smo samoupravni red in disciplino v TOZD, v krajevni skupnosti, v občini, republiki in v federaciji.

In zdaj je vrsta na nas v osnovnih organizacijah sindikata! Tudi na naših občinih zborih zahtevamo tako vsebino in odgovornost na vseh področjih našega delovnega procesa in samoupravljanja, kot smo ju zahtevali na kongresih od „sosednje“ organizacije združenega dela, od občine, republike, federacije. To bomo še toliko lažje opravili, ker se bomo pogovarjali v svojem samoupravnem okolju, kjer poznamo samoupravne in delovne razmere, kjer poznamo vse

uspehe pa tudi težave in nepravilnosti, ker vemo za vse velike in drobne težave sodelavcev. Zato moramo na bčnem zboru spregovoriti in opredeliti naloge v svojem delovnem načrtu o tem, kako smo samoupravno organizirani, kakšna mora biti vsebina naših samoupravnih odnosov, kaj je pri nas delavska kontrola, kakšna je kakovost naših zborov delovnih ljudi, samoupravnih organov, kako gospodarimo, kako se povezujemo z drugimi organizacijami združenega dela, kakšne so življenjske razmere naših sodelavcev, kako je s stanovanjsko politiko, kako je z družbeno prehrano v naši TOZD, kaj je potrebno storiti za povečanje produktivnosti dela, za varčevanje in boljše izkoriščanje notranjih rezerv, itd., itd. To prav gotovo ni niti približen izbor vseh vprašanj – bolj popolnega lahko napiše le vsak v svoji delovni organizaciji. Še posebej je pomembno, da se ob tem dogovorimo, kdo bo kaj storil za izboljšanje razmer in kdaj, kajti samo s konkretnimi akcijami in zavzetimi ljudmi je mogoče spreminjati razmere na bolje.

Taka vsebinska opredelitev in organizacijska izvedba občinih zborov oziroma letnih skupščin je izredno zahtevno in odgovorno dejanje. Vodstva osnovnih organizacij so dolžna temeljito pripraviti vse, kar je potrebno, in noben predsednik ali izvršni odbor nima pravice samovoljno osiromašiti političnega delovnega dogovora članstva o vsem pomembnem na delovnih mestih in v samoupravljanju. Osnovna vrednost tako pripravljenega občinega zbora namreč ni v „enkrat za vselej“ opravljenem sestanku, ampak v akcijah, ki bodo temu dogovoru sledile.

IVANKA VRHOVČAK

DE DELA ENOT

18. I. 1975 – ŠT. 2 – L. XXXII

OB ZAKLJUČKU REDAKCIJE

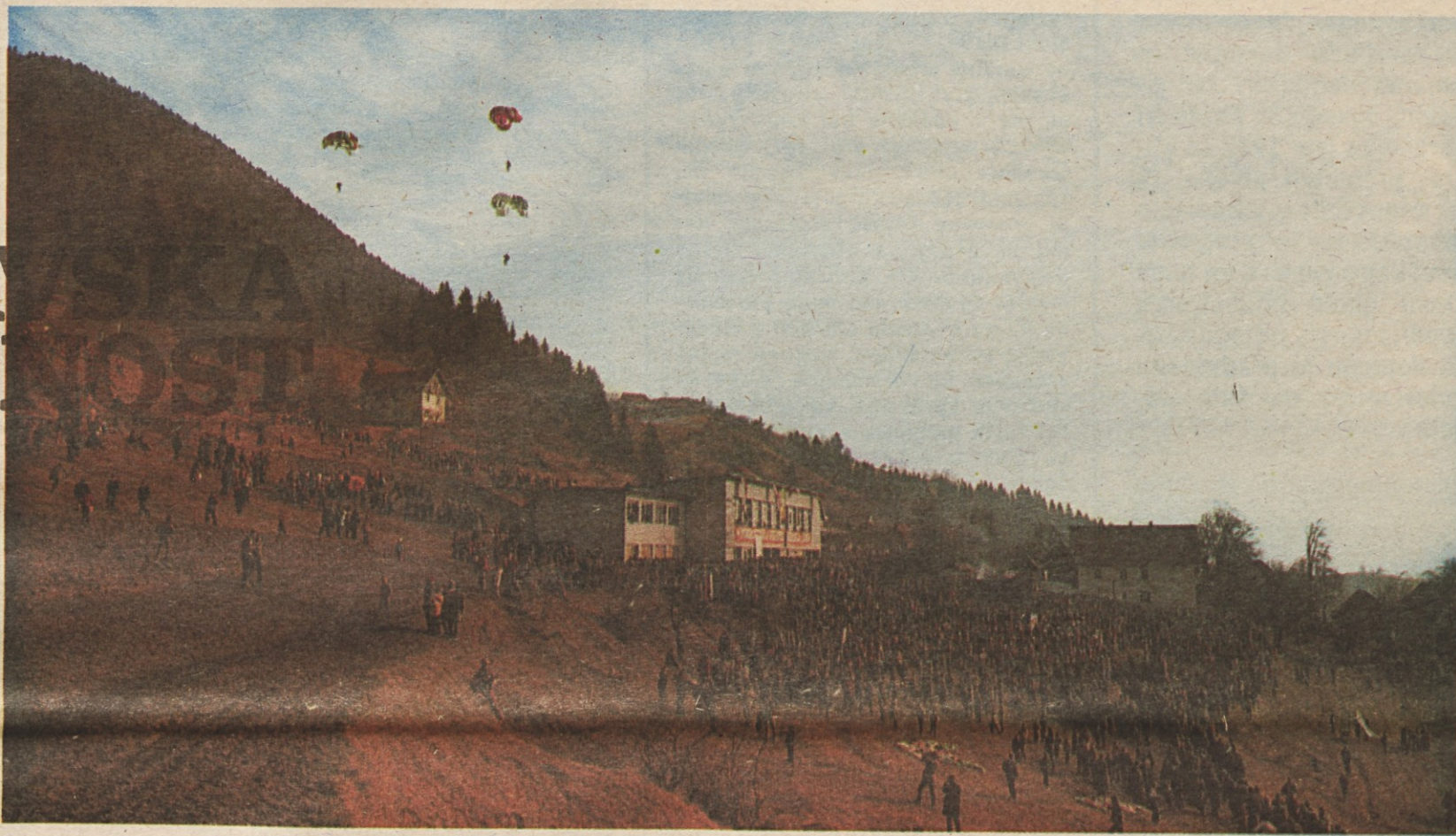
Plenarna seja RS ZSS

LJUBLJANA, 16. – Na današnjem plenarnem zasedanju je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije obravnaval šest dokumentov, ki urejajo problematiko razporejanja dohodka.

Podrobneje o tej seji poročamo na 5. strani. Zato bi na tem mestu omenili samo to, da je v prvi točki dnevnega reda tekla beseda o akcijskem programu sindikatov Jugoslavije pri spreminjanju in nadaljnjem razvoju sistema samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja o pridobivanju in razporejanju dohodka in o delitvi sredstev za osebne dohodke. V nadaljevanju se je republiški svet z več pripombami sprejel osnutek družbenega dogovora o skupnih osnovah samoupravnega urejanja odnosov v pridobivanju in razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v SFRJ, skratka dokument, ki je bolj znan pod imenom medrepubliški družbeni dogovor. V dopoldanskem delu zasedanja pa je republiški svet končno obravnaval še predlog sindikalne liste za letošnje leto, ki ga je republiški svet tudi sprejel.

V drugem delu seje, ki se je zavlekla v večerne ure, je plenum RS ZSS najprej obravnaval osnutek skupne liste zneskov osebnih prejemkov, ki gredo v breme materialnih stroškov in skupne porabe. Nato predlog stališč glede dogajevanja samoupravnih sporazumov dejavnosti in družbenih dogovorov za območja o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov. Seja republiškega sveta se je zaključila z obravnavo družbenega dogovora o razporejanju dohodka in osebnih dohodkov ter gibanju, obsegu in strukturi porabe v letu 1975. Sprejeto je bilo stališče, naj Zveza sindikatov Slovenije podpiše ta dogovor v razmerjih, kot so bila dosežena v usklajevalnem postopku.

-mG

Letošnja 18. tradicionalna zimsko-športna spominska prireditel ob obletnici dražgoške bitke je bila še posebej slovesna in se je je udeležilo več kot 6000 ljudi. Tekmovanje v biatlonu je bilo zaradi snega tokrat na Pokljuki. V nedeljo pa so se v Dražgošah zaključili tekmovalni pohodi iz Kroke, Bohinjske Bistrice in kot prvič sindikalni manifestativni pohod pod geslom „V naravi zbirajmo moči za delo“ iz Selc. Na osrednji prireditvi pa so prikazali tudi napad na Dražgoše na nov zanimiv način, ob sodelovanju padalcev. – Foto: A. Agnič

POSVET V REPUBLIŠKEM SVETU ZVEZE
SINDIKATOV SLOVENIJE

Pogled vase in k družbi

LJUBLJANA, 15. januarja – V domu sindikatov so se danes zbrali na posvet sekretarji vseh občinskih svetov zveze sindikatov Slovenije in sekretarji republiških odborov sindikatov. Z generalno sekretarko RS ZSS Ivanka Vrhovčak in sekretarjem za organizacijo RS ZSS Slavkom Grčarjem so se pogovarjali o poteku občinih zborov in letnih konferenc osnovnih organizacij sindikata, ki jih bo treba opraviti do konca januarja. Beseda je tekla tudi o snovanju in sprejemanju letnih delovnih načrtov občinskih svetov ZSS in občinskih odborov sindikatov, o dograjevanju notranje organiziranosti in o medsebojnem obveščanju o delovanju sindikatov na vseh ravneh.

Na posvetu so govorili predvsem o poteku občinih zborov in letnih konferenc osnovnih organizacij sindikata. Pri tem so v razpravi, v kateri je sodelovala večina udeležencev, še posebej poudarili, da so občni zbori pomembna oblika vključevanja najširšega sindikalnega članstva v politično akcijo za uresničevanje interesov delavcev, ki so opredeljeni v novi ustavi in v sklepih 8. kongresa slovenskih sindikatov in 7. kongresa ZSJ. Ker bo hodoče delovanje osnovnih sindikalnih organizacij temeljilo na delegatskih osnovah, čaka sindikate v bazi največ dela že v pripravah na zборе in letne konference in neposredno o njih. Zato je treba z veliko mero odgovornosti pogledati, kako daleč so z akcijami za uveljavljanje nove vsebine samoupravnih odnosov v OZD, z delom samoupravne delavske kontrole, kakšno je delo delegatov in delegacij, kako je z ustvarjanjem in delitvijo dohodka, s produktivnostjo, kadrovsko politiko, izobraževanjem itd. Še pred zbori in konferencami bo treba glede na še vedno premajno razširjenost Delavske enotnosti uresničiti tudi sklep 8. kongresa ZSS, naj vsak sindikalni delavec dobi Delavsko enotnost.

Za boljšo izvedbo občinih zborov in letnih konferenc bo poskrbel tudi sektor za obveščanje in politično propagando pri RS ZSS, saj bosta konec tega tedna na voljo brošuri z gradivom in resolucijami 8. kongresa ZSS in 7. kongresa ZSJ.

POSVET V REPUBLIŠKEM ODBORU SINDIKATA
DELAVCEV KOVINSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE

Splošen vtis ugoden

Ljubljana, 15. januarja: Republiški odbor sindikata delavcev kovinske industrije je danes povabil predsednike in sekretarje občinskih odborov ali konferenc tega sindikata na razgovor o poteku občinih zborov osnovnih organizacij sindikata, ki naj bi bili opravljeni še v mesecu januarju. To priložnost pa je sklicatelj posveta izkoristil tudi za to, da je predsednike in sekretarje občinskih odborov seznanil z nedavno tega sprejetim delovnim načrtom republiškega odbora.

Poročila iz občin pričajo – trenutno delujejo občinski odbori sindikata delavcev kovinske industrije že v tridesetih občinah, kaže pa, da se bo njihovo število še povečalo – da so v večini osnovnih organizacij sindikata doumeli pomen občinih zborov. Kljub kratkemu roku za izvedbo občinih zborov kaže, da ne po odločilnejših zamud, saj so se v številnih osnovnih organizacijah začeli pripravljati na občne zборе še v času priprav na kongres slovenskih in jugoslovanskih sindikatov. Osnovna značilnost občinih zborov, sodeč po pripravah nanje

pa tudi po vsebini tistih, ki so že bili, je prizadevanje, da bi čimbolj dosledno uresničili organiziranost, kot jo je opredelil VIII. kongres Zveze sindikatov Slovenije, ter uveljavili delegatske odnose tudi v organizaciji sindikata.

Letošnje občne zборе označuje tudi povečana skrb za kadrovsko politiko, ki se kaže pri izbiri novih vodstev v tem, da si v osnovnih organizacijah prizadevajo pritegniti v delo izvršnih odborov in drugih organov čimveč komunistov, sestav odborov pa kar najbolj prilagoditi sestavi članstva. Posebna pozornost velja tudi ozobraževanju že izvoljenih pa tudi predvidenih sindikalnih delavcev. Posvet predsednikov in sekretarjev pa je še posebej opozoril na dvojce. V statutih in samoupravnih sporazumih TOZD in OZD bo potrebno zagotoviti ustrezne pogoje, da bi lahko izvoljeni sindikalni delavci čimbolje opravljali svoje naloge v sindikatu. Osnovnim organizacijam pa je trega zagotoviti potrebno pomoč pri sestavi delovnih programov.

NN

„Povedati moram, da smo se v skupnosti ob nalogah, ki jih moramo letos uresničiti, soočiti z realnostjo in ugotovili, da s sredstvi, ki nam jih odmerja predlog družbenega dogovora o razporejanju dohodka in osebnih dohodkov ter gibanju, obsegu in strukturi porabe za leto 1975, ne bo mogoče v celoti financirati letošnjega programa otroškega varstva. Zlasti še za to ne, ker bo treba letos zagotoviti tudi sredstva za podaljšani porodniški dopust, kar predstavlja dodatno finančno obveznost republiške skupnosti otroškega varstva.“

Finančna zadrega

Ni naključje, da v resoluciji o družbenoekonomskem razvoju Slovenije za leto 1975 velja poseben poudarek nalogam na področju otroškega varstva. Predvsem iz dveh razlogov: zaradi naraščanja zaposlenosti, ki povzroča večje potrebe po varstvu otrok, in zavoljo naraščanja življenjskih stroškov, ki utegne – podobno kot lani – znova ogroziti delavske družine z večjim številom otrok. Prav zavoljo teh spoznanj resolucija posebej poudarja družbeno pomoč družinam, kar naj bi dosegli s širjenjem kroga delavskih družin, ki bodo prejemale otroški dodatek, nič manj pomembna pa ne bi smela biti tudi prizadevanja za ohranitev njegove realne vrednosti. Ob teh nalogah se seveda zastavlja vprašanje, kako bomo letos rešili probleme v zvezi s financiranjem otroškega varstva, če hočemo uresničiti njegovo osnovno programsko usmeritev, ki temelji na krepljivi solidarnosti do delavskih družin, razširitvi možnosti za dnevno varstvo in vzgoji predšolskih otrok ter na boljšem varstvu zaposlenih mater ob otrokovem rojstvu. Na ta vprašanja smo želeli dobiti odgovor v pogovoru s Francem Škufco, vodjem službe za programiranje republiške skupnosti otroškega varstva.

„Koliko sredstev bi potrebovali za uresničitev vseh nalog skupnosti?“

„Letos je predvidenih za potrebe otroškega varstva v Sloveniji 22,5 % več sredstev kot lani. Od tega odpade na financiranje skupnosti otroškega varstva 884,6 milijona dinarjev, kar je 77,7 milijona dinarjev premalo, če se v skupnosti odločimo za uresničitev prve variante, po kateri naj bi valorizirali sedanjo višino dodatkov za 24 %. Če pa bi želeli uresničiti drugo varianto programa, bi nam zmanjkalo blizu 35 milijonov dinarjev. Problem dodatnih sredstev nastaja torej v največji meri zaradi obveznosti, ki jih bo imela skupnost v zvezi s financiranjem podaljšanega porodniškega dopusta, saj bo treba samo za uresničitev te programske naloge zagotoviti 85 milijonov dinarjev.“

„Ob tem gotovo ne kaže prezreti tudi problemov financiranja otroškega varstva v občinah?“

„Nedvomno. Problemi financiranja otroškega varstva ne bodo letos v občinah nič manjši kot v republiki, ker je po predlogu družbenega dogovora o razporejanju dohodka in osebnih dohodkov ter gibanju, obsegu in strukturi porabe načrtovanih 156,4 milijona dinarjev, lani pa so imele občine iz tega vira le 150 milijonov dinarjev dohodka. Sodeč po tem bi lahko računali le na 4-odstotno povečanje, čeprav vemo, da je letos z družbenim dogovorom predvideno povečanje dohodkov za 22,5 %. Gre za nepredvideno visok porast dohodkov predvsem zato, ker je bila načrtovana prispevna stopnja od bruto osebnih dohodkov za financiranje otroškega varstva v višini 0,43 %, dejanska stopnja pa je bila že lani v povprečju 0,53 %. Opozoriti bi želel še na nekaj. Glede na to, da so nekatere temeljne skupnosti otroškega varstva namenile lani domala vsa svoja sredstva za gradnjo vzgojnovarstvenih objektov, letos s predvidenimi sredstvi ne bodo mogle kriti niti anuitet za posojila, kaj šele, da bi imele dovolj denarja za financiranje drugih oblik otroškega varstva. Pri tem mislim predvsem na izplačevanje otroških dodatkov ter na obveznosti v zvezi s financiranjem podaljšanega porodniškega dopusta.“

„Če se vrnemo k valorizaciji otroških dodatkov, zanima nas, kolikšni naj bi bili po prvi in drugi varianti letošnji cenzusi dohodka na družinskega člana?“

„Omenil sem že, naj bi sedanjo višino otroških dodatkov valorizirali po prvi varianti za toliko, kot so se lani povečali življenjski stroški, torej za 24 %, dohodkovni cenzus pa naj bi za to varianto znašal 1800 dinarjev na družinskega člana. Tako bi otroške dodatke zagotovili enakemu številu upravičencev, kakor v začetku lanskega leta, upoštevaje tudi vse na novo zaposlene delavce. Po drugi varianti pa naj bi povprečno višino otroških dodatkov iz leta 1974 valorizirali za lansko porast življenjskih stroškov, dohodkovni cenzus pa naj bi tudi za to skupino upravičencev do dodatkov znašal 1800 dinarjev.“

Preskrba Ljubljane — tokrat drugače

V Ljubljani so se začele razprave in sprejemanje stališč v zvezi z zamislijo o preskrbi Ljubljane in samoupravnem povezovanju med proizvodnjo, živilsko predelavo, blagovnim prometom in potrošnjo. V pripravi uvodnega gradiva za razpravo je sodeloval tudi sekretar ljubljanskega medobčinskega odbora sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Slovenije Jože Cvetkovič, ki nam je posredoval nekaj uvodnih informacij.

„Kakšna izhodišča ste vzeli za osnovo svojega dela?“

„Dosedanja skrb za preskrbo Ljubljane v najširšem pomenu besede je bila in je prepuščena delovnim organizacijam blagovnega prometa – trgovini pa tudi posrednikom – in se je reševala skorajda izključno na podjetniški način. Preskrba mesta, zlasti s kmetijskimi in osnovnimi prehrabeni izdelki, ni temeljila na določeni sistemu, ki bi izhajal iz organiziranega trga, prav tako tudi ni bilo prave povezave med potrošnikom, trgovino in proizvajalcem. Zato smo večkrat ugotavljali, da naš trg ni organiziran, kar je imelo za posledico negotovost pri proizvajalcu in nihanje proizvodnje, ker je bila premalo organizirana, usmerjena in povezana s preskrbo na eni strani, na drugi strani pa je bila preskrba mesta obremenjena z vsemi lastnostmi podjetniškega reševanja oskrbljenosti trga in tako z vsemi negativnimi posledicami, ki izhajajo iz dolge poti in stopnic ter stopnič v verigi distribucije do potrošnika.“

Skratka, lahko ugotavljamo, da ni bilo takih odnosov, ki bi povezovali proizvodnjo, predelavo, promet in porabo in to v taki meri, da bi bil lahko vzpostavljen medsebojni vpliv in odvisnost ter tako medsebojno učinkovanje, ki izhaja iz potreb trga pa tudi iz potreb dolgoročne organizirane in usmerjene proizvodnje.“

„Nekaj je bilo vsekakor treba spremeniti. Toda, kako in kaj?“

„Spoznanje, da je treba nekaj spremeniti,“ se je vse bolj jasno nakazovalo. Zlasti je prišlo do veljave ob akcijah sindikata za ozimnico kot docela dozorelo spoznanje v vseh družbenopolitičnih skupnostih in organizacijah, da predstavlja preskrba v najširšem pomenu besede za slehernega občana in delavca poseben interes; govorimo torej lahko o posebnem družbenem interesu. Ob taki ugotovitvi je docela jasno, da vprašanja preskrbe ne moremo prepustiti več podjetniškemu načinu reševanja in da moramo to vprašanje reševati na načelih odnosov, kot so določeni z ustavo. Gre za to, da med organizacijami združenega dela, ki se ukvarjajo s prometom proizvodov, ki so pomembni za preskrbo mesta, ter s proizvodnimi in drugimi organizacijami, s katerimi poslujejo, vzpostavimo taka samoupravna razmerja, ki bodo temeljila na načelih sodelovanja ter samoupravnega združevanja dela in sredstev, prav tako pa tudi vključevala potrošnika v ta razmerja prek njegove oblike organiziranja ter družbenopolitičnih organizacij in skupnosti.“

„Če prav razumemo, se zavzimate za ustanovitve interesne skupnosti?“

„Da, ustanovili naj bi interesno skupnost, v kateri bi morale sodelovati vse organizacije blagovnega prometa in mestni trgi, ki danes preskrbujejo mesto, potem ljubljanska mestna skupščina, organizirani potrošniki, banka, zbornica, družbenopolitične organizacije in organizacije združenega dela s področja primarne proizvodnje in predelave, ki bodo imele dolgoročni interes, da svojo proizvodnjo usmerjajo in organizirajo za potrebe preskrbe Ljubljane in da se zato vključijo v to interesno skupnost.“

„Na kaj bi kazalo posebej paziti?“

„Predvsem na preskrbovanje z nekaterimi osnovnimi živili, kot so sadje, povrtnina, krompir, meso, mleko in po potrebi še kaj, za kar bi se posebej dogovorili. Za preskrbo bo treba zagotoviti posebne oskrbne kanale in tako pomeniti pot od proizvodnje do potrošnika. To bomo lahko dosegli samo, če bomo na osnovi dolgoročne usmeritve vplivali na razvojne programe primarne proizvodnje in predelave in če bomo lahko te programe vključili v dolgoročne dogovore o preskrbi Ljubljane. To vključevanje bi seveda moralo temeljiti na načelu sodelovanja ter samoupravnega združevanja dela in sredstev. Toliko za začetek, kasnejša razprava v najrazličnejših forumih mesta Ljubljane pa bo prav gotovo opozorila še na marsikaj.“

I. T.

„Ena od temeljnih programskih nalog skupščine skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja je prav gotovo uveljavitev pravic zavarovancev in upokojencev. Pri tem pa bo naša neposredna naloga, da bomo sprejeli potrebne ukrepe za valorizacijo pokojnin glede na gibanje povprečnih osebnih dohodkov v minulemu letu. Predvsem si bomo najprej prizadevali, da bi se zmanjšal razkorak med povprečnimi pokojninami – takojmenovanimi polnimi pokojninami, pri katerih je izpolnjen pogoj delovnih let – in povprečnim osebnim dohodkom. Najprej moramo doseči, da bo to razmerje zopet vsaj na ravni leta 1973, kajti danes je za pokojnine veliko bolj neugodno.“

Druga, po mojem težja naloga oziroma težji problem glede na materialne možnosti pa je vprašanje valorizacije pokojnin v zvezi z gibanjem življenjskih stroškov. Ne samo, da bomo zato potrebovali potrebna sredstva – o čemer smo že seznanili odgovorne organe – temveč je težava tudi v tem, da je nemogoče karkoli načrtovati, ko pa nam plane sproti podira inflacija. Žal, ne samo nam, temveč tudi delovnim skupnostim, ki ustvarjajo sredstva tudi za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.“

„To je, kot ste rekli, vaša temeljna naloga. Prav gotovo pa bo pred skupščino skupnosti v prihodnjem obdobju še več nalog.“

„Prav nič lažja kot prej navedene naloge ne bo tista, ki si jo je zastavila že prejšnja skupščina, mi pa jo bomo skušali uresničiti. Gre za to, kako zagotoviti zadostna obratna sredstva za tekoče izplačevanje pokojnin oziroma invalidnin. Vsak mesec potrebujemo za to kakih 5 milijard dinarjev. Ker pa teh sredstev v začetku meseca še ni v skladu, saj se natekajo tako, kot delovne skupnosti izplačujejo osebne dohodke, mi pa smo praktično brez rezerv, moramo redno najemati kratkoročne kredite. Te sicer vsak mesec v drugi po-

Veliko dela za delegate

Zadnje dni minulega leta so zasedali v Ljubljani delegati novoizvoljene skupščine pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja je po novem delegatskem načelu organizirana tako, da posamezne krajevne skupnosti na eni strani in temeljne organizacije združenega dela na drugi strani izvolijo svoje delegate v občinsko konferenco pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Iz občinske konference pa prihaja na skupščino skupnosti najmanj po en delegat iz občine. Iz večjih občin, kot so na primer ljubljanska in mariborska, je v skupščini tudi več delegatov. Na svojem prvem zasedanju je skupščina SPIZ izvolila izvršilni odbor, v katerem so delegati iz posameznih regij. Za predsednika skupščine so na predlog RK SZDL izvolili Danteja Jasniča. Zaposlili smo ga, da bi nam povedal nekaj več o načrtih in najpomembnejših nalogah skupščine skupnosti v naslednjem obdobju.

lovici vrnemo, vendar pa plačujemo za to visoke obresti. Vsak mesec skušamo sicer izločiti nekaj denarja za obratna sredstva, vendar je to zelo težko in zavoljo tega tudi ni mogoče napovedati, koliko časa bo preteklo, da bomo prišli na zeleno vejo.“

Za leto 1975 predvidevajo v službi skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, da bo v Sloveniji kakih 204 tisoč osebnih, družinskih in invalidskih upokojencev. Tako bomo imeli torej na manj kot 4 zaposlene enega upokojenca. Zagotoviti ažurnost ugotavljanja sprememb pri tolikšnem številu je vsekakor zelo težavno. Če pa upoštevamo, da mora skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja registrirati podatke tudi za vse zaposlene in njihove družinske člane v takojmenovani matični evidenci, je to brez sodobnih elektronskih naprav nemogoče.

„Zasadili smo že prvo lopato za naš elektronski računski center in upam, da bo v doglednem času tudi dograjen, saj so zanj sredstva že zbrana. Poleg hitrega in natančnega registriranja sprememb pri naših zavarovancih, pri čemer bo odpadlo zamudno iskanje potrdil ob uveljavitvi pokojnine, bomo v računskem centru lahko analizirali gibanja zaposlenih, kar bo koristilo tudi družbenopolitičnim in drugim skupnostim ter gospodarstvu.“

Pred skupščino republiške skupnosti in invalidskega zavarovanja, pa je v bližnji prihodnosti tudi naloga, da sproži postopek za volitve v organ samoupravne kontrole, ki ga bodo volili neposredno v občinskih konferencah. Na novo bodo izvolili upravni odbor stanovanjskega sklada, ki bo bedel nad sredstvi za domove oziroma stanovanja upokojencev. V načrtu imajo še izvolitev organa, ki se bo intenzivno ukvarjal s problemi invalidskega zavarovanja. Ta organ bo tesno sodeloval z drugimi interesnimi skupnostmi, organi in organizacijami, ki se ukvarjajo z vprašanji rehabilitacije in zaposlovanja invalidov – tako zavarovancev kot tudi nezavarovanih oseb. Razen tega se bo skupščina še posebej poglobila v razreševanje beneficirane delovne dobe, saj je to eden perečih problemov zavarovancev, ki delajo v težkih delovnih razmerah.

JOŽE CVETKOVIČ:

Spoznanje, da je treba nekaj spremeniti, se je vse bolj jasno nakazovalo. Zlasti je prišlo do veljave ob akcijah sindikata za »ozimnico«. Zavedali smo se, da predstavlja preskrba v najširšem pomenu besede za slehernega občana in delavca poseben interes.

DANTE JASNIČ:

Brez rezerv v skladih skupnosti PIZ in z najemanjem kreditov vsak mesec je zavarovanje dražje, predvsem pa ne more zagotavljati trdne socialne varnosti upokojencev.

IZ RAZGOVORA Z JOŽETOM GLOBAČNIKOM, PREDSEDNIKOM ODBORA ZA DRUŽBENI IN EKONOMSKI SISTEM ZVEZNEGA ZBORA SKUPŠČINE SFRJ

»PREMIK« NA BOLJŠE

Jože Globačnik: Slednjič smo le pravočasno določili osnovne cilje, ki bi jih radi dosegli, opredelili nosilce nalog in odgovornosti ter ustvarili precej pogojev, da bi kmalu izoblikovali tiste sistemske rešitve, ki jih še potrebujemo, da bi lažje uresničevali naloge, zapisane v jugoslovanski in slovenski resoluciji o družbenoekonomskem razvoju v letošnjem letu. Vse tisto, kar je videti danes neuresničljivo, bo jutri dosegljivo, če bomo dosegli predvideno dinamiko gibanj v proizvodnji in v spreminjanju odnosov v notranji strukturi dohodka. Sproti moramo ocenjevati, kje nam dohodek še vedno kroži tako, da o njem ne odloča združeno delo: na federacijo v zvezi s tem valimo veliko preveč odgovornosti, kajti težnje po oblasti nad dohodkom so očitne tudi na vseh drugih ravneh odločanja – od TOZD navzgor...

Ce se spomnimo na razprave, ki so spremljale nastajanje resolucij o družbenoekonomskem razvoju Jugoslavije in Slovenije v letošnjem letu, je treba povedati, da so se sprva dokaj nasprotujoča si mnenja v delegatsko sestavljenih skupščinah nazadnje le zblizala in pripeljala do rešitev, ki so sprejemljive v naših družbenoekonomskih razmerah. Zelo pomembno je tudi, da smo ta dva dokumenta vendarle sprejeli pravočasno, tako da že od lani vemo, kaj in kako naj bi dosegli letos, ko nam tudi zaradi zaostrenega mednarodnega ekonomskega položaja ne bo lahko. To in marsikaj drugega, od česar je tudi odvisen hitrejši razvoj na mnogih področjih družbenoekonomskega in gospodarskega življenja, pa je pomenilo povod za razgovor s predsednikom odbora za družbeni in ekonomski sistem zveznega zbora skupščine SFRJ Jožetom Globačnikom.

»PREMIK« NA BOLJE

DE: Kakšne so, po vašem mnenju, temeljne značilnosti in usmeritve jugoslovanske in slovenske resolucije o družbenoekonomskem razvoju v letošnjem letu?

JOŽE GLOBAČNIK: Sodim, da oba dokumenta izražata prepričanje in trdno voljo vseh subjektov, ki so sodelovali pri oblikovanju teh dveh dokumentov, da bi se vendarle spoprijeli z osnovnimi problemi našega nadaljnjega družbenega in ekonomskega razvoja. Taka opredelitev se, denimo, izraža v poudarjanju večje intenzivnosti na področju investicijske porabe, v usmeritvi v večji izvoz pa tudi v tem, da moramo na vseh področjih porabiti manj, da bi postopoma zagotovili stabilnejše pogoje gospodarjenja. V bistvu gre torej za to, da ne drobimo sil, vsaj kar zadeva osnovne cilje, ne na izredno široki fronti, ampak se opredeljujemo za nekaj osnovnih ciljev.

Bistvenega pomena pa je po mojem mnenju tudi to, da sta bila oba dokumenta pravočasno sprejeta, kar se je zgodilo tako rekoč prvič v naših razmerah. Razen tega dokumenta nič več toliko ne poudarjata samo posameznih zadev, ciljev, načrtov in sploh hotenj, ki naj bi jih uresničili, ampak resnično opredeljujeta tudi nosilce nalog in odgovornosti. Dokler tako pomembni dokumenti, o kakršnih teče beseda, niso izoblikovani na tak način, o odgovornosti lahko samo govorimo. Tokrat pa smo v položaju, da bomo ob izteku koledarskega leta – če bo seveda potrebno – neprimerno lažje kot doslej zastavili vprašanje, kdo so tisti subjekti, ki so odgovorni. Če je bil vendarle dosežen ta preobrat v pristopu k delu, sodim, da gre tudi za zaslugo delegatsko sestavljenih skupščin, oziroma za to, da se je razpoloženje, da je treba preiti od besed k dejanjem, iz delegatske baze preneslo tudi v zvezno in republiške skupščine.

ODPRTO O NASPROTJIH, DA BI PRIŠLI DO SKUPNIH REŠITEV

DE: Na kratko povedano, govoriti smemo o pomembnih premikih. Znano pa je, da je med dozorevanjem stališč o vsebini obeh dokumentov prihajalo do zapletov in polemik, denimo o proračunu, splošni in skupni porabi, stopnjah rasti, cenah in podobno. Če danes ocenjujete te pojave in njihov razplet, kaj bi povedali?

JOŽE GLOBAČNIK: Upošteva omejitvene dejavnike, ki so ali se bodo vplivali na stopnjo gospodarske rasti, smo se, kakor vemo, odločili za dinamično gospodarsko rast po razmeroma visokih stopnjah. Taka odločitev je bila sprejeta po polemiki o višjih ali nižjih stopnjah rasti in o posledicah, ki bi jih prinesla ena ali druga odločitev. Mislim pa, da se drugače, kot smo se, tudi nismo mogli odločiti, kajti predobro poznamo izkušnje iz preteklosti, ko smo se v težkih krizah

tako na področju ekonomskih odnosov kot glede socialnih problemov znašli vselej, kadar smo se odločili za omejevanje stopnje rasti.

Govorijo in govorimo tudi o „napetih“ investicijah. Mislim, da gre za statičen pogled na to vprašanje. Če bomo dosegli predvideno dinamiko v vsem, tako glede gibanja proizvodnje kot pri spreminjanju odnosov v notranji strukturi dohodka, bo vse tisto, kar je danes videti komaj dosegljivo, jutri veliko lažje dosegljivo. Zato bi na ta problem, če sploh je, gledal predvsem s stališča, koliko bomo uspeli realizirati dinamiko, o kateri sem govoril. Praktično to pomeni, da se bomo morali vsak dan sproti spraševati, koliko bomo uspeli v naše odločitve vgraditi nove kvalitete v gospodarjenju, vstevši varčevanje tam, kjer je na mestu.

Če omenim še zvezni proračun, ob katerem so se močno križala mnenja, bi v odgovoru na vprašanje moral reči, da res ni bilo malo tudi strupeni in pragmatičnega pristopa v razmišljanjih. Vendar pa nemara niti ni bilo slabo, da smo se odprto pogovorili o stvarih, o katerih smo različno mislili ali, pa morda še vedno tako mislimo. Šele na ta način so namreč lahko zorele odločitve in postopoma torej dobivale vsebino, kakršna je sprejemljiva v naših družbenoekonomskih razmerah in pri današnji stopnji razvitosti naše družbe.

DE: Ob nastajanju resolucij, ki bodo veljale za naslednja leta, bo torej še treba premagovati odpore in „iti globlje“?

JOŽE GLOBAČNIK: To je eno. Drugič pa gre za to, da se je marsikaj tega, kar je pomenilo resno slabost prvih osnutkov obeh resolucij, kasneje precej spremenilo. To se na zunaj, denimo v SR Sloveniji, kaže tudi v vsem, kar se zdaj dogaja v samoupravnih interesni skupnosti za elektrogospodarstvo. Zdaj ni več izhodišče v tem, da naj problem izgube reši država ali da naj jo pokrijemo na trgu, skratka samo s ceno, ampak je izhodišče, naj bo znotraj te skupnosti opredeljeno, kako se bo oblikoval dohodek elektrogospodarstva. Skratka – začelo se je po starem, da bi se kasneje začela oblikovati kvalitetno nova, z ustavo tudi vsebinsko in ne le formalno skladna rešitev.

TAKO IN DRUGAČE ZAOSTRENI POGOJI GOSPODARJENJA

DE: Veliko tudi govorimo o težkem letu, ki nas čaka; govorimo, skratka, o zaostrenih pogojih gospodarjenja. Za kaj pravzaprav gre?

JOŽE GLOBAČNIK: Poenostavljeno rečeno, gre za domače pogoje gospodarjenja in za zunanje vplive, ki se jim ne moremo izogniti. Preden pa povem kaj več, moram omeniti, da je pri nas federacija vse preveč izpostavljena kritiki v tem smislu, češ da je odgovorna za vse. Nočem zanikati njene odgovornosti, kajti na neki način le oblikuje pogoje gospodarjenja in seveda nosi znaten del odgovornosti za to, kako bodo potem ravnali nosilci gospodarjenja in dohodka – vsak na svoji ravni. Vendar pa gre tudi za to, da imamo, od TOZD navzgor, še druge ravni, na katerih se tako ali drugače tudi odloča o pogojih poslovanja in razpolaganja z ustvarjenim dohodkom. Celo na zadnjem sindikalnem kongresu smo lahko slišali, kako v sestavljenih organizacijah združenega dela v bistvu še vedno združujejo sredstva na star način. Zaradi takih in podobnih teženj po oblasti nad dohodkom, menim, da bomo morali letos sproti ocenjevati, kje dohodek še vedno kroži v tem odtujenem smislu, pa tudi ukrepati, da bi se stvari spremenile.

V odgovor na vprašanje pa bi povedal, da spremembo pogojev gospodarjenja, na katere vpliva federacija, pomeni že zaostreni režim odpisovanja

terjatev. Lani smo z odpisi začeli po 90 dneh, letos začnemo po 60 dneh. Za tiste, ki so doslej prodajali svoje blago ne glede na plačilno sposobnost kupcev, to nedvomno pomeni hudo zaostritev. Ob periodičnih obračunih in zaključni bilanci bo dohodka manj! To pa bo trajalo vse dotlej, dokler se stvari ne uredijo. Če pa naj se uredijo, je ukrep nedvomno potreben in zato hkrati pomeni eno izmed priprav na postopni prehod na obračun dohodka po plačani realizaciji.

Naslednje zaostritve, ki bi jih poudaril, pa so bolj ali manj povezane z gibanji na svetovnem trgu. Čeprav je nekaj znakov, ki opozarjajo na zniževanje cen, bo tamkajšnja rast cen nedvomno vplivala na naša notranja razmerja. Kaj se bo res zgodilo, je težko predvideti. Zanesljivo je le, da se bodo problemi raje zaostрили kot ne, kajti ob zaostrenem mednarodnem ekonomskem položaju bo teže izvažati, kot smo doslej. Zlasti SR Slovenija brez izvoza ne bo mogla dosegati predvidenih stopenj razvoja. In slednjič, gre še za to, da obstaja tudi pomembno vprašanje, ali in v kolikšni meri bo domači trg sposoben absorbirati blago, ki mu bo ponujeno iz domače proizvodnje, če se bomo zares tako dosledno, kot smo malodane prisegli, da se bomo, tudi v praksi zavzemali za dosledno obvladovanje vseh vrst porabe. Tako moramo tudi na tem področju računati z določenimi zaostritvami.

ODLAŠANJE NE RAZREŠUJE PROBLEM

DE: Če govorimo o pogojih gospodarjenja in z njimi povezanimi zaostritvami, uvozno-izvozni režim pomeni eno tistih zadev iz pristojnosti federacije, za katere je gospodarstvo še posebej zainteresirano. Dogovorjeno je bilo, naj bi ta funkcija federacije na osnovi dogovarjanja in sporazumevanja postopoma prešla v roke združenega dela, organiziranega v Gospodarski zbornici Jugoslavije in v republiških oziroma pokrajinskih zbornicah. Na kakšni stopnji je trenutno ta proces?

JOŽE GLOBAČNIK: Glede konkretnih instrumentov za spodbujanje izvoza oziroma sploh instrumentov izvozno-uvoznega režima ima federacija nedvomno še vedno odločilno vlogo, skratka škarje in meter v svojih rokah. Gre za velika sredstva, za velik del presežnega dela. Menim, da se tovariši, ki te stvari urejajo v federaciji, dobro zavedajo, da tako, kot to počenjamo zdaj, ne moremo nadaljevati. Opozoril pa bi, da je bila in še vedno obstaja dilema, češ da Gospodarska zbornica Jugoslavije ni tako organizirana, da bi lahko izrazila te interese združenega dela in v tem

smislu postala nosilec vseh tistih sredstev, s katerimi zdaj spodbujamo izvoz. Bržčas bo zelo točna trditev, da obstoječa zbornica po obliki še zdaleč ni demokratično organizirana in da v tem smislu zaostaja za organizacijo slovenske zbornice. Zdi pa se mi, da bi cepetanje na mestu in govorjenje, da zbornici teh funkcij še ne moremo zaupati, pomenilo ohranjanje obstoječih odnosov na tem področju. Zato sodim, da nam ostaja le ta možnost, da združeno delo, čeprav neustrezno organizirano v zbornici, samo začne urejati te zadeve, hkrati pa postavi v ospredje vprašanje, na kakšen način zbornico demokratično konstituirati, da bi postala tisto, kar pravimo, da naj bi pomenila v naših družbenoekonomskih razmerah.

HITREJŠE „PREMIKANJE“ KOT ŽELJA IN MOŽNOST

DE: Zanimajo nas sistemski in drugi ukrepi, ki so nemara še potrebni, da bi lažje uresničevali predvidevanja, zapisana v resolucijah o družbenoekonomskem razvoju v letošnjem letu.

JOŽE GLOBAČNIK: Predvsem gre za tiste sistemske ukrepe, katerih nosilec je že po ustavi federacija in ki jih doslej še nismo mogli sprejeti. Najbrž bi bila potrebna posebna razprava, da bi ugotovili, zakaj zamujamo in kakšni so objektivni oziroma subjektivni vzroki, ki povzročajo to zamudo. Res pa je, da nimamo sistemskega zakona o družbenem planiranju, zakona o poslovanju z inozemstvom, zakona o bančnem in kreditnem poslovanju in, če končam z naštevanjem, za prvo polletje napovedanega sistemskega zakona o družbeni lastnini, ki naj bi urejal odnose v TOZD in v vseh drugih oblikah povezovanja združenega dela, torej tudi v sestavljenih organizacijah in v samoupravnih interesnih skupnostih. Skratka, gre za stvari, ki jih sistemsko še nismo uredili in zaradi katerih je še možno „tavanje“ v najrazličnejše, od vsakodnevne pragmatičnega pristopa k reševanju problemov odvisne smeri.

Na eno teh zadev bi še posebej opozoril. Govorimo, na primer, o tem, da je financiranje krajevnih skupnosti v krizi. Če trditev razčlenim, moram ugotoviti, da gre z ene strani za miselnost, naj bi financiranje teh skupnosti pokrivali iz proračunov, po drugi strani pa za želje, naj bi ta problem uredili mimo vseh bilanc sredstev, čeprav na osnovi družbenega dogovarjanja, skratka s povezovanjem presežnega dela TOZD in krajevnih skupnosti, kjer delavci živijo. Če so ta hotenja tako vsaksebi, če iz krajevnih skupnosti prihajajo protesti, da za njihovo dejavnost ni denarja in da niso vključene v nobeno bilanco, pa v končni posledici to pomeni, da smo na enem osnovnih področij enostavno pozabili planirati. Ne gre torej za napačno ali slabo načrtovanje, ampak za to, da moramo v sistemu samoupravnega planiranja računati z vsemi samoupravnimi subjekti. Če ne bo tako, se vse bilance družbenih sredstev lahko zelo hitro spremenijo v svoje nasprotje, v debilanco, plani pa bodo še vedno hierarhično zasnovani od vrha navzdol, namesto da bi zagotavljali odločilen vpliv druge smeri, torej vpliv osnovnih celic naše družbe.

Če sem uvodoma govoril o tem, da so letos dosti bolj kot doslej opredeljeni nosilci nalog in odgovornosti, bi zdaj povedal, da vendarle obstajajo tudi dokaj realni pogoji za to, da bi se stvari hitreje premaknile tudi na področju sistemskih rešitev. Znano na primer je, da so bili v federaciji ustanovljeni sveti za posamezna področja delovanja, tudi za ekonomski sistem. To bo nedvomno olajšalo pristop k izdelavi zakonov, ki bodo temeljili na jasnejših, ustavno opredeljenih izhodiščih. Kot delegat v zveznem zboru zvezne skupščine lahko povem, da sem marsikaj čutil, kako dobivamo v roke bolj ali manj parcialno zasnovane zakone, kot so jih pač domislili v posameznih sekretariatih zvezne uprave. Imel sem in še imam tudi občutek, da krpamo, da zakone le formalno usklajujemo z ustavo, da pa se nič korenitega ne dogaja v smislu uveljavljanja odnosov, kot so opredeljeni z ustavo. Poprej omenjeni sveti kot organi, ki naj opravijo sintezo, povežejo vse subjekte na ravni federacije in seveda tudi združeno delo, v tem smislu pač pomenijo nekaj povsem drugega, kot pa, če posamezen sekretariat na resorski način pristopa k razreševanju problemov. Zato resnično menim, da je z organizacijskopoličnega stališča delo dokaj resno in dobro zastavljeno. Ekonomski svet je, denimo, že dal v razpravo teze o bodočem sistemu planiranja. Pričakujem, da bo to storil zelo kmalu tudi za kreditno-monetarni sistem. Naj ponovim: obstajajo realne možnosti za to, da se stvari hitreje začnejo premikati tudi na tem področju.

MILAN GOVEKAR

V zadnji številki lanskega letnika Delavske enotnosti smo začeli objavljati povzetke iz ocene samoupravnih sporazumov sestavljenih organizacij združenega dela, ki jih je pripravil Raziskovalni center za samoupravljanje RS ZSS. Bistvena ugotovitev je bila, da je združitev dela in sredstev kot spoznana gospodarska nuja odvisna tudi od samoupravnega sporazuma. Torej ne politični pritisk niti zakon, marveč sporazum opredeljuje mesto in gospodarsko učinkovitost SOZD v skladu z interesi delavcev. Če so v sporazumu zapisani samo cilji, ne pa

morali pač natanko vedeti, za katera sredstva gre. Če sporazum, denimo, govori o združevanju osnovnih ali obratnih sredstev, bržčas ni mišljeno združevanje delovnih sredstev ali zalog, temveč združevanje finančnih sredstev.

Funkcija rezervnih in solidarnostnih sredstev je v sporazumih pogosto premalo utemeljena oziroma preohlapno formulirana kot na primer: „podpisnice združujejo svoja sredstva v solidarnostnem skladu, ki se uporablja za premostitev gospodarskih težav podpisnic, da se zagotovi večja socialna varnost“. Oblikovanje solidarnostnega sklada, ki ga predvideva nekaj sporazumov, je vsekakor na mestu. Vendar je treba poprej razmejiti funkcijo rezervnih in solidarnostnih sredstev, ker se sicer za iste namene lahko oblikujeta dva vira sredstev, kar pomeni, da

jemnih naravnih, tržnih ali drugih ugodnosti, ki se sme uporabljati izključno za razvoj organizacij združenega dela.

NADA MIKIČ-BULC

PRAVICE, OBVEZNOSTI IN ODGOVORNOST V SOZD

PREVEČ OSTAJA ZA KASNEJŠE UREJANJE S POGODBAMI

Samoupravni sporazum o združevanju vzpostavlja samoupravna, poslovna in druga razmerja v sestavljeni organizaciji združenega dela. V sporazumu določena načela pomenijo pravzaprav le zelo okvirne obveznosti, kako ravnati, da bi bila uresničena največja dolžnost – izpolnitev pro-

SPOŠTOVANJE DOLOČIL SPORAZUMA

Uspešno izvajanje sporazuma je odvisno od vseh delavcev in temeljnih in delovnih organizacij ter njihovih organov in organov sestavljene organizacije združenega dela. Sporazumi posvečajo odgovornosti različno pozornost: nekateri vsebujejo precej določil, drugi pa nič. V nekaterih je opisana le odgovornost članov samoupravnih in poslovnih organov, v nekaterih so samo določila o notranji arbitraži, v nekaterih sporazumih pa so navedene tudi sankcije, ki bi doletele podpisnico, če bi kršila samoupravni sporazum ali na njem temelječe sklepe samoupravnih organov.

Sporazum je obvezen za vse podpisnice, ki so ga sklenile, in tudi za tiste, ki bi k njemu pristopile kasneje. Za neizpolnjevanje ali za nepravilno izpolnjevanje določb sporazuma so podpisnice odgovorne delovni in družbeni skupnosti. Odgovornost je materialna in moralna. Žal pa ugotavljamo, da v treh, četrtnah sporazumov te določbe niso zastavljene tako, da bi zagotavljale, da se bodo podpisnice res ravnale po sprejetih določilih.

MEDSEBOJNI SPORI BODO

V sporazumih je očitno spoznanje, da so medsebojni spori možni. Sporazumi določajo: sporno zadevo naj z medsebojnim dogovarjanjem skušajo rešiti prizadete podpisnice same. V tej fazi reševanja spora odločajo samoupravni organi organizacij združenega dela, ki so v sporu. Če pa se primeri, da ti organi ne dosežejo sporazuma, pride v poštev reševanje spora pred notranjo arbitražo. Podpisnice sporazumov se zavedajo prednosti takega načina reševanja medsebojnih nesoglasij in zato praviloma določajo tako pot kot obvezo.

ČE SPREJME DOLOČBE SPORAZUMA TAKE, KOT SO ...

Sestavljena organizacija je odprta organizacija za vse organizacije, ki imajo interes, da bi se pridružile. Glede pravic indolžnosti, ki jih bo imela organizacija združenega dela, ki pristopa, pa je skoraj v vseh sporazumih rečeno, da mora sprejeti pravice, obveznosti in odgovornosti v taki obliki, kot jih samoupravni sporazum že določa za druge podpisnice. Le v nekaterih primerih je glede na besedilo sporazuma možno nekatera vprašanja s posebnim sporazumom urediti tudi drugače ali pa zahtevati, da se spremeni obstoječi sporazum.

PREPLETENOST SODELOVANJE

Za sleherno sestavljeno organizacijo združenega dela so skupne službe potrebna in pomembna celica, saj omogočajo uresničevanje nalog samoupravnih in poslovnih organov. V sporazumih pa se nakazuje potreba po sodelovanju skupnih služb, če tako rečemo, z več ravni. Skupne službe na ravni sestavljene organizacije sodelujejo z ustreznimi strokovnimi službami podpisnic pri reševanju skupnih nalog, nudijo strokovno pomoč ali pa poverijo posamezne naloge strokovnim službam katere od podpisnic. Za svoje delovanje potrebujejo službe določena sredstva, ki jih zagotovijo podpisnice na podlagi vrednotenja nalog za posamezne dejavnosti v skupnih službah. Sicer pa sporazumi o združevanju v SOZD praviloma navajajo le načelna izhodišča za delovanje skupnih služb, podrobnejšo ureditev vseh razmerij, v katera stopajo, pa prepuščajo posebnemu samoupravnemu sporazumu.

Samoupravni sporazumi o združevanju v sestavljeni organizaciji obravnavajo tudi druga vprašanja, ki v teh izvlečkih ocene niso bila zajeta, so pa tudi pomembna za normalno in uspešno delovanje SOZD tako navznoter kot tudi navzven.

DANICA BREČKO

III. SOZD – nova možnost intenzivnih povezovanj

tudi obveznosti za uresničitev teh ciljev, to pa so programi o delitvi dela, združevanja dela in sredstev itd., to bržčas ni in ne bo SOZD, ki bi z »istim dosegla več«. Zatem smo posredovali nekatere ugotovitve o teritorialni organiziranosti ter ugotovili, da ti podatki še zdaleč ne govore o kakovosti in dejanski intenzivnosti in soodvisnosti sestavljenih organizacij. Spregovorili smo tudi o potencialni gospodarski moči sestavljenih organizacij v Sloveniji, zatem pa začeli s povzetkom nekaterih ugotovitev o pomembnejših določilih, ki opredeljujejo ekonomske odnose v SOZD. V današnjem nadaljevanju bomo sklenili to poglavje ter spregovorili o pravicah, obveznostih in odgovornosti v SOZD.

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

BREZ ZDRUŽEVANJA DELA IN SREDSTEV NI INTEGRACIJE

Realizacija skupnih ciljev in uresničevanje razvojnih programov, ki so jih (ali jih še bodo) sprejele podpisnice sporazumov, terja združevanje dela in sredstev. Pri tem ne gre le za združevanje sredstev za financiranje skupnih služb, ki so ga institucionalizirali nekateri sporazumi kot edino obliko združevanja, marveč v prvi vrsti za združevanje sredstev za financiranje skupnih nalog, za združevanje rezervnih oziroma solidarnostnih sredstev, za namensko združevanje sredstev skupne porabe ipd. Čeprav je vprašanje, ali naj združevanje dela in sredstev ureja sporazum o združevanju, ne more biti dvoma o tem, da bi morala biti s sporazumom opredeljena vsaj osnovna načela o urejanju tega tako pomembnega področja.^{x)} Večina sporazumov obravnava združevanje sredstev, vendar je zlasti pri tistih (približno polovica) sporazumih, ki način združevanja, pogoje za uporabo in upravljanje z združenimi sredstvi prepuščajo gospodarskim načrtom, vrzel v tem smislu, da sporazumi ne zagotavljajo njihovega usklajevanja, ki bi zagotavljalo, da bo to zares enotno sprejet program, ki bo izražal voljo vseh delavcev v temeljnih organizacijah. Podobni pomisleki veljajo sporazumom, ki sporazumevanje o združevanju sredstev prelagajo na anekse oziroma na poznejši čas. Tu se zastavlja tudi vprašanje, ali je bil uresničen rok za izvedbo aneksa.

Kritična ocena velja še zlasti tistim sporazumom, ki združevanje povsem obidejo ali pa ga obravnavajo na način, ki je v nasprotju z ustavo. Iz posameznih primerov je mogoče sklepati na vzroke, ki kažejo na nerazumevanje oziroma na popolno ignoriranje ustavnih zahtev ter na vztrajanje pri nekdanih podjetniški miselnosti. Tako imamo, denimo primer, kjer se sredstva „združujejo v kreditnem skladu poslovnega združevanja iz že doslej združenih sredstev“.

Nadaljnja pomanjkljivost, ki je dokaj splošen pojav, so neprecizne formulacije o tem, katera sredstva oziroma skupine sredstev se združujejo na ravni sestavljene organizacije. Da bi o združevanju odločali delavci ob popolnem soglasju, bi

se more v tem primeru pod pretvezo solidarnosti skrivati tudi odtujevanje sredstev. Rezervna sredstva naj bi služila predvsem nadomestitvi poslovnih sredstev, solidarnostna pa za blažitev posledic, ki jih prinaša modernizacija – ne pa slabo gospodarjenje (prerazporeditev na drugo delovno mesto, prekvalifikacije ...).

Rezervna sredstva naj bi bila po sklepih VIII. kongresa ZSS, sprejetih v novembru 1974, leta „instrument samoupravne solidarnosti, ki hkrati pomeni tudi obveznost vseh proizvajalcev, da gospodarijo s skrbnostjo dobrega gospodarja in tako kot skrbijo za gospodarjenje v svoji temeljni organizaciji, pomagajo z znanjem in sredstvi pri gospodarjenju delavcev drugih temeljnih organizacij v skladu s samoupravno sprejetimi merili. Samoupravna merila ne pomenijo solidarnosti do slabih gospodarjev“.^{x)}

Za združevanje sredstev, kot je institucionalizirano v sporazumih, velja splošna ugotovitev, da le v zelo omejenem obsegu zagotavljajo možnosti za skupne naložbe zunaj sestavljene organizacije oziroma za vlaganje drugih organizacij združenega dela v sestavljeno organizacijo. Ta odprtost bi vsekakor morala biti bolj splošna in bolj poudarjena.

ODLOČANJE Z DOHODKOM POMENI CELOVITO UDELEŽBO NA DOHODKU

Samo trije od analiziranih sporazumov govore v zvezi z oblikovanjem in ugotavljanjem celotnega dohodka oziroma dohodka tako, da ni dvoma o tem, da so nosilci dohodka v integracijski celoti temeljne organizacije v sestavi delovnih organizacij, ki se združujejo.

Opredeljevanje dohodkovnih odnosov se poleg tega omejuje skoraj izključno na urejanje delitve (izhodišča za to so v večini primerov poenotena), medtem ko le v izjemnih primerih posegajo tudi v oblikovanje dohodka v sestavljeni organizaciji. Tu bi lahko naleteli na očitke, da se medsebojna realizacija med podpisnicami ne more oblikovati drugače kot po tržnih cenah. Vendar naletimo tudi na določbe, po katerih se promet blaga in storitev med podpisnicami obračunava po dogovorjenih cenah. Se pravi, da vendarle ni mogoče predpostavljati tržnih cen. Pri oblikovanju dohodka gre nazadnje za vprašanje pogojev za njegovo oblikovanje pa tudi konkretnih naporov in ukrepov za povečanje in stimuliranje produktivnosti, rentabilnosti in ekonomičnosti poslovanja. Določbe v sporazumih govore praviloma le o tem, da si bodo prizadevali to povečati, ne pa tudi s kakšnimi konkretnimi ukrepi in posegi nameravajo to doseči.

Nadalje gre za vzpostavitev novih razmerij med proizvodnjo in trgovino. Očitna so sicer posamična prizadevanja za prilagajanje ustavnim zahtevam pri zagotavljanju medsebojnega vpliva na poslovno in razvojno politiko in prevzemanju skupnega rizika ipd., konfliktna situacije v integriranih trgovsko-proizvodnih organizacijah pa z vso resnostjo opozarjajo, da je treba odnose urediti in stvari postaviti na pravo mesto. Ustava za to tudi zagotavlja dovolj možnosti.

Razen za nekaj izjem velja za večino sporazumov, da ne zagotavljajo uresničevanja ustavnih intencij glede celovite udeležbe temeljnih organizacij na dohodku. Se pravi, da udeležba na dohodku v nobenem sporazumu ni obravnavana tako, da bi upoštevala vse možnosti in osnove, na katerih bi se lahko oziroma bi se moral oblikovati dohodek. Po drugi strani pa tudi ni primera, ki bi predvidel, za kaj se bo uporabljal tisti del dohodka, ki ne izvira iz dela, ampak je rezultat iz-

^{x)} Sklepi 8. kongresa ZSS, Ljubljana, novembra 1974, zap. št. 9.5. sklepa.

gramov, ki so bili sprejeti na podlagi združevanja sredstev in dela. Zaradi svoje splošnosti pa seveda niso dovolj načela sama. Nekateri sporazumi določajo tudi nekatere konkretnejše obveznosti podpisnic, nato pa še dodajajo, da se dokončna oblika obveznosti v posameznem konkretnem primeru določi v pogodbi. Poudariti je treba, da ni mogoče vseh razmerij med podpisnicami urejati s kasnejšimi pogodbami. Pogodba je v takem primeru lahko le akt, s katerim se vzpostavi že poprej in na samoupraven način dogovorjeno razmerje. Najpogostejše dogovorjene obveznosti, ki bi jih (glede na dorečenost norm) bilo možno oceniti kot „konkretnjšo“ obveznost, so v sporazumih naslednje: obveznost združevanja sredstev za delo skupnih služb, obveznost reševanja medsebojnih sporov pred notranjo arbitražo ter obveznost solidarne pomoči podpisnici, ki je zaključila poslovno leto z izgubo.

PREVLADUJE SOLIDARNA ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI SOZD

Težišče vsega odločanja v sestavljeni organizaciji je prav tako kot v delovni organizaciji v temeljni organizaciji združenega dela. Združevanje v sestavljeno organizacijo je usmerjeno v zadovoljevanje skupnih koristi vanjo vključenih temeljnih organizacij. Temeljne organizacije pa ne morejo uživati le koristi, prevzemati morajo tudi bremena. S samoupravnim sporazumom določijo, kako se bo porazdelila odgovornost za obveznosti sestavljene organizacije. V dveh tretjinah sporazumov je tako določena solidarna odgovornost. V nekaj sporazumih odgovornost ni omejena, v preostalih pa je omejena in se ugotavlja na načine, ki jih določajo sporazumi. V nekaterih od sporazumov, ki omejujejo to odgovornost, pa je zagotovljena možnost, da v posebnih okoliščinah omejena odgovornost postane neomejena.

POMEMBNE SO DOLOČBE O SOLIDARNOSTI

Pomembna sestavina samoupravnih sporazumov je določitev načel medsebojne solidarnosti podpisnic v asociaciji. Določila o sanaciji vplivajo namreč tudi na socialno varnost delavcev. V nekaterih sporazumih pa niti ne čakajo konca poslovnega leta, ko naj bi se izkazala izguba: program ukrepov za saniranje je dolžna izdelati tudi tista podpisnica, ki ji ekonomske težave šele pretijo. V primeru, da se podpisnica ne bi ravnala po postopku, ki ga določa sporazum za primer, ko so izpolnjeni pogoji za sanacijo, lahko po določilih sporazumov delavski svet sestavljene organizacije, posreduje.

Včasih je dejavnost ene od podpisnic tako pomembna, da jo mora opravljati, čeprav je njeno poslovanje že vnaprej planirano z izgubo. V

^{x)} Združevanja dela sporazumi sploh ne obravnavajo, kar pomeni, da ni določb o tem, kako bo v sestavljeni organizaciji potekala delitev dela in na kakšni osnovi se bo le-to združevalo. Združevanje dela je zato obravnavano zlasti kot združevanje funkcij v skupnih službah.

Šest dokumentov o razporejanju dohodka in sredstev za osebne dohodke na seji republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Delavci v TOZD — nosilci samoupravnega sporazumevanja

Na začetku razširjene seje je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije obravnaval akcijski program sindikatov Jugoslavije pri spreminjanju in nadaljnjem razvoju sistema samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja o pridobivanju in razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Čeprav je bil dogovor že sprejet sredi minulega meseca, se je vendarle vnela ob njem razprava, ki je opozorila na nekatere manjše pomanjkljivosti v posameznih členih — kot na primer v četrtem poglavju, ki govori o usklajevanju obstoječih družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov z ustavo, kjer med subjekti in okviru sporazumevanja ni navedena krajevna skupnost kot temeljna enota družbenopolitične skupnosti.

V sedanjí fazi boja za razvoj samoupravnih odnosov imajo sindikati še posebej pomembno in odgovorno nalogo pri iskanju novih rešitev in ustvarjanju pogojev za to, da bi delavci obvladovali celoten splet pogojev za pridobivanje in delitev celovitega dohodka. Sistem samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja na področju dohodka smo zasnovali in ga po republikah in pokrajinah tudi uveljavljamo v zadnjih treh ali štirih letih, v nekaterih dejavnostih in republikah pa celo že dlje. Najvažnejše je, da so se samoupravni sporazumi in družbeni dogovori potrdili kot edina, za samoupravljanje primerna oblika določanja in izvajanja družbene politike dohodka in razreševanja drugih vpra-

šanj, ki so pomembna za družbeni in materialni položaj delavca ter za odnose v družbeni reprodukciji. Zato moramo te oblike samoupravnega sporazumevanja še bolj razvijati in uveljaviti, prav tako pa je treba pospešeno odpravljati slabosti v obstoječih družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumih.

Analize izvajanja družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov pa opozarjajo tudi na nekatere pomanjkljivosti in probleme. Preveč je poudarjena vloga zakonske regulative in družbenih dogovorov, kar je najbolj očitno pri nekaterih premalo prožno opredeljenih količinskih odnosih pri razporejanju dohodka na osebne dohodke in na akumulacijo. Neustrezno vrednotenje ustvarjalnega in produktivnega dela, izenačevanje dela in nedela — vse to je vplivalo in še vpliva na zmanjševanje materialne spodbude in povzroča neenakopraven položaj delavcev pri delitvi osebnih dohodkov. Po republikah in pokrajinah se je že razmahnila aktivnost v zvezi s spreminjanjem družbenih dogovorov in dograjevanjem sistema samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja. Uveljavljanje tega zahteva kar najbolj jasna in konkretna stališča sindikatov ter kar najbolj enovit pristop celotne sindikalne organizacije k razreševanju skupno določenih stališč in nalog pa tudi kar največjo usklajenost med sindikati in drugimi družbenimi dejavniki. S tem namenom je bil tudi pripravljen ta akcijski program. Namen tega programa, skupno opredelje-

nega in dogovorjenega v svetu Zveze sindikatov Jugoslavije med vsemi republiškimi in pokrajinskimi zvezami sindikatov in zveznimi odbori sindikatov je, zagotoviti kar najbolj organiziran pristop in akcijo sindikatov pri usklajevanju samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov o pridobivanju in razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov z ustavo, pa tudi pri ustvarjanju drugih pogojev za samoupravno urejanje odnosov v združenem delu in v družbeni reprodukciji. Tako je zapisano v „predgovoru“ akcijskega programa in takšna stališča je potrdila tudi razprava na razširjeni seji republiškega sveta.

OSNOVA REPUBLIŠKEGA DOGOVARJANJA

Republiški svet je nato razpravljal o osnutku družbenega dogovora o skupnih osnovah samoupravnega urejanja odnosov v pridobivanju in razporejanju dohodka in o delitvi sredstev za osebne dohodke v Jugoslaviji. Razprava je osnutek, plod večletnih prizadevanj za izoblikovanje skupnega jugoslovanskega dokumenta, ocenila kot dobro osnovo za nadaljnje dogovarjanje o teh vprašanjih v republikah in kot dobro spodbudo za odpravljanje razlik med republikami. V razpravi smo tudi slišali, da je osnutek zajel v bistvu vse predloge in pripombe iz naše republike in je tudi po tej plati za nas sprejemljiv. Kljub temu pa je razprava, živahna in vsebinsko bogata, izoblikovala

veliko spreminjevalnih predlogov in dopolnil. Nekatera sporna so razčistili kar med razpravo, precej pa jih je bilo sprejetih in jih bo strokovna komisija vnesla v tekst osnutka. Republiški svet je tudi pooblastil predsedstvo, da preveri delo, ki ga bo opravila strokovna komisija, in ga nato potrdi. Med številnimi pripombami omenjamo predvsem tiste, ki zadevajo 17. točko; ta točka govori o zavezanju podpisnikov dogovora, da bodo organizirano in sistematično iskali ustrezne oblike materialne stimulacije delavcev in ... spremljali rezultate njihovega delovanja ... Toda iz izkušnje vemo, da tako deklarativno napisanih zadalžitev po navadi nihče ne uresničuje. Člen, ki govori o najnižjem osebnem dohodku, pa bi moral nakazati, po kakšni metodi naj bi določali ta dohodek, kajti znano je, da ga sedaj določamo zelo različno. Prav tako bi bilo treba v istem členu časovno omejiti izplačevanje z jamčenega osebnega dohodka delavcem, ne glede na delovne rezultate podjetja. V nasprotnem primeru bi se lahko ta delavčeva pravica sprevrgla v svoje nasprotje. Slednjič pa bi morali v družbenem dogovoru bolj natančno določiti, kako postopoma bodo delavci prek samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja vse bolj odločali o pogojih doseganja dohodka na področju cen, zunanjetrgovinskega in deviznega režima itd.; z drugimi besedami rečeno — kako hitro ali počasi bo zvezna administracija izgubljala svoj odločilni vpliv na teh področjih.

V nadaljevanju seje naj bi republiški svet obravnaval družbeni dogovor o temeljnih načelih in splošnih obveznostih udeležencev pri sklepanju in izvajanju družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov na področju razporejanja dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke ter na področju splošne in skupne porabe. O predlogu tega družbenega dogovora pa niso razpravljali, ker je bil v zadnjem času ta predlog umaknjen iz razprave in bo pripravljen nov predlog družbenega dogovora.

Republiški svet pa je obširno razpravljal o družbenem dogovoru o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkih ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1975. Po ločeni razpravi o določbah tega družbenega dogovora in o globalni bilanci je republiški svet dal pooblastilo, da Zveza sindikatov podpiše družbeni dogovor v razmerjih, kakršna so bila dosežena v usklajevalnem postopku.

Ugotovljeno je bilo, da je ta družbeni dogovor precej drugačen od prvega predloga, h kateremu je dalo svoje pripombe tudi predsedstvo RS ZSS že 5. decembra lani. O zadnjih vsebinskih spremembah pa so se podpisniki dogovora sporazumeli prav ta teden. Od tistih, ki so jih predlagali sindikati, naj omenimo vsaj tri. Prvič, da naj bo višina, ki je določena za najnižji osebni dohodek, tudi izhodišče za vrednotenje najenostavnejšega dela v merilih samoupravnih sporazumov o delitvi osebnih dohodkov. Drugič, med prejemki, ki pomenijo nadomestilo poslovnih stroškov, družbeni

Pooblastilo za podpis družbenega dogovora o skupni porabi v letu 1975

dogovor zdaj poleg povračila za topli obrok navaja tudi določilo o kilometrini, terenskem dodatku in obeh vrstah dnevnic. Tretja sprememba pa je nastala v določilu, ki govori o tem, kako bi zbirali sredstva do 100 milijonov din za investicije v domove učencev in študentov. Na prvotno besedilo tega določila je imel sindikat pripombo, češ da ogroža urejanje štipendijske politike v prihodnjem letu. (Podobno pripombo je izrekla tudi skupščina izobraževalne skupnosti SR Slovenije.) Novo besedilo tega člena zdaj navaja kot prvi vir sredstva, zbrana na osnovi pogodb, dalje sredstva iz 6 % stanovanjskega prispevka in šele kot tretji vir določa, da se v ta namen lahko zbirajo sredstva tudi iz 0,5-odstotnega prispevka za štipendije.

V razpravi je bilo med drugim pojasnjeno, da so predvidena sredstva za gradnjo domov iz stanovanjskega prispevka za štipendije vključena v globalno bilanco, prav tako pa tudi del sredstev za programe krajevnih skupnosti. Opozorili pa so, da bi morali dobiti pregled tudi nad tistimi sredstvi, ki se bodo zbirala bodisi za gradnjo domov, bodisi za krajevne skupnosti po pogodbah med TOZD in uporabniki.

Drugi del razprave je veljal razmerjem v globalni bilanci, kot so bila prvotno predlagana, ter tistimi, ki so bila dosežena v usklajevalnem postopku. Celotna zgradba bilance za skupno porabo temelji na izhodišču, sprejetem z resolucijo o družbenoekonomskem razvoju v letu 1975: skupna poraba naj bi naraščala za 3 % počasneje, splošna pa za 6 % počasneje, kot je predvidena rast bruto produkta. In drugič, zagotoviti je treba sredstva za tiste naloge, ki jih letošnja resolucija opredeljuje kot prednostne.

Predvsem je bilo poudarjeno, da je v družbenem dogovoru uveljavljeno stališče sindikatov, da je sredstva za osebne dohodke delavcev v družbenih dejavnostih potrebno planirati tako, da bodo ti osebni dohodki usklajeni z osebnimi dohodki v gospodarstvu.

Pri usklajevanju globalne bilance pa so se pojavili problemi na področju treh interesnih skupnosti: otroškega varstva, izobraževanja in zdravstva. V usklajevalnem postopku so bila zagotovljena sredstva za kritje stroškov podaljšanega porodniškega dopusta in za valorizacijo otroškega dodatka za 24 %.

V skupni porabi, ki je v poprečju dovoljena z indeksom rasti 128, je bilo zavoljo številnih prioritarnih nalog predvideno v prvotnem predlogu, da bi sredstva za potrebe izobraževalne skupnosti naraščala po indeksu 139,9, torej izmed vseh področij najhitreje. V usklajevalnem postopku pa se je ta indeks znižal na 135, in sicer v prid interesne skupnosti zdravstva, ki je imela prvotno določen indeks rasti sredstev na 121,8, po zadnjem predlogu pa z indeksom 125, kar naj bi zdravstvu omogočilo, da lahko uveljavi nekatere zakonite pravice zavarovancev. Čeprav ta usklajevalni postopek še ni povsem sklenjen, pa seveda iz tega sledi, da bosta morali obe interesni skupnosti napraviti selekcijo svojih programov glede na to, katere naloge so v resoluciji opisane kot prednostne. Ta napor seveda ne bo lahek, bo pa nujen.

Predvidena rast sredstev za pokojninsko-invalidsko zavarovanje ne zagotavlja uresničitve stališča, ki ga je že decembra oblikovalo predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, namreč, da bi letos uskladili poprečne pokojnine s poprečnimi osebnimi dohodki na ravni 67,9 %. Ta interesna skupnost je v usklajevalnem postopku pristala, da se ta obveznost letos pokrije na ravni 66 % poprečnega tekočega osebnega dohodka. Sindikati se s tem strinjajo, saj se zavedajo, da bi vsak premik v prid te skupnosti posegel v bilanco sredstev za otroško varstvo, izobraževanje in zdravstvo.

Predlog družbenega dogovora in globalna bilanca, ki je njegov sestavni del, sta zdaj usklajena med vsemi družbenopolitičnimi organizacijami in izvršnim svetom SRS.

SONJA GAŠPARŠIČ

Sindikalna lista 1975 sprejeta

Po javni razpravi o osnutku sindikalne liste za leto 1975, ki je trajala skoraj dva meseca, je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije na plenarnem zasedanju v četrtek obravnaval predlog tega dokumenta in ga, po dokaj polemični razpravi, tudi sprejel.

Če osnutek primerjamo z vsebino sprejetega dokumenta, je treba ugotoviti, da slednji upošteva večino tistih pripomb iz javne razprave, ki so izhajale iz istih izhodišč, kot jih že v osnutku zagovarjajo sestavljavci sindikalne liste za leto 1975, da pa ni bila sprejeta nobena taka vsebinska pripomba, ki bi temeljila na drugih izhodiščih. Tako tudi ni bil sprejet noben od spreminjevalnih predlogov, za katere se je pred tednom dni glede osebnih dohodkov delavcev — pripravnikov, dnevnic za službena potovanja v inozemstvo in višini nagrad za delovne jubileje zavzela komisija za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov SR Slovenije.

„Na zunaj“ pa se sprejeta sindikalna lista za leto 1975 od osnutka razlikuje predvsem v tem, da je zdaj konkretnije opredeljen normalni delovni uspeh delavca, najvišji osebni dohodek, osebni dohodek delavcev — pripravnikov, nagrajevanje po minulem delu in oblikovanje družbeno dogovorjenega dela sredstev sklada skupne porabe. Natančneje je urejeno vprašanje valorizacije posameznih vrst prejemkov, vstevši varovanje realne vrednosti nadomestila osebnega dohodka za čas bolezni. Upoštevano je tudi priporočilo, izrečeno v javni razpravi, da so ob začetku uporabe določil o

nagradah za delovne jubileje lahko upoštevani tudi delavci, ki so že prekoračili enega takih jubilejev, vendar se jim v tem primeru lahko izplača nagrada le za en delovni jubilej.

Sprejeta sindikalna lista pa v primerjavi z osnutkom v več primerih prinaša spremembe glede vrednotenja posameznih postavk oziroma vrst izplačil. Dodatki za deljeni delovni čas so, denimo, upoštevani v predlagani višini, vendar v bruto zneskih. „Cele“ in „polovične“ dnevnice se zmanjšujejo za 5 din, nadomestilo za stroške prenočevanja na podlagi računa pa povečuje za 5 din. Kjer pri delih na terenu nista zagotovljena organizirano bivanje delavcev in prehrana, tudi niso upravičeni do terenskega dodatka, smejo pa obračunati dnevnice in stroške za prenočevanje. V primerih, ko na določenih relacijah ni javnih prevoznih sredstev, se za 10 par poveča nadomestilo za vask kilometer. Višina regresa za prehrano med delom se znižuje od največ 300 na največ 200 din mesečno na zaposlenega. Tolikšne stroške smejo obračunati tudi delovne skupnosti, ki same sicer nimajo urejenih obratov družbene prehrane, so pa to vprašanje pogodbeno uredile v sodelovanju z drugo organizacijo združenega dela.

In še opozorilo: celotno besedilo Sindikalne liste 1975 bomo objavili v eni naslednjih prilog našega lista.

ZA SKLADNOST MED JUGOSLOVANSKO IN SLOVENSKO SINDIKALNO LISTO

Na tej seji je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije ob-

ravnal še eno sindikalno listo, v tem primeru medrepubliško. Tudi o tem dokumentu, pravzaprav o njegovem osnutku, ki se uradno imenuje „skupna lista zneskov osebnih prejemkov, ki gredo v breme materialnih stroškov in skupne porabe“, se je na seji razvila dokaj živahna razprava. Vsebinsko se je omejila predvsem na tista izhodišča, ki bi — če bi ostala vsebina dokumenta nespremenjena — tako ali drugače onemogočala izvajanje slovenske sindikalne liste. Prav zato se je plenum zavzel za skladnost v izhodiščih med medrepubliško in slovensko sindikalno listo. Zato je tudi predlagal, naj bi v medrepubliškem osnutku sindikalne liste kot prvem dokumentu te vrste, „popravili“ najbolj očitna neskladja. Med drugim je bilo rečeno, naj bi pravico do regresa za topli obrok med delom imeli vsi zaposleni in ne le proizvodni delavci. Osnovo za izračun odpravnine naj ne bi pomenil poprečni osebni dohodek delavca, ki odhaja v pokoj, temveč poprečni osebni dohodek v preteklem kolesarskem letu v Jugoslaviji, v republikah, pokrajinah — kakor bi se pač dogovorili. Izplačila nadomestil za uporabo osebnih avtomobilov v službene namene (kilometrini) naj bi vezali tudi na druge, strokovno utemeljene kriterije ne pa avtomatično odmerjali v višini 25 % najvišje cene litra bencina. Zgornjo mejo dodatkov za nočno delo in delo na dan tedenskega odidha naj bi premaknili od predlaganih 35 oziroma 30 % na 50 %. Predlog jugoslovanske sindikalne liste in seveda tudi dokončno sprejeti medre-

publiški dogovor pa bi moral po mnenju republiškega sveta natančneje opredeljevati višino terenskega dodatka, ki si jo je zdaj možno razlagati najmanj na tri načine, določati manjši razpon v višini regresa za letni dopust in upoštevati sicer že v osnutku dokumenta edino alternativno predlagano večjo zgornjo mejo višine nadomestila za ločeno življenje.

„IVENTURA STALIŠČ“ SPREJETA

Tudi razprava na plenarnem zasedanju RS ZSS je potrdila, da je bila potrebna in koristna „inventura stališč“, kakor bi lahko poimenovali predlog stališč o dograjevanju samoupravnih sporazumov dejavnosti in družbenih dogovorov za območja o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov. Kot v večini dose-danjih razprav, ki so potekale v sindikatih, je bilo tudi na tej seji očitno spoznanje, da nekatere teh stališč ne razumemo vsi enako, si jih zatorej tudi različno razlagamo in, kajpak, terjamo različna dopolnila in spremembe. Ker smo o teh vprašanjih obširneje že poročali v zadnji številki Delavske enotnosti, naj tokrat povemo samo to, da so bili nesporazumi bodisi v razpravi, bodisi z nekaterimi spremembami v besedilu predloga izglajeni do tolíkšne mere, da je republiški svet stališča do teh vprašanj sprejel soglasno. Tudi ta dokument pa bomo v celoti objavili v eni naslednjih prilog „Sindikati“.

-mG

Za posebno izobraževalno skupnost

Republiški odbor sindikata delavcev v prometu in zvezah je nedavno tega imenoval posebno komisijo za usmerjeno izobraževanje. Ta naj bi predvsem preučila možnosti za ustanovitev ene ali več posebnih izobraževalnih skupnosti in kaj bi to pomenilo za nadaljnji razvoj prometa in zvez.

Komisija, ki se je sestala minul teden, je ugotovila velik interes za to, da bi prek delegatov ene ali več posebnih izobraževalnih skupnosti s področja prometa in zvez zagotovili sodelovanja v izobraževalni skupnosti Slovenije. Ta bo namreč sprejemala enoten program usmerjenega izobraževanja, tu bodo tudi dogovorjene stopnje za financiranje tega programa. V izobraževalni skupnosti Slovenije pa bodo odločali tudi o solidarnostnih sredstvih, tudi za potrebe usmerjenega izobraževanja. Ugotovili so tudi, da bi le prek posebne izobraževalne skupnosti za zainteresirano gospodarstvo lahko terjalo spremembe v sistemu izobraževanja, zahtevalo verificirano izobraževanje določenih poklicev, vplivalo na mrežo izobraževalnih institucij, uveljavljalo potrebe po izobraževanju učiteljev in inštruktorjev.

Potem ko so opravili nekakšno inventuro sedanje organiziranosti izobraževanja za potrebe prometa in zvez, so ugotovili, da obstajata dve možnosti. Prva možnost bi bila ustanovitev več posebnih izobraževalnih skupnosti, denimo za cestno gospodarstvo in cestni promet, druga za železniško gospodarstvo, tretja PTT dejavnost, četrta za pomorsko gospodarstvo. Možno pa bi bilo za celotno dejavnost prometa in zvez

ustanoviti eno posebno izobraževalno skupnost, znotraj nje pa temeljne izobraževalne skupnosti za različne dejavnosti. Ob prvem primeru bi morali seveda predvideti tudi možnost povezovanja več posebnih izobraževalnih skupnosti v združenje PIS prometa in zvez oziroma tudi v združenje vseh PIS za usmerjeno izobraževanje v Sloveniji.

Za samostojno PIS se, kot kaže, doslej najbolj ogreva pomorsko gospodarstvo, ki bi vključevalo tudi izobraževanje na višji stopnji. Druge dejavnosti prometa in zvez pa bi v posebnih izobraževalnih skupnostih vključevale izobraževanje le do višje stopnje. V svoje zbere izvajalcev pa bi lahko vključevale delegate tistih višjih šol v Zagrebu, Beogradu in še v katerem od jugoslovanskih mest, ki izobražujejo specializirane kadre za potrebe cestnega ali železniškega gospodarstva ali PTT dejavnosti v Sloveniji. Dejali so, da ne bi bilo prav, da bi zdaj vsaka panoga za svoje potrebe ustanavljala višje šole v Sloveniji, če za to v drugih republikah že obstajajo visoko kvalitetne ustanove. Zato pa bi morali poskrbeti, da bodo končno verificirane nekatere poklicne šole, denimo za šoferje, ki zdaj sploh nimajo možnosti pošiljati svojih delegatov v zbor izvajalcev posebne izobraže-

valne skupnosti. Tudi možnosti za racionalnejšo izrabo šolskih kapacitet obstajajo, če bodo dejavnosti znotraj prometa in zvez svoje kadrovske in izobraževalne potrebe reševale bolj povezano.

Letos se v sistem skupnega financiranja prek izobraževalne skupnosti Slovenije prvič vključujejo tudi šole pri delovnih organizacijah. To so člani komisije ugodno ocenili. Rečeno pa je tudi bilo, da bi bilo prav, če bi v prihodnje enakopravneje obravnavali vse izobraževanje ob delu, ki naj po družbenih razvojnih načrtih izobraževanja v bodočnosti celo prevladovalo. Seveda pa bodo morale predvsem delovne organizacije s področja prometa in zvez narediti programe, kakšen kader in koliko ga potrebujejo. Takrat se bo tudi pokazalo, katere visoko specializirane kadre bo treba izobraževati na lastnih specializiranih višjih šolah, za katere pa potrebujejo le specializirane učne programe, ki pa jih lahko izvajajo obstoječe šole.

Komisija za usmerjeno izobraževanje pri RO sindikata delavcev v prometu in zvezah je sklenila, da bodo v sodelovanju z gospodarsko zbornico in izobraževalno skupnostjo Slovenije pripravili v prvem četrtletju predloge o organizaciji ene ali več posebnih izobraževalnih skupnosti. Te predloge bi potem dali v razpravo delegatom konferenc, ki so vključene v Sindikat delavcev v prometu in zvezah Slovenije.

s. g.

OBČNI ZBORI OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA V ZASAVJU

V delovnem ozračju

Prvi delovni dogovori sindikalnega članstva kažejo, da bodo osredotočeni na sprejemanje obveznosti pri hitrejšem uresničevanju ustavnih sprememb in politike stabilizacije. V razpravi naj bi prevladovalo iskanje najboljših poti za izpolnitev letošnjih gospodarskih načrtov. Izogniti se tudi ne bi smeli aktualnim vprašanjem nadaljnega povezovanja delovnih organizacij in skrbi sindikata za strokovno in družbeno-ekonomsko usposabljanje članstva.

V Zasavju so se na občne

zbore skoraj vsepovsod skrbno pripravili. Občinski sveti zveze sindikatov so in bodo vztrajali, naj vsako vodstvo sindikalne organizacije pride pred članstvo tudi s krajšo, a jedrnatno oceno dosedanjega uveljavljanja ustavnih dopolnil in resničnega položaja delavcev v združenem delu. To pomeni, da bodo delavci povedali, kaj so že in kaj morajo še doseči v zvezi s sedanjo samoupravno organiziranostjo, ali že resnično razpolagajo z ustvarjenim dohodkom in kakšne so njihove resnične možnosti v procesu razširjene reprodukcije.

Na občnih zbore, ki so se zvrstili doslej na širšem zasavskem območju, ponekod so imeli samo letne sindikalne konference, ker so imeli občne zbore lani, so marsikje ostali samo pri ugotavljanju, za katere naloge jih obvezujejo resolucije republiškega in zveznega sindikalnega kongresa, niso pa sprejeli nobenih stvarnih zadolžitvev ali dopolnitev svojih akcijskih programov, pač pa so to dolžnost zaupali novim vodstvom oziroma sedanjim odborom. Opaziti je bilo tudi, da so v razpravah sodelovali samo vodilni delavci, zato ti delovni dogovori niso dosegli osnovnega namena. Zato tudi ni pričakovati, da bo sindikalno članstvo stalno in širše povezano s svojimi izvršnimi odbori.

Čeprav ni mogoče pričakovati, da bi na občnih zbore odgovorili na vsa pereča vprašanja, so utemeljena pričakovanja, da bodo dosegli svoj namen, če bodo oblikovali ali opredelili svoja stališča do nadaljnjega razvoja samoupravnih odnosov in če bo doseženo osnovno soglasje o oblikah in načinu izpolnjevanja letošnjih gospodarskih načrtov, ki so marsikje razmeroma zelo napeti. Uresničevati jih bo mogoče samo z boljšim delom in prizadevanjem vseh zaposlenih.

-m-

MARIBOR

ZAČELI SO SE OBČNI ZBORI

Jasno je, da je zdaj, pred občnimi zbore oziroma letnimi skupščinami osnovnih sindikalnih organizacij, zelo pomembno, kako smo se nanje pripravili. Občinski sindikalni svet Maribor je pripravil za vse predsednike izvršnih odborov osnovnih sindikalnih organizacij in delegate posvetovanja o pripravah na občne zbore. Te teden so se tako že zvrstili številni občni zbori, na katerih so člani sindikata ocenili dosedanje delo ter sprejeli program dela in finančni načrt. Hkrati pa je treba osnovne organizacije organizirati v skladu s statutarnimi dogovori, sprejetimi na 8. kongresu zveze sindikatov Slovenije, in sicer tako, da bo njihovo delo odslej še veliko bolj učinkovito.

Novi izvršni odbori bodo sestavljeni po delegatskem sistemu. V tistih delovnih organizacijah, kjer je manj delavcev, ne bodo volili iz-

vršnih odborov, temveč bodo izvolili le predsednika, tajnika in blagajnika, izvršni odbor pa bodo predstavljali vsi zaposleni. V vseh drugih OOS pa bo treba izvoliti sindikalne poverjenike v posameznih sindikalnih skupinah. Ti bodo sestavljali izvršni odbor in po delegatskem sistemu zastopali mnenja svojih sindikalnih skupin. Pri izbiri novih izvršnih odborov je seveda potrebno upoštevati kadrovska načela, ki smo jih sprejeli že pred časom in jih upoštevati pri zadnjih volitvah. Gre za primerno število delavcev iz neposredne proizvodnje, žensk in mladincev. Na nekaterih občnih zboreh so že sprejeli pravila za svoje delo. Rok za izvedbo občinskih zborov je kratek, treba jih bo izvesti do konca meseca. Toda nobenih vzrokov ni, da bi v mariborski občini onemogočili uresničitev te pomembne naloge.

-nez

REPUBLIŠKI ODBOR SINDIKATA OBRTNIH DELAVCEV SLOVENIJE SPREJEL LETNI DELOVNI NAČRT

Obrtniki o osnutku sporazuma

Ob izteku prejšnjega tedna je imel novi republiški odbor sindikata obrtnih delavcev Slovenije svojo prvo sejo, na kateri se je najprej konstituiral, nato obravnaval in sprejel poslovnik o notranji organizaciji in načinih delovanja republiškega odbora, obravnaval in sprejel letni načrt dela republiškega odbora za letošnje leto, osrednja točka dnevnega reda pa je bila prav gotovo obravnavanje osnutka samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v organizacijah združenega dela storitveni obrti in sorodnih obrtnih dejavnosti v Sloveniji.

O novem poslovniku ni treba posebej razglabljati, saj so take ali podobne sprejeli že tudi ostali republiški odbori. Kar zadeva načrt letošnjega leta, naj povemo, da je zelo obsežen, zajema pa osnovne naloge, ki jih je treba uresničiti na osnovi kongresnih sklepov in že dosedanjih akcijskih načrtov. V republiškem odboru poudarjajo, da je načrt glede rokov sicer zelo „napet“, vendar so naloge tako pomembne, da bodo morali paziti predvsem na konkretnost in akcijsko usmerjenost.

Obsežnost je osnovna značilnost tudi osnutka samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v storitveni obrti. Opaziti je bilo željo, da bi v „pretresanjih“ v delovnih organizacijah pazili predvsem na II. in III. poglavje sporazuma in se posebej na člene od 4. do 12., ki opredeljujejo normalni in minimalni poslovni uspeh ter normalno in minimalno akumulacijo, od česar je odvisna višina sredstev za osebne dohodke.

Prav takšne pozornosti so bili deležni člani 17, 18 in 19, po katerih se oblikujejo osebni dohodki. Sodeč po razpravi v republiškem odboru so v delovnih organizacijah preizkusili uporabo predlaganih meril. Na seji so se v razpravi namreč pojavile konkretne pripombe in vprašanja, tako da je bilo zelo dobro, da so bili navzoči predstavniki skupne komisije udeležencev sporazuma, ki so lahko pojasnjevali stališča in dajali konkretne odgovore na vprašanja. Prav tako oblika dialoga je ta čas tudi nujna, ker nekaterih določil v predlaganem osnutku sporazuma v organizacijah storitvenih dejavnosti niso dobro razumeli. Točnejše, videti je, da so imeli probleme z razumevanjem predvsem v manjših organizacijah in da je to navezadnje le prehodni pojav, ki ga ne bi kazalo pretirano obsojati, saj bo do sprejetja sporazuma še dovolj časa in priložnosti za prečiščenje pojmov.

Zato se nam zdi še najbolj pomembno, da je pri veliki večini predlagani osnutek sporazuma naletel na ugoden pojav.

I. T.

BREST
POHISTVO

LJUBLJANSKI SINDIKATI IN MLADINA O SKUPNIH NALOGAH

Odločilen vpliv delavske mladine

Po lanskem skupnem sporočilu vodstev Zveze sindikatov Slovenije in Zveze socialistične mladine Slovenije o organiziranju in delovanju mladih delavcev, dolgoletnega forumskega dela, značilnega za povezovanje in sodelovanje sindikatov in mladine, ni mogoče več zasedati niti v eni delovni organizaciji v Ljubljani. To je ena od osnovnih ugotovitev skupne seje predsedstev mestnega sveta ZSS in mestne konference ZSMS Ljubljana, na kateri so se minuli torek dogovorili za skupne naloge ljubljanske mladine in sindikatov po 9. kongresu ZSMS in 8. kongresu ZSS.

V nekaj več kot treh mesecih, kar sta republiški vodstvi ZSS in ZSMS sprejeli dogovor o organiziranju in delovanju delavske mladine v temeljnih organizacijah združenega dela, v organizacijah združenega dela, v občinah in v republikah, so tudi v Ljubljani mladi v tesnem sodelovanju z osnovnimi organizacijami sindikata storili veliko za okrepitev vloge in položaja mladih delavcev. Delavska mladina je tako sedaj organizirana že v vseh večjih delovnih organizacijah, prav tako delujejo že vse občinske konference mladih delavcev, z delom pa je začela tudi konferenca mladih delavcev pri mestni konferenci ZSMS. Kongres ZSMS je celotno mladinsko organizacijo postavil na nove, trdnjše temelje. Dobili smo idejno, akcijsko in organizacijsko enotno organizacijo, v kateri ima odločilen vpliv prav delavska mladina. V Ljubljani pa se mladi lahko pohvalijo, da so mladinske organizacije v TOZD, združene v konferenci mladih delavcev pri občinskih organizacijah ZSMS, nosilke vseh nalog mladih na področju družbeno-ekonomskih

odnosov in socialne politike. Kljub spodbudnim ugotovitvam pa so udeleženci seje menili, da bi morali med osnovnimi organizacijami mladine in sindikata v TOZD zagotoviti še tesnejše sodelovanje, zlasti ko gre za uresničevanje skupnih nalog.

Letos čaka ljubljanske sindikate in mladino največ dela pri vključevanju mladih v vse organe zveze sindikatov od njihove baze do organov na ravni mesta. Medtem ko smo z organiziranjem in zastopanjem mladih v izvršnih odborih osnovnih organizacij sindikata lahko zadovoljni, ne moremo tega trditi za sindikalne organe na ravni občin in mesta. Slej ko prej bo treba odpraviti tudi slabosti, ki se pojavljajo pri povezovanju aktivov mladih delavcev pri osnovnih sindikalnih organizacijah s konferencami mladih delavcev. Ti aktivni morajo biti povezani tako z mladinsko organizacijo kot s sindikati, saj bo le tako mogoče pravilno usklajevati njihovo delovanje. Mladi niso delali prav, ko so delegate aktivov mladih delavcev vezali le na njihove konference pri občinskih vodstvih ZSMS, zdaj pa se jim je ta preuranjenost maščevala, saj še vedno ni dosežena koordinacija dela mestnih sindikatov in mestne konference mladine.

Mimo nalog za dokončno konstituiranje konference mladih delavcev pri občinskih organizacijah ZSMS in pri mestni konferenci mladine so se na seji dogovorili, da bodo še v januarju izoblikovali predloge za letošnje skupne akcije MS ZSS in MK ZSMS, zlasti za tiste, ki čakajo ljubljanske sindikate in mladino v naporih za uveljavitev mesta, vloge in položaja delavske mladine v združenem delu.

-iv

IZ REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV LESNE INDUSTRIJE IN GOZDARSTVA SLOVENIJE

Delovni načrt sprejet

Pred dnevi se je sestal republiški odbor Sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije ter v osrednji točki dnevnega reda sprejel načrt dela republiškega odbora in njegovih odborov v letošnjem letu. Člani odbora so v nadaljevanju seje obravnavali tudi predlog stališč o dograjevanju samoupravnih sporazumov dejavnosti in družbenih dogovorov za območja o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov, ki jih je pripravil center za samoupravno sporazumevanje, ter jih brez

pripomb sprejel.

Kar zadeva delovni načrt republiškega odbora, naj zapišemo, da izhaja iz sklepov VIII. kongresa slovenskih sindikatov, tez za delovni program, sprejetih na ustanovitveni republiški sindikalni konferenci, zajema pa tudi še neuresničene naloge operativnega delovnega programa nekdanje konference. Program dela podrobno razčlenjuje posamezne naloge, določa nosilce akcije oziroma izvajalce, način izvedbe ter roke. Po svoji vsebini pa je program razdeljen na devet tematskih področij.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

V decembru minulega leta sem rodila; slišala sem, da novi zakon uvaža spremembe glede poročniškega dopusta oziroma skrajšanega delovnega časa. Moj delodajalec trdi, da zame novi zakon ne velja, češ da veljajo nova določila šele od 1. januarja 1975, jaz pa sem rodila še lani, ko ta zakon še ni veljal.

Prosim, da mi pojasnite, kako je s tem.

L. P. — LJUBLJANA

ODGOVOR:

Po 48. členu zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu ima delavka po izteku poročniškega dopusta, ki traja 105 dni, pravico izbirati med pravico, da nadaljuje poročniški dopust še nadaljnjih 141 dni, in pravico, da po 105 dneh nastopi delo s skrajšanim delovnim časom štiri ure dnevno do 12. meseca otrokove starosti. Ta zakon je v svojih prehodnih in končnih določbah res določil, da se citiran člen začne uporabljati šele s 1. januarjem

letošnjega leta, vendar je izrecno določeno, da se uporablja tudi za delavke, ki so na ta dan še na poročniškem dopustu. Nova določila glede poročniškega dopusta torej veljajo ne le za tiste delavke, ki so s 1. januarjem 1975 leta ali kasneje nastopile poročniški dopust, temveč tudi za tiste, ki so bile tega dne na poročniškem dopustu. Vsekakor bi moral tudi vaš delodajalec zakon poznati in vam je dolžan omogočiti podaljšani poročniški dopust oziroma skrajšani delovni čas, kot si boste v skladu z 48. členom izbrali.

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

Je na obzorju spor med Wilsonom in sindikati?

Že nekaj časa se Wilsonova stališča bistveno razlikujejo od stališč leveice ne le v njegovi laburistični stranki, temveč tudi v sindikatih. Polemika v zadnjih dneh je postala dramatična — toliko bolj, ker se gospodarska kriza v Veliki Britaniji vse bolj stopnjuje, zahteva pa tudi vse več žrtev v obliki podjetij, ki gredo v stečaj ter naraščajočega števila nezaposlenih.

Britanska podjetja dušijo čedalje hujše težave. Med različnimi razlagami vzrokov sedanjega otežkočenega položaja je pritrdjevanja javnega mnenja trenutno deležna zlasti tista, ki svari pred nevarnostjo stavk in sindikalnih agitacij. Wilson mora biti pri tem zelo previden, upošteva dejstvo, da je sklenil pakt o premirju z delavskimi sindikati, kljub temu pa se ne vzdržuje napadov na „nepotrebne stavke“, pri čemer poudarja, da je britansko gospodarstvo v sedanjem trenutku izredno krhko in ranljivo.

Britanska premiera je napadel eden izmed vodij levih sindikatov — glavni tajnik sindikata transportnih delavcev Jones. Wilson se bo moral v kratkem soočiti z laburistično parlamentarno skupino, pri tem pa ni izključeno, da bo prišlo do ostrega obračunavanja. Laburistično stranko namreč sestavljata dve struji z nasprotujočimi si stališči, pri čemer opazovalci sodijo, da je Wilson bolj naklonjen umirjenim kot pa skrajnežem v svoji stranki.

Seveda tudi ne manjka napadov s strani konservativcev. Kot meni minister „vlade v senci“ Walker, bo Wilson — da bi pomiril razburkane duhove v industrijskem sektorju — primoran žrtvovati ministra za delo Foota. Po Walkerjevem mnenju je Foot eden najbolj zagnanih predstavnikov leveice v stranki, ki je pripravljen varovati pozicije nekaterih sektorjev delavskega razreda pred koristmi celotnega narodnega gospodarstva.

nž.

TUDI V SZ SKROMNEJŠA GOSPODARSKA EKSPANZIJA

Kljub vsemu zadovoljni

Kljub ugodnim dosežkom v lanskem letu skoraj gotovo ne bodo izpolnjeni cilji sovjetskega petletnega plana za obdobje 1971–1975. Predsednik državnega planskega komiteja Bajbakov je obvestil vrhovni sovjet, da rast industrijske proizvodnje ni v skladu s planskimi predvidevanji ter da tudi v letu 1975 rast industrijske bruto proizvodnje ne bo višja kot 6,7 %, medtem ko je lani znašala 8 %, čeprav je bila po planu predvidena stopnja rasti 6,8 %. Lansko izjemno ugodno leto, kar zadeva rast industrijske proizvodnje, se torej ne bo ponovilo, to pa pomeni, da v vsem petletnem obdobju ne bo dosežena rast proizvodnje v skupni višini 48 %, kot je bilo predvideno, temveč le s stopnjo približno 42 %. Toda tudi tako omejena rast ustreza smernici 24. zasedanja centralnega komiteja sovjetske partije.

V minulih treh letih tekočega petletnega plana je industrijska proizvodnja v SZ naraščala s stopnjo 7,2 % letno, medtem ko se je v planskem obdobju 1966–1970 povečevala še s povprečno letno stopnjo 8,5 %. Ekspanzija pojema bolj, kot so prvotno predvidevali, ker odgovornim v industriji ni uspelo

nadomestiti počasnejšega dotoka novih delavcev v industrijo s hitrejšo rastjo produktivnosti. Slednja je bila v obdobju 1971–1973 s stopnjo 6 % letno komaj nekaj višja kot v prejšnjem planskem obdobju, ko je znašala 5,8 %. Tudi v letu 1975 naj bi se produktivnost zvišala le za približno 5,7 %.

Posledica tega je, da so realni dohodki na prebivalca v prvih štirih letih tekočega planskega obdobja narasli skupno za 19 % oziroma le za povprečno 4,5 % letno, medtem ko bi morali po planu naraščati letno za 5,5 %, v minulem petletnem obdobju pa je njihova rast znašala 6 %. Letos naj bi realna kupna moč v SZ narasla za približno 5 %.

V nasprotju z industrijo pa kmetijstvo v SZ lani ni izpolnilo pričakovanj. Proizvodnja žita je bila z doseženimi 195,9 milijona ton precej pod planirano (205,6 milijona ton), še bolj pa je zaostajala za predlansko žetvijo.

Letos naj bi v SZ zlasti občutno povečali proizvodnjo surove nafte, ki je lani znašala 458 milijonov ton, predlani 421 milijonov, letos pa naj bi narasla na 489 milijonov ton. Proizvodnja zemeljskega plina naj bi se povečala od lani doseženih 236 milijard kub. metrov na 285 milijard. Proizvodnja električne energije naj bi narasla od 915 milijard na 1000 milijard kWh, proizvodnja surovega jekla pa se bo povzpela od planiranih 136 milijonov ton lani na predvidenih 142 milijonov ton v letošnjem letu.

Obseg zunanjetrgovinskega poslovanja Sovjetske zveze z drugim sve-

PRECEJ NIŽJE INVESTICIJSKE NALOŽBE V ZR NEMČIJI

V počasnejšem koraku

Tudi v letu 1975 bo investicijska dejavnost zahodnonemških podjetij šibka. Takšne so vsaj ugotovitve muenchenskega inštituta za gospodarske raziskave IFO na osnovi najnovejše ankete. Večina podjetij bo omejila svoje investicijske načrte.

Letos bodo naložbe v ZR Nemčiji nominalno le malenkostno presegle lanskoletno raven, realno pa bodo celo za nekaj 5 % nižje od lanskih. Tudi v prihodnjem letu skoraj ni možno računati z dejansko prekočitvijo letošnjega obsega naložb. Bruto investicije se bodo po predvidevanjih inštituta nominalno sicer povečale za približno 5 %, vendar pa bodo cene gradbenih storitev in opreme, ki se bodo zvišale za 5 do 6 %, povzročile, da bodo investicijske naložbe v letu 1975 realno komaj na ravni letošnjih.

Ker pri podjetjih ni pripravljenosti za razširjanje investicijskih načrtov, bodo naložbe v

gradbena dela v industriji še bolj nazadovale kot naložbe v opremo. Kot kaže anketa IFO, se le četrtina vprašanih podjetij posveča razširjanju kapacitet. Zanimanje za razširitev proizvodnih zmogljivosti nazaduje zlasti v industriji potrošnih dobrin.

Po vsem tem bo zahodnonemška proizvodnja v letu 1975 zaznamovala rast s stopnjo le 3 % — najnižjo v vsem obdobju po letu 1950! Bruto naložbe v predelovalni industriji se bodo, upoštevaje cene iz leta 1962, znižale od lanskih 23,8 milijarde na letošnjih 22,5 milijarde, v letu 1975 pa se bodo predvidoma zmanjšale na 22,3 milijarde mark.

Vse bolj se znižuje tudi delež investicij predelovalne industrije v realnem dohodku. Ta pa je v letu 1970 znašal še 5,7 %, medtem ko se je lani znižal na 4,3 %. Letos bo predvidoma nazadoval na 4,1 %, prihodnje leto pa na 4 %.

Raziskovalci konjunktura označujejo kot „dramatično“ nazadovanje investicijskih naložb zlasti v gradbenih dejavnostih. Že lani so te dejavnosti zabeležile padec naložb na 3,6 milijarde, ali v primerjavi z letom 1972 za 600 milijonov DM manj. Letos pa bo vrednost investicij v gradbeništvu zdrknila na 2,1 do 2,3 milijarde mark, potem takem kar za 40 % glede na minulo leto. S tem bodo naložbe v zahodnonemškem gradbeništvu dosegle kritično raven.

N. Ž.

ZAKAJ JE SVET V KRIZI

Mnenje letošnjega Nobelovega nagajenca za gospodarstvo, švedskega profesorja Myrdahla

Profesor Myrdahl, letošnji dobitnik Nobelove nagrade za gospodarstvo, je na nedavni tiskovni konferenci izjavil, da je svet zajela kriza, ki pa po njegovem mnenju ni mehanična ponovitev depresije iz let 1929 in 1930. Kot sodi švedski gospodarstvenik, so industrijske dežele sedaj tako opremljene, da lahko kljubujejo še hujšim krizam, kot je sedanja. Razmere so v marsičem drugačne, kot so bile pred 40 leti.

„Smo priče edinstvene krize

„stagflacije“ (stagnacije-inflacije, op. pis.) v vsej sodobni ekonomski zgodovini,“ pravi Myrdahl. „Ta zastrašujoči pojav spodbujata dva nasprotna fenomena, to je inflacija ter recesija in nezaposlenost.“

Profesor Myrdahl sodi, da bi lahko premostili sedanje krizo, če bi se svet prilagodil počasnejšemu razvojnemu ritmu oziroma če bi se vrnil k manj občutljivim industrijskim modelom, kar pomeni, da naj bi se odpovedal sodobnim izumom. To pa je rešitev, ki se profesorju Myrdahlu zdi utopistična. Profesor tudi meni, da Kissingerjev načrt o ustanovitvi mednarodnega sklada, ki bi bil na voljo državam-porabnicam nafte, v sedanjih razmerah ne bi bil primerna rešitev. Naše prihodnosti — meni Myrdahl — ne morejo začrtovati modeli rasti ali modeli pojemanja rasti. Brž ko motor poženemo, ga ne moremo več ustaviti. Prihodnost je odvisna predvsem od našega moralnega in političnega, šele potem od gospodarskega vedenja. Moramo se poglobiti v probleme tretjega sveta in doumeti našo veliko odgovornost, ki pa ne zadeva le na industrijske dežele, marveč tudi na proizvajalce nafte.

Medtem ko nekatere države razpolagajo z žitnimi zalogami, je za široke sloje svetovnega

kakršno so zaznamovale v recesijskem letu 1967.

Prihodnje leto bodo naložbe v gradbeništvu ZR Nemčije še nazadovale, ker so zmogljivosti v tej dejavnosti že zdaj izkoriščene slabše kot kdajkoli v zadnjih sedmih letih. V inštitutu IFO pa upajo, da bodo lahko gradbena podjetja morda že na pomlad svoje načrte spet korigirala navzgor, če bo končno uveljavljen proces prilagajanja povpraševanja dolgoročnim potrebam pri graditvi stanovanj.

Le dobavitelji pisarniških strojev in opreme za obdelavo podatkov načrtujejo za prihodnje leto močan porast investicijskih naložb. Tudi strojogradnja naj bi realno investirala nekaj več kot v letu 1974, ker je prodaja opreme zlasti na zunanjih trgih še ugodna.

Medtem ko bodo naložbe v proizvodnjo potrošnih dobrin, kot rečeno, nazadovale, pa se bodo realno povečala vlaganja v industrijo surovin in proizvodnih dobrin. To velja zlasti za proizvodnjo celuloznih vlaken in papirja ter za jeklarsko industrijo, medtem ko bodo naložbe v elektroindustriji realno pod lansko ravni. Enako velja za avtomobilsko industrijo, ki svojo investicijsko dejavnost zaradi še posebno neugodne prodaje bolj kot doslej prilagaja tržnim razmeram. Seveda bodo temu primerno nižje tudi naložbe v vseh dejavnostih, ki so življenjsko povezane s trenutno najbolj prizadetimi industrijami.

N. Ž.

Nedavnega kongresa zveze sindikatov Jugoslavije se je udeležilo tudi šest delegatov — naših delavcev, ki so začasno zaposleni v Avstriji. V njihovem imenu in v imenu kakih 250.000 Jugoslovancev, ki so začasno zaposleni v tej sosednji državi, je spregovoril JANKO MITIĆ, delavec z Dunaja. Takole je pripovedoval:

„Zel bi opozoriti samo na dve dejstvi. Najprej na to, da je 82 % naših delavcev prišlo na delo v Avstrijo na dokaj neorganiziran način, mimo zavodov za zaposlovanje, v glavnem s turističnimi vizami. Drugi podatek pa govori o tem, da 75 % teh delavcev ob prihodu v Avstrijo ni imelo nikakršnih kvalifikacij, da so bili mnogi med njimi le na pol pismeni. Upošteva prav ti dejstvi pa je kaj lahko skleniti, da se bo veliko naših ljudi izgubilo v tujem okolju, zlasti pa v milijonskem mestu, kakršno je Dunaj. Tega ne smemo dopustiti,“ je pribil Janko Mitić.

Opozoril je, da je naša skupna dolžnost zagotoviti, da bi naši delavci v Avstriji ne bili odtrgani od dogajanja v domovini. Veliko

Odtrgani

bolj bi se morali zavzemati, da bi se naši delavci zbirali ob različnih društvih, da bi jih po tej poti povezovali med seboj in z domovino. Žal pa Janko Mitić ugotavlja, da temu zdaj ni tako.

„Ugotoviti moram, da jugoslovanski delavci v Avstriji nismo naleteli na razumevanje in pripravljenost za sodelovanje pri pristojnih organih v tej državi. Samo za primer naj navedem, da na Dunaju prebiva kakih 100.000 Jugoslovancev, na voljo pa imajo le prostore, kjer se lahko hkrati zbere največ 40 ljudi. V drugem mestu spet dela blizu 20.000 jugoslovanskih delavcev, nimajo pa na voljo nobenega prostora, kjer bi se lahko srečevali. Avstrijska zveza sindikatov zagotavlja le skromno finančno pomoč za društveno dejavnost naših delavcev, čeprav po drugi strani dobi v obliki članarine ogromna sredstva, saj je 80 % naših delavcev včlanjenih v avstrijske sindikate. Ogromna večina nas, ki delamo v Avstriji, pa sodimo, da bi prav ti društveni prostori, klubi, društva lahko postali odločilni nosilci samoorganiziranja naših delavcev v Avstriji.“

Delegat Janko Mitić pa je opozoril tudi na slabo obveščenost naših delavcev v Avstriji. Potrebno bi bilo več dnevnega in tedenskega tiska iz vseh krajev domovine, več filmskih vest. Zato je delegat Mitić pozval zlasti sindikata v republikah in pokrajinah, naj se zavzamejo za boljše obveščenost naših delavcev na tujem. Nato pa je nadaljeval:

„Opozoriti moram tudi na težave tistih naših delavcev v Avstriji, katerih otroci tu hodijo v šolo. Žal moramo ugotoviti, da v vsej Avstriji ne obstaja niti en oddelek, kjer bi imeli naši otroci dopolnilni pouk v materinščini! To nas lahko zelo skrbi. Poseben problem pa je tudi varstvo pravic iz dela in socialno varstvo naših delavcev nasloj. Velike težave povzroča že črno zaposlovanje naših delavcev, nič manjše tudi dejstvo, da v Avstriji nimamo nobenega socialnega delavca. Dejstvo, da je 40 % vseh naših delavcev zaposlenih v manjših podjetjih in pri drobni delodajalcih, priča o tem, da je tudi zelo težko kontrolirati odnose delodajalcev do naših ljudi — tudi zato, ker je v takih podjetjih le šibek vpliv sindikalne organizacije.“

Nezaposlenost v Nemčiji še naprej raste

Nezaposlenost v Nemčiji raste hitreje kot so predvidevali ekonomisti. Ob koncu novembra je bilo v ZRN več kot 800 tisoč nezaposlenih, kar znaša 3,5 % vseh zaposlenih v Nemčiji. Med nezaposlenimi je kakih 115.000 tujih delavcev, od tega 15.000 Jugoslovancev. Računajo, da bo število nezaposlenih v januarju presegle milijon. Bonska vlada bo še letos sprožila napovedane ukrepe, ki naj bi oživili zahodnonemško industrijo in zmanjšali nezaposlenost, obenem pa ohranili sedanjo stabilnost in stopnjo inflacije (Nemčija ima med zahodnoevropskimi drža-

vami najnižjo stopnjo inflacije — manj kot 7 %). Predvidevajo, da bodo sprejeti ukrepi pričeli delovati ob koncu pomladi leta 1975.

Vse kaže, da se je zaradi naraščajoče brezposelnosti politika „enakih pogojev za domače in tuje delavce“ v ZR Nemčiji že začela spreminjati: razmere so prisilile lokalne oblasti, da dajejo domačim delavcem absolutno prednost. Ugotovili so celo, da v nekaterih mestnih uradih za delo zahtevajo od delodajalcev, da odpustijo tuje delavce in zaposlijo domače. Vsi se sprašujejo, če bo praksa nekaterih uradov za zaposlo-

vanje postala tudi nova politika ZR Nemčije v odnosu do tujih delavcev. Opaziti je tudi že, da pristojni nemški uradi z nejevoljo gledajo in preprečujejo tako imenovano „spajanje družin“ tujih delavcev, da so v zadnjem času prenehali izdajati dovoljenja za delo družinskim članom delavcev, ki so že na delu v Nemčiji. Ob tem je potrebno poudariti, da so jugoslovanski delavci v primerjavi z delavci iz drugih držav v relativno najugodnejšem položaju: nezaposlenih jugoslovanskih delavcev je 3,8 %, drugih tujih nezaposlenih delavcev pa približno 6 %.

V. O.

Naše ladje pod skupno streho

Predstavniki organizacij združenega dela jugoslovanske trgovske mornarice so podpisali samoupravni sporazum o združevanju v poslovno skupnost pomorskih ladjarjev Jugoslavije, v kateri bodo: Splošna plovba Piran, Jugolinija in Jadrolinija z Reke, Lošinska plovdba, Jugotanker iz Zadra, Slobodna Plovdba iz Šibenika, Jadranska slobodna plovdba, Brodospas in Obalna plovdba iz Splita, Mediteranska plovdba iz Korčule, Dalmatinska plovdba Vela Luka, Atlantska plovdba iz

Dubrovnika, Jugooceanija — Kotor in Prekoceanika plovdba — Bar.

Za predsednika izvršnega odbora je bil izvoljen Marin Cetinić, ki je v nastopnem govoru dejal, da dajejo spremembe v naši pomorski politiki dokajšnje perspektive jugoslovanskemu pomorstvu. Predvsem se bo izboljšala materialna osnova trgovske mornarice, ki bo imela do konca prihodnjega leta kaka 2 milijona BRT, kar bo občutno povečalo naše devizne dohodke.

ČRNA GORA:

Učinkovita komisija

Občinski komite ZK Titograda je podprl delo občinske komisije, ki proučuje izvor premoženja, zahteva pa, da se komisija, ob podpori družbenopolitičnih organizacij, državnih in samoupravnih organov, predvsem pa komunistov še odločneje bojuje proti vsem pojavom bogatenja, ki ne temelji na delu. Komite zahteva od vseh občinskih organizacij, da začno postopek

proti osebam, ki niso mogle dokazati izvora premoženja in da jim izrečejo ustrezne partijske kazni.

Komisija v Titogradu je ena najučinkovitejših v državi, saj je sprejela več kot 60 prvostopenjskih odločb o odvzemu nezakonito pridobljenega premoženja, večino teh sklepov pa je potrdila tudi republiška komisija.

Še vedno velike oči

Jugoslovanska avtomobilska industrija napoveduje za letos (zaenkrat neuradno) 67 tisoč domačih avtomobilov več od lanske proizvodnje, čeprav je vsem znano, da veliko števil avtomobilov še vedno čaka na kupce na tovarniških parkiriščih. To se dogaja v času, ko po vsem svetu ugotavljajo, da interes za avtomobile upada in da se te razmere nadaljujejo. Zato tuje tovarne avtomobilov

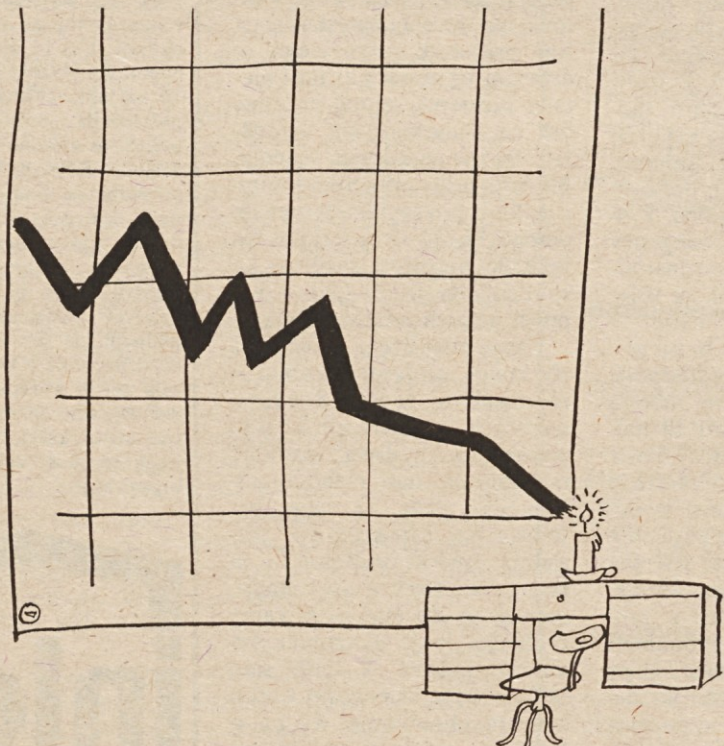
zapirajo obrate in odpuščajo delavce. V naši avtomobilski industriji pa še vedno ni pravih dogovorov, kako iz zastoja v prodaji avtomobilov, temveč se vsak zase bojuje za svojo neodvisnost, za zaokrožen tehnološki proces znotraj svoje tovarne. Opozorila domači avtomobilski industriji, naj se prilagodi neugodnim razmeram, očitno niso zalegla.

SRBIJA:

Načrtna gradnja stanovanj

Izvršni svet Srbije je sprejel predlog zakona o financiranju stanovanjske gradnje, ki v bistvu vsebuje program za reševanje stanovanjskih problemov delavcev v organizacijah združenega dela in drugih organizacijah in skupnostih. Program predvideva vire in obseg sredstev, število in strukturo družbenih, privatnih in solidarnostnih stanovanj kot tudi sredstva za ureditev gradbenega zem-

ljišča. Izločanje minimalne stopnje 4% iz osebnega dohodka delavcev bo predstavljalo osnovni vir sredstev stanovanjske gradnje, s samoupravnim sporazumom organizacij v občinah pa bo možno tudi povečati to stopnjo. Če bi izločali samo minimalno stopnjo v višini 4%, bi znašala sredstva za stanovanjsko gradnjo v letošnjem letu v tej republiki poldrugo milijardo dinarjev.

Brez besed

Vpliv združenega dela na emisijsko politiko

V ustavi jasno piše, da ni dovoljeno odtujevati rezultatov dela, vstevši z vrednostjo minulega dela.

Subjekt kapitala v našem novem ustavnem sistemu torej ne more biti še naprej država oziroma aparat narodne banke, marveč le združeno delo. To pa med drugim pomeni, da je potrebno prenehati s sedanjim državno-lastninskim načinom emisije denarja: emisijo je treba uresničevati tako, da bo prišla količina denarja, ki je v obtoku, v pristojnost združenega dela kot neodtujiva pravica delavcev. Spremeniti je torej treba družbenoekonomsko osnovo, na kateri sedaj uresničujemo emisijo denarnih sredstev. Čimprej bo treba proučiti, kako celotno kreditno-monetarno politiko zasnovati v duhu ustavnih določil o vloži združenega dela kot nosilca celovitih pogojev gospodarjenja. Tako bomo odpravili protislovje, da morajo delavci v proizvodnji plačevati sorazmerno visoke obresti na kredite iz sredstev, ki so jih dejansko sami ustvarili, a so jim bila odtujena. Odpravili bomo tudi protislovje, da vrednotimo družbeno režijo kot družbeni dohodek, ne pa kot stroške. In končno odpravili bomo glavne vzroke kronične inflacije denarnih sredstev: uveljavljeno bo proizvodno delo in njegova produktivnost, ker bo dobilo realno družbeno vrednost. Splošni družbeni napredek bo hitrejši tako v gospodarstvu kot v družbenih dejavnostih. Na tej osnovi bo možno dolgoročneje programirati in usmerjati razpoložljiva sredstva za razvoj in v svobodni menjavi dela za razvoj družbenih dejavnosti. Bojevati se moramo za to, da bodo postale banke, zavarovalni zavodi ter druge finančne institucije in celotni bančno kreditni sistem funkcija samoupravno združenega dela, da jim bo odvzeta oblast nad družbenimi sredstvi in združenim delom.

V prizadevanjih za samoupravno preobrazbo

bančništva smo že dosegli prve uspehe, čeprav vpliva na preobrazbo tudi več škodljivih dejavnikov. Eden zaviralnih je vsekakor zamujanje glede zakonodaje, ki zadeva denarno gospodarjenje in organizacijo bančnih zavodov. Preobrazba bank je prav tako pod močnim pritiskom neposrednih in aktualnih problemov, ki so povezani s sedanjimi inflacijskimi gibanji, pomanjkanjem obratnih sredstev, naraščajočo nelikvidnostjo, ki iz vsega tega izvira itd. Ti problemi so marsikje vzrok, povod ali pa izgovor za odlašanje s preobrazbo bank.

Eno temeljnih vprašanj, ki ga bo s tem v zvezi treba spremeniti, je samo pojmovanje banke. Sedanja organizacija banke je še vedno po številnih sestavinah zastavljena tako, kot da je banka ustanova, v kateri so zbrana denarna sredstva, nakar se zastavlja samo še vprašanje, kako smotno organizirati upravljanje banke. V resnici pa ni tako! Banko sestavljajo pravni subjekti združenega dela, da bi v njej združevali in zbirali sredstva ter z njimi skupno upravljali. S tem v zvezi bo potrebno ponovno definirati pojem „člana“ banke in uveljaviti enakopraven samoupraven položaj članov banke. Potrebno bo opredeliti tudi način, kako lahko ostane samoupravni subjekt član banke in na podlagi česa si pridobi pravico, da pristopi k samoupravnemu sporazumu.

Ob vsem tem pa bo, razumljivo, potrebno tudi upoštevati, da so sedanje poslovne banke, zlasti večje, zasnovane preveč togo. V organizacijski zasnovi bank se zelo težko ali pa komajda uveljavi vpliv delavcev iz temeljnih organizacij na gospodarjenje v banki. V takih okoliščinah še vedno občutimo velik vpliv administracije bank in najožjih izvršnih teles na vse pomembnejše odločitve, ti organi pa se bolj opirajo na najrazličnejše centre družbene moči kot pa na svoja vodilna telesa.

V. B.

Ali bomo gradili še eno tovarno baterij?

Proizvajalci baterij opozarjajo, da je proizvodnja baterij že večja, kot jo tržišče lahko sprejme. Kljub temu pa RMKP „Trepča“ načrtuje gradnjo nove tovarne za 100 milijonov baterij letno. Vse to se dogaja kljub slabi izkušnji s tovarno „El-lumina“, ki jo je zgradil niški EI in ki ni več sposobna samostojno živeti in se zato upravičeno zastavlja vpra-

šanje, kaj storiti s to tovarno.

Pred štirimi leti je poskušal konzorcij proizvajalcev baterij („Kroacija“, „Zmaj“, „Nikola Tesla“) prek Gospodarske zbornice Jugoslavije prepričati niško Elektro industrijo, da je ideja o tovarni baterij zgrešena, toda brez uspeha. Takratni direktor EI je izjavil: „Mi se ne oziramo na druge in gremo svojo pot“.

HRVAŠKA:

Zakaj pogled skozi prste

V razpravi na predsedstvu sveta ZS Hrvške o predlogu zakona o financiranju splošnih, družbenih in skupnih potreb ter predlogu zakona o davku iz dohodka TOZD in sredstev delovnih skupnosti je predsednik Milutin Baltić dejal, da posameznih organizacij, ki poslujejo z izgubo, ne moremo enostavno osvoboditi dajatev za zdravstvo; določiti je treba, kdo bo to storil namesto njih. Na ta način je treba prek združenega dela pomagati. Denimo železnici. V zvezi z davčnim sistemom pa je poudaril, da sindikat ne more „prižgati zelene luči“ za davčne olajšave v avtomobilski industriji. Davčne obveznosti je treba uravnesiti in pravilno razporediti. Prav tako se sindikat ne more strinjati z nobenimi posebnimi samoprispevki iz osebnega dohodka, ki bi nastali zunaj sprejetega sistema financiranja splošne in skupne porabe.

BREŠT
POHIŠTVO

BOSNA IN HERCEGOVINA:

Odpoklic neaktivnih delegatov

Po podatkih službe občine Novo Sarajevo so na devetih skupnih sejah registrirali 225 izostankov, od tega 121 neopravičenih. Podobno je tudi na ločenih sejah zborov. Vzroki za to so delovne obveznosti delegatov, nekateri delegati pa ne prejemajo gradiva pravočasno. Da bi preprečili neopravičeno odsotnost s sej, je predsedstvo skupščine občine v Novem Sarajevu predlagalo, da se proti delegatu, ki ima več kot pet ne-

opravičenih izostankov, sproži postopek za odpoklic. Tiste, ki dvakrat neopravičeno izostanejo, pa naj bi javno kritizirali. Razen tega so sklenili poslati pismo vsem delovnim organizacijam s prošnjo, naj pokažejo polno razumevanje za odhajanje delegatov na seje ter jim zagotovijo potrebne pogoje za delo.

Predlagajo še, da bi proučili možnost za sklic skupščinskih sej po delovnem času.

JOSIP BROZ-TITO,
predsednik SFRJ, v razgovoru s političnim aktivom Beograda:

Člani zveze komunistov se morajo usposobiti za reševanje nalog, ki so pred njimi, zlasti pa si prizadevati, da bodo še zvišali zavest delavskega razreda. Ne pozabimo, da ni vsak naš delavec zaveden že samo zaradi tega, ker je pač delavec. V našo industrijo so v velikanskem številu prihajali in še zmeraj prihajajo ljudje s podeželja, to je, da tako rečem, še zmeraj prva generacija proletariata. Na tem področju je treba veliko storiti, aktivna mora biti predvsem zveza komunistov. Zato je vprašanje dela osnovnih organizacij ZK zelo pomembno. Osnovne organizacije morajo biti ustvarjalne, ker se politika ne oblikuje zunaj njih, samo nekje na vrhu. Če v osnovnih organizacijah delo in vzgojo dobro organizirajo, bodo zagotovili tudi boljše selekcijo vodilnega kadra.

FRANC ŠETINC, sekretar IK predsedstva CK ZKS, na posvetovanju republiške gospodarske zbornice na Bledu:

Samoupravljanja nismo nikoli razumeli kot popolno decentralizacijo, temveč smo ga vedno pojmovali kot priložnost, da ustvarimo nove temelje za samoupravno in družbeno povezovanje, za oblikovanje skupnega družbenega interesa. To samo po sebi pomeni odgovornost in red, v politične odnose vnaša več kulture, hkrati pa pomeni razredno politično in idejno bitko. Zato ne prinaša zgolj pravic, ampak tudi dolžnosti, pomeni, da je treba prevzeti odgovornost, in omogoča, da se odločimo za najboljše napredne rešitve...

Pojavlja se tudi miselnost, da je samoupravljanje predrago. V resnici pa ustvarjamo odnose, v katerih delovni ljudje razpolagajo tako z delom kot s časom. Pri tem se sicer pojavlja neracionalnost, vendar bi že bežna primerjava s kapitalističnim svetom pokazala, da je tako dosti lažje reševati vsa nasprotja in konflikte. Razen tega tudi kapitalistične oblike razreševanja problemov nikoli ne pripeljejo do tega, da bi nasprotja v celoti in uspešno odpravili.

BRANKO MIKULIČ, predsednik CK ZK BiH, na seji centralnega komiteja

Kljub dejstvu, da imajo organizacije združenega dela iz republik in pokrajin, denimo v BiH, šestkrat več trgovin kot delovne organizacije iz BiH v drugih republikah in pokrajinah, da imajo skoraj vse poslovne banke v državi svoje podružnice v BiH itd., kar priča o odprtosti tržišča kot republike, je vendarle treba reči, da ne moremo biti zadovoljni s tem, kar smo dosegli v razvijanju proizvodnih dejavnosti v sodelovanju z organizacijami združenega dela iz drugih republik. Na to so deloma vplivale slabe izkušnje iz skupne graditve posameznih, na primer energetskih objektov v preteklosti, še bolj pa nezainteresiranost delovnih organizacij od drugod, da bi v BiH razvijale industrijo, nadalje premajhna poučenost o ukrepih, s katerimi smo to spodbujali (plasma sredstev iz sklada federacije in republike za razvoj gospodarsko nerazvityh krajev in dr.), neustrezna delitev dohodka in neugoden položaj delovnih ljudi v organizacijah združenega dela v minulem obdobju.

V naravi zbirajmo moči za delo

Letošnja prireditev „Po poteh partizanske Jelovice“ je bila še posebej množična in slovesna. Triintrideseta obletnica dražgoške bitke in 30-letnica zmage nad fašizmom je dala proslavi poseben pečat in rekordno število udeležencev. Ob zaključku, to je v nedeljo, se je zbralo v Dražgošah nad 6000 ljudi.

Letos so se prvič v to prireditev vključili tudi sindikati in organizirali udeležbo članov sindikata oziroma delovnih ljudi in njihovih družin. Pripravili so poseben pohod pod geslom „V naravi zbirajmo moči za delo“. Pričakovanje, da se bo tega pohoda udeležilo vsaj 500 ljudi, je že v tem prvem letu visoko preseгло pričakovanja.

Več kot 1000 udeležencev je v izjemno lepem sončnem vremenu z zastavami in harmoniko krenilo na pot iz Selc prek Kališ v Dražgoše. Skoraj iz vseh krajev Slovenije so prišli udeleženci, z avtobusi in osebnimi

Andrej in Boža iz Gorenje vasi sta vzela pohod kot družinski pohod. Do Dražgoš sta nosila s seboj tudi svoja sinova, 15-mesečnega Martina in dveipolletnega Janezka. „Za naju to ni nič posebnega“, je povedal Andrej, ki je zaposlen v LTH. „Skupaj smo prehodili že veliko teh hribov“.

Pohod iz Selc v Dražgoše je spremljala tudi harmonika in korak ob pesmi je bil veliko lažji

avtomobili. Največ jih je bilo seveda iz bližnjih gorenjskih krajev. Še posebej so se izkazali člani delovnih kolektivov Škofje Loke. Kar okrog 500 jih je prišlo.

Pohod je bil letos zaradi neenavdnosti zime in ker ni snega – le prijeten izlet, je bil zelo dobro organiziran. V Kališah, kjer se je končal prvi in zaradi vzpona najtežji del poti, so udeleženci dobili okrepčilo, spominske značke in nalepke. V Dražgošah pa še toplo hrano.

Že prvi pohod članov sindikata na Dražgoše je dobro uspel. Sekretar sektorja za telesno kulturo, šport in rekreacijo pri RS ZSS Jože Malič, ki je letos vodil odbor za pripravo pohoda, pa je prepričan, da bo naslednja leta udeležba še mnogo večja.

podobe našega časa

Sredi tretje strani začno človeku za mizo iz oči bliskati strele. Že spet! Vzklikne ogorčeno, trešči časopis po mizi in začne naglo vrteti telefonsko številčnico.

— Halo?

— Halo, tu Peter. Le kaj, za vruga, Tine, vam je treba kar naprej drezati v ljudi! Le kdaj boste prišli k pameti!?

Stvar je pod streho

— Ali je bilo spet ...

— Jasno, spet! Namesto optimističnega pristopa spet spodkopavanje stvari ...

— Lepo te prosim, povej bolj natančno, za kaj gre! Verjemi mi, da vsako stvar trikrat preberem, predno jo dam naprej, zato skoraj ne morem verjeti ...

— Ne moreš verjeti? Kaj pa tole vaše pisanje: „Dolgo sem že varčeval, pa nimam ne svoje hiše ne vikenda in ne avtomobila, ampak stanujem v solastniški hišici, stari skoraj 100 let. Hišice nisem mogel niti obnavljati, ker sem ves čas porabil za delo, tudi nedelje. Ves čas sem težko prihranjeni denar nosil v banko. Dolgo sem čakal na kakšen odgovor na svoj članek o tem, kako se ne izplača varčevati. Mislim sem celo, da bo nanj odgovorila banka, pa nič, vse je tiho. Ne bom ponavljal, kako sem varčeval: naj povem le, da sem ves čas po vojni delal tudi na kmetiji. Mislim, da vsa prizadevanja ne bodo kaj dosti zalegla. Žal je preveč takih, ki jim je razvrednotenje denarja vedno prišlo prav, ker so si iz tega kovali dobiček, niso pa se spraševali po razdiralnih učinkih, ki spremljajo vsako inflacijo. Preveč je tistih, ki se ob devalvaciji in inflaciji veselijo.“ Vprašam te, dragi moj Tine, kaj misliš, kam takšno pisanje vodi?

— Mislim, da je vse to ...

— A tako, da je vse to res!? Pazi se, da se ne opečeš! Vrč hodi le toliko časa po vodo, dokler se ne ubije ...

— Ampak, to je bilo ven-

dar pismo bralca. Pisma naših bralcev pa objavljamo na posebni strani, kjer v kotu natančno piše, da mi ne stojimo za vsem, kar je objavljeno. Menda mi ne boš zdaj očital, da ...

Saj to še ni vse, dragi moj Tine! Kaj pa tole: „Številco stanovanjskih varčevalcev nazadnje. Kaj bi si odtrgoval, varčeval, delal, se naprezal, si sposojal, potem pa se moral malone sramovati svoje maloposestniške, malomeščanske težnje po lastnem stanovanju! Bolj čisto, proletarsko zveni, če ničesar nimaš in zahtevaš, od družbe, da ti priskrbi

premišljuje. Potem spet zavrti telefonsko številko, tokrat interno.

— Štefan?

— Ja, tovariš načelnik, tu ekonom Štefan ...

— Kdaj me mislite seliti?

— Vse je že pripravljeno, samo ...

— Samo?

— Samo v četrti sobi, tisti, ki gleda s terase na jug, se lak na podu še ni posušil.

— A tako?! No, prav! Ako se bo, mi, prosim, sporočite, da vam bom dal ključke. Družino sem poslal v hribe, da vam ne bo na poti. Ste me razumeli?

— Ja, razumel sem vas,

streho nad glavo.

Očitno drsimo v drugo skrajnost. Zakaj bi bilo treba na račun nujno večje gradnje družbenih najemnih stanovanj tako zaježiti zasebno gradnjo? Tega ni nihče zahteval, saj je družbeno škodljivo. Ali ni nesmotno, da ljudje z velikimi zaslugi potrpatno zapravljajo svoj denar, si privoščijo mnogo luksusa, hkrati pa delajo gnečo v vrsti za družbeno stanovanje (ali ga že uživajo) skupaj s tistimi, ki bi jim družba v resnici morala pomagati do stanovanja. In potem so še ponosni, kot tisti dolgoletni funkcionar, ki je rekel: „Ničesar nimam, razen družine.“ Tega pa niste objavili med pismi bralcev, ampak kar med komentarji, dragi moj! Zdaj pa mi lepo in po pravici povej: na koga merite s tistim funkcionarjem?

— Ja, ha-ha, kaj ne vidiš, Peter da gre le za prispodobilo?

— Nič „ha-ha“ in, prosim te, ne izmikaj se mi zdaj z nekakšno prispodobilo! Priimek hočem, ime hočem in datum, kdaj je kdo tako rekel in v kakšni zvezi je to rekel, se razumeva!?

— Ampak, Peter, če ti pravim ...

— Tako, kot sem rekel. Do grla vas imam in če bom z vami še naprej delal v rokah, mi boste zrastle čez glavo. Dovolj za danes! Ko boš imel priimek, ime in kdaj in zakaj, me pa pokliči! Se razumeva?

Človek za mizo odloži slušalko, si z robcem otre čelo in nekaj časa počiva ter

tovariš načelnik: takoj ko se bo lak posušil ...

Mož za mizo zdaj ni več tako jezen kot še pred petimi minutami. Še Toneta moram poklicati, se spomni.

— Halo, je tam Tone?

— Ja, Tone tu!

Kako se kaj imaš, stara sablja?

— Tako, tako, saj veš, kaj je provinca?

— Le nič ne toži! Imas vsaj čist zrak, pri nas pa si moram vsako jutro znova izrezati pot v službo. Komaj že čakam ...

— Ja, saj vem, za kaj gre ...

— Si kaj uredil?

— Ni šlo čisto gladko, ampak stvar je pod streho ...

— Na koliko let?

— Na deset ...

— Hm, ni ravno ugodno, pa kaj hočemo ...

— Saj sem vedel, da se človek nate lahko zanese. Kdaj pa mislite montirati. Plošča že čaka. A kar je glavno, veš, nad meglo je.

— Spomladi enkrat prav gotovo.

— Tako, da bom lahko že poleti notri?

— Ja, boš!

— Ti ne veš, kako sem ti hvaležen! Enkrat morava skupaj sesti in vse to zaliti. Se strinjaš?

— Seveda se, kako ne!

— Pa hvala ti, najlepša hvala.

Zdaj si mož za veliko pisalno mizo še veselo požvižgava. Ha-ha, priimek, ime in kdaj in zakaj — ne bo si upal. Pa tudi pisati tako nespametno nikoli več.

VINKO BLATNIK

KOZERIJA

Čili odkriva Ameriko

Poročevalec Čili se je zdrnil. Močno si je drgnil čelo. Ugibal je, ali se mu je zmešalo ali pa se je res nekaj zgodilo. Žena ga je ozmerjala: „Še v snu trobežljaš o družbenih rečeh.“ Čili pa sploh ni bil prepričan, da je zadržal. „Počutim se kot eksperimentalni televizor“, je mrmral. „In kot magnetoskopski trak. To je posledica poklica. Vsak dan, teden, mesec, leto, desetletja poslušam premlavanje najrazličnejših vprašanj, zadev, problemov, idej, želja, osnutkov, predlogov, vizij, tez in hipotez. Da se mi ni zmešalo?“

Pograbil je telefon in zavrtel uredniško številko.

„Sem jaz Čili?“ je zarjovel. „Povej mi, če sem jaz Čili?“

„Saj menda veš, kaj si, Čili,“ je slišal z onstran žice, „se ti je mar zmešalo?“

„Vse se mi je razpršilo v nekakšne motnje na trasi,“ je pojasnjeval Čili. „Prikazuje se mi marogast svet marogastih ljudi, s plešo na glavi in zastrtimi očmi,“ je tarnal Čili.

Uredniku je vzelo sapo, potem pa se je zakrohotal: „Pregloboko si pogledal v kozarec. Mačka imaš,“ je ugotovil strokovnjaško.

Tedaj pa se je tudi njemu začelo motiti, marogati in prizdevati.

„Vsem bitjem Antisončij sporočamo,“ je slišal glas skozi marogasto zaveso, „da smo pred epohalnim odkritjem. Vzpostavili smo kontakt z bitjem, ki gleda z onstran vesolja, ki opazuje življenje z očmi svojih voditeljev, kot je to na onem planetu normalno. O tem, kar tako vidi, potem piše reportaže. Imenuje se Čili in je ugledni poročevalec dnevnika Dejanja.“

Urednik je otrpel pogledal v slušalko svojega telefona. Potem se je zagledal po svojih novinarjih. Kot da jih ni poznal. Tamkaj za konferenčno mizo je sedela Kultura. Vzvišena, samozavestna in nedostopna. „Meni pripada skrb družbe,“ je žugala. „Jaz sem duhovna hrana narodov in delavskega razreda povrh.“ Njej nasproti se je mrščilo zdravje. „Zdrav duh v zdravem telesu!“ je vpilo Zdravje. „Najprej je zdravje potem šele duh. Meni pripada prednost v delitvi sredstev.“ Ob Zdravju je sedela Telesna kultura. „Jaz sem utelešenje vaju dveh — zdravja in kulture,“ je

gostolela mladostno. „Meni prednost, ker sem preventiva.“ Socialno zavarovanje se je ob tem kremžilo: „Samo praznite blagajno, kot da je sod brez dna. Od kod pa naj jaz vzamem denar?“ V en glas je dobila odgovor: „Od gospodarstva vendar!“ Socialno zavarovanje pa se je obregnilo: „Kako pa, ko pa je Administracija vse pobrala.“

Gospodarstvo se je strinjalo: „Točno, Uprava mi mora vrniti presežke, nakopičene v proračunih.“ Proračuni so se namrgodili: „Od kot pa naj vzamemo, ko pa je treba pokriti izgube in izdatke državnega kapitala?“ Potem se je oglasil Delovni človek: „Nikar ne tarnajte, tovariši, ni vse zlato, kar se sveti! Vsaka krpa najde svojo zakrpo!“ Pa se je oglasila Pravda: „Kaj pa ti veš o tem, ubožček, ko pa si vsem enako potreben za ustvarjanje sredstev.“ Delovni človek pa se ni dal zmeti: „Prav zato.“ Ko me Proizvodnja zdeli, grem k zdravniku in zahtevam od Zdravstva zaščito. Dobim zdravniški dopust, ker zdravniku tako velevala zdravniška etika. Kadar koli me zdravnik pregleda, ugotovi, da sem preutrujen, ker delam v podjetju in šušmarim drugod in ne vzdržim dvojne dela niti tega dvojništva. Zdravstvo od Socialnega ne dobi dovolj denarja po pogodbah, ki jih že leta sklepa in zadržuje zdrave v bolniških posteljah, da bi nadomestilo, kar izgublja na bolnih. Ko se odpočijemo, nam naložijo večje prispevke zaradi tako povečanih izdatkov in smo potem spet ob zadostne osebne dohodke in potem zahtevamo

socialno zaščito — večji otroški dodatek, večje takšne in drugačne olajšave, topli obrok — tudi večji — in sploh večji družbeni standard, da bi ustvarili večji osebni standard ali, kakor pravimo, življenjski standard. Zato venomer vpijemo, kako bi vsega naredili več, če bi imeli več denarja, več sredstev.“

Urednik se je namršil. „Sredstva so način mišljenja.“ Čigave misli so že to? Čili je to zapisal v svojem komentarju, je zamrmral urednik. Rekel je, da preveč mislimo na sredstva in ... Pri tem je pogledal na sliko Karla Marxa, ki se mu je mežikajoče posmehovala. „Čili je zapisal mojo misel o denarju. Denar je način mišljenja. In še to: Čili je humorist,“ in je zlobno pristavil: „Če nimamo denarja, mar to pomeni, da nimamo načina mišljenja?“

Glavni raziskovalec Antivesolja je pri tem vprašal Osa: „Za kaj pa pri tem sploh gre?“

Os je zmignil z rameni — Ne vem! Denar je navaden izgovor. Za vse ga je dovolj, kakor je ugotovil Delovni človek, in ne precenjujejo denarja temveč sebe. Čigar dejanja pa nimajo zadostne vrednosti, ta se trudi najti nadomestilo v denarju.

„Kaj pa je denar?“ je vprašal raziskovalec.

„Konvencija,“ je odgovoril Os in pojasnil: „Dogovorjena vrednost.“

„Torej se ne morejo sporazumeti o svoji posamični vrednosti,“ je menil znanstvenik.

„Čili torej odkriva Ameriko?“ je zagodel urednik.

„Tako nekako,“ se je smehljajl Marx.

„Mar še vedno misliš, da se mi je zmešalo in da imam mačka?“ je trobil Čili v slušalko?

„Ne,“ je odgovoril urednik. „To je nekaj takšnega, kot so tvoje humoreske — same nemogoče stvari na enem kupu.“

„Samo tega nikomur ne moreš povedati,“ je ugotovil Čili. „Ne bi ti verjeli. Predvsem tega ne, da obstaja Antivesolje, saj še z Vesoljem nismo prišli na kraj.“

„Da, tega ti noben urednik ne bi objavil,“ se je strinjal urednik.

VIKTOR ŠIREC

komentatorjev stolpec

Prožneje
reagirati na svetovna
gibanja

V obdobju januar–november 1974 je v naši zunanjetrgovinski bilanci nastal primanjkljaj v višini 3.435 milijonov dolarjev, kar je za 1.963 milijonov ali za 133 % več kot v istem obdobju leta 1973. Večina tega primanjkljaja, to je 1.365 milijonov dolarjev, gre na rovaš podražitev v zunanji trgovini in odpiranja škarij cen na našo škodo. Vedeti je namreč treba, da so v omenjenem lanskem obdobju izvozne cene narasle za 32 %, uvozne cene pa celo za 47 %.

Samo za uvoženo nafto (po oceni smo je lani uvozili okrog 6 milijonov ton) in za naftne derivate smo morali lani plačati 560 milijonov dolarjev več, kot pa bi plačali zanje leta 1973 po tedanjih cenah.

Negativno na gibanja naše zunanjetrgovinske izmenjave so vplivale številne spremembe v svetovni ekonomiji. Tako se je na primer v razvitih državah s tržnim gospodarstvom zmanjšala konjunktura, pri čemer so te države zaznamovale nižjo stopnjo gospodarske aktivnosti in prve znake recesije. Zato se je zmanjšala tudi zunanjetrgovinska dejavnost, toliko bolj, ker so tudi industrijsko razvite države zaradi visokih stopenj inflacije in višjih izdatkov za nafto (morda le z izjemo ZR Nemčije) zabeležile večje ali manjše primanjkljaje v plačilni bilanci.

Če omenjenim negativnim pojavom dodamo še neurejene probleme svetovnega monetarnega sistema, smo našli malodane vse dejavnike, zaradi katerih se je lani občutno poslabšala naša trgovinska in plačilna bilanca z inozemstvom. Zaradi takšnih gibanj na svetovnem trgu se je naša zunanja trgovina soočila s problemi prodaje, ki so se še zaostriili zato, ker so nekatere razvite zahodne države uveljavile protekcionistične ukrepe, s katerimi so zaščitile lastne trge in gospodarstva (npr. pred uvozom mesa iz tretjih držav). Posledica vsega tega je izredno skromna rast fizičnega obsega našega izvoza v lanskem letu. Po oceni je znašala le nekaj nad 20 %.

Zavoljo omenjenih motenj v mednarodnih ekonomskih odnosih so se seveda še poglobila strukturna neskladja in težave v domačem gospodarstvu. Dediščina neustreznega razvoja iz prejšnjih let je predvsem slabo razvita nacionalna proizvodnja surovin in repromaterialov, zaradi katere se je udeležba surovin in materialov v skupnem jugoslovanskem uvozu povečala od 63 na 69 %. Velja tudi poudariti, da je prekomerna rast notranje porabe zavirala izvoz in spodbujala potrebe po uvozu. Res je tudi, da je interes proizvajalcev za izvoz zmanjševal nenormalno visok, inflacijski porast domačih cen, zaradi katerih je ob hudem pritisku konkurence na tujih trgih postala donosnejša prodaja na domačem trgu, kar sicer, vsaj za nekatere panoge, ugotavljamo že vrsto let.

V takšnih razmerah bo brez dvoma ena najtežjih nalog v letošnjem letu doseči rast izvoza za 10 %, uvoza pa le za okrog 4 %. V spodbudo pri uresničevanju te obveznosti so bili lani sprejeti nekateri stimulativni ukrepi, med njimi še zlasti prilagajanje tečaja dinarja drugim valutam. Vendar so se ti ukrepi pokazali kot nezadostni. Zato so letos predvideni nadaljnji ukrepi za spodbujanje izvoza. Med temi velja omeniti tudi postopen prenos funkcij reguliranja uvoza in izvoza na združeno delo, in sicer s sistemom dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja. Z dogovori naj bi še nadalje dosegali tudi ustrezno regionalno usmeritev in bilančno ravnotežje v trgovanju z našimi poglavitnimi zunanjetrgovinskimi partnerji, med katerimi postajajo čedalje pomembnejše prav države v razvoju.

Letos se bodo morale še zlasti potruditi izvozno usmerjene dejavnosti, ki lani niso dosegle načrtovanega obsega izvoza. To so predvsem lesna, tekstilna in živilska industrija ter živinoreja. V ilustracijo nekaj podatkov! Izvoz pohištva je lani nazadoval za okrog 11 %, žaganega bukovega in hrastovega lesa za 24 oziroma 20 % ter furnirja za okrog 7 %. Za mnoge od omenjenih izvozno usmerjenih panog bo verjetno še letos na zunanjih trgih plasman skrajno otežkočen. To velja predvsem za živinorejo, delno za lesno in tudi tekstilno industrijo. Vendar pa bo bolj kot kdajkoli v letu 1975 nujna skrbna obdelava inozemskih trgov in prožno ter pravočasno preusmerjanje izvoza na tiste trge, ki jih je recesija prizadela v manjši meri.

NANDE ŽUŽEK

NASTOPANJE TRBOVELJSKEGA RUDISA V DEŽELAH V RAZVOJU

ŠE VELIKE MOŽNOSTI

Lani so Rudisovi strokovnjaki raziskali tržišča nekaterih dežel v razvoju skupaj z nekaterimi našimi pomembnejšimi izvajalci del v tujini in našimi trgovinskimi in drugimi delegacijami. Preučili so možnosti za prevzem raznih del v Alžiriji, Egiptu, Gvineji, Libiji, Tanzaniji, Ugandi, Zambiji, Zairu, Iranu, Kuvaitu in Turčiji, preučujejo pa še možnosti v nekaterih drugih deželah.

Za vse omenjene države so sodelavci Rudis-inženiringa pripravili obširne študije in analize predvsem z vidika povpraševanja po geoloških in rudarskih raziskovalnih delih in gra-

ditve rudarskih in industrijskih objektov in graditve jezov, namakalnih naprav in energetskih objektov. Člani Rudisa so namreč zlasti na področju rudarsko-geoloških del razvili intenzivno dejavnost, saj vključuje ta grupacija skoraj 4000 kvalificiranih delavcev in usposobljeno tehnično vodstvo. Sicer pa je ta grupacija od leta 1967, ko je ustvarila z deli v tujini samo 120.000 dolarjev, dosegla v zadnjem obdobju izdaten razvoj. Njena vrednostna realizacija je lani znašala že 20 milijonov dolarjev.

Letos naj bi člani Rudisa na področju geoloških in rudarskih

AKTUALNA TEMA: SODELOVANJE DELAVCEV PRI OBLIKOVANJU RAZVOJNIH PROGRAMOV

Od začetka, ne le na koncu!

V prihodnjih dneh bodo TOZD prejele v izpolnjevanje „Minimum kazalcev“ iz programa razvoja naslednjega srednjeročnega obdobja 1976–1980. Kazalci so prirejeni zlasti za njihove lastne potrebe, hkrati pa tudi za potrebe organizacij, v katere se povezujejo, nadalje za družbenopolitične skupnosti in druge uporabnike informacij o razvojnih programih.

Ko mislimo na primerjave, želimo z njimi zagotoviti tudi elemente za usklajevanje. Vsak nosilec lahko glede na svoje specifične potrebe uporabi še druge kazalce ali jih opremi še z raznimi utemeljitvami in problematiko, da bi bil podan čim popolnejši vpogled v osnovna vprašanja in smeri razvoja. Mnoge OZD in njihove asociacije so že pripravile tudi podrobno metodologijo za izdelavo srednjeročnega programa razvoja TOZD, ki bo kasneje sprejet na zborih delavcev ali na delavskem svetu TOZD, seveda po predhodnem medsebojnem usklajevanju na različnih ravneh združenega dela, da bi tako omogočili oblikovanje politike optimalnega gospodarskega raz-

voja. Le skrbne priprave bodo pripomogle, da bo plan odražal celoto interesov in potreb delavcev, saj ne gre več za klasični podjetniški plan, omejen le na proizvodno ali poslovno orientacijo.

Da pa bi zadostili glavnim ciljem kompleksnega planiranja, ki izhajajo iz ustavnih načel, bo potrebno marsikje spremeniti dosedanja prakso. Ocena samoupravnih sporazumov SOZD, ki so jo pripravili v Raziskovalnem centru za samoupravljanje pri RS ZSS, povzetek pa je bil objavljen v zadnjih dveh številkah DE, je med drugim pokazala, da to področje ureja le dobra polovica sporazumov, da obvezne sestavine skupnega načrta niso navedene, da se skupni razvojni programi v sporazumih obravnavajo največkrat neodvisno od programov temeljnih organizacij in da v četrtini sporazumov sploh ni nikakršnih določb o načrtovanju skupnega razvoja, kar ali odreka „sporazumu“ vsebinski smisel, ali pa je le krinka za ožje interese v znamenju avtonomnega „divide et impera“, ne glede na širšo družbenoekonomsko škodo, ki nastaja ob

neproučenih alternativnih možnostih uporabe družbenih sredstev.

Kakšna je dosedanja praksa na področju planiranja in koliko družbenopolitičnega dela v konkretnih razmerah nas čaka v procesu izdelave programa in družbenih planov za naslednje srednjeročno obdobje, lahko povzamemo iz nedavne ankete Gospodarske zbornice SR Slo-

- delavski svet OZD
- strokovni kolegij
- analitsko-planska služba
- zbor delavcev
- tehnična služba
- komerciala
- izvršilni odbor OZD
- delavski svet TOZD
- služba razvoja

- 40,5 % odgovorov
- 40,5 % odgovorov
- 29,8 % odgovorov
- 22,8 % odgovorov
- 22,3 % odgovorov
- 19,3 % odgovorov
- 17,7 % odgovorov
- 13,3 % odgovorov
- 13,3 % itd.

Rezultati kažejo, da pri koncipiranju politike večletnih planov sodelujejo predvsem voljeni predstavniki in strokovne službe, medtem ko imajo v dosednji praksi zbori delavcev pri snovanju osnovnih smernic za izdelavo večletnih planov še zelo skromno vlogo.

Ustavna načela pa ne poudarjajo samo vodilne vloge delavcev pri samostojnem sprejemanju programov, ampak tudi v njihovi vodilni vlogi v celotnem procesu planiranja in ne šele v fazi sprejemanja. Tudi tehnični razlogi in stroški v zvezi z izdelavo programov silijo, da je osnovni koncept razvoja ali pa alternativno odločanje o možnostih v nadaljnjem obdobju sprejet na širši osnovi kot doslej. Osnovni koncept razvoja, usklajen tudi na širših ravneh združenega dela, je v nadaljnjem izpolnjevanju le „delovni nalog“ za strokovne službe, ki pripravijo na sprejetih izhodiščih predlog razvojnega programa.

Po omenjeni anketi sprejemajo programe najpogostejše delavski svet OZD (58,4 % odgovorov) in zbori delavcev (53,3 %), medtem ko zelo redko drugi organi. Rezultati ankete so tudi pokazali, da že ima svoj razvojni program 61 %

OZD in to za različna planska obdobja, v fazi sestavljanja (tudi korigiranja) pa 35 % gospodarskih organizacij.

Problemi pri uveljavljanju planiranja in paleta dejavnikov, ki bistveno vplivajo na kvaliteto in vlogo planiranja v OZD, so zelo široki. Tudi v tem času izpolnjevanja razvojnih kazalcev se jim ne bo možno izogniti. Res pa je, da nam prikaz stanja kazalcev za leto 1974 in za naslednja leta (do 1980) koncipirana kvantitativna zamisel, utemeljena na dosegljivih realnih spoznanjih razvojnih možnosti ter podprta z voljo širokega kroga delavcev, daje novo kvaliteto tudi pri sprejemanju gospodarskih in drugih instrumentov na različnih ravneh združenega dela.

V proces nastajanja ali korigiranja razvojnih zamisli se morajo vključiti tudi osnovne organizacije sindikata. Ugotoviti morajo, ali je v TOZD poskrbljeno, da organizacijsko pravočasno nastane osnovna razvojna zamisel, lahko tudi v variantah. O zamisli ali o zamislih pa mora potem steči tudi javna razprava. K temu nas med drugim zavezujejo tudi sklepi VIII. kongresa Zveze sindikatov Slovenije.

gp

»Pikov« primer

Kaj se da doseči z boljšo organizacijo dela in sodobno tehnologijo, so spoznali tudi v tovarni pletenin in konfekcije v Mariboru, ki zlasti v zadnjem obdobju ugotavlja odlične poslovne rezultate. Tako je produktivnost porasla za tretjino, osebni dohodki za 21 odstotkov, medtem ko je bil ostanek dohodka v lanskem letu kar za 130 odstotkov večji kot v letu 1973.

Odkar so namreč Mariborčani podpisali pogodbo o poslovno tehničen sodelovanju z največje evropsko konfekcijsko tovarno Seidensticker, so se pričele občutne spremembe, tako v kvaliteti izdelkov kot v količinski proizvodnji. Sprva, ko so v tovarni PIK spremenili notranjo organizacijo proizvodnih trakov in zamenjali stare šivalne stroje z novimi, polavtomatskimi, je storilnost celo padla, saj so se morale delavke ne samo privaditi, temveč tudi naučiti, kako se ravna z novimi stroji. Poleg tega so morale popraviti norme skoraj na vseh delovnih mestih. Tako so imeli tudi do štirikrat večje norme kot prej in ljudje so se morali odvaditi dolgoletne tradicije pri načinu šivanja in se priučiti novih delovnih metod.

Vendar so prizadevanja obrodila sadove. Po več mesecih naporega in vztrajnega dela jim je povsem uspelo osvojiti novo moderno tehnologijo za proizvodnjo srajc. Še več: v Piku zdaj izdelajo srajce v enakem času kot v najbolje organizirani zahodnoevropski tovarni. Mesečno izvaža ta mariborski delovni kolektiv že 90 tisoč srajc v ZR Nemčijo. To pa pomeni tudi jamstvo za trdno kvaliteto izdelkov. Čas, ki ga mariborska tovarna pletenin in konfekcija porabi za medfazno in končno kontrolo, predstavlja 10 odstotkov celotnega časa, potrebnega za izdelavo posamezne srajce. To se jim tudi bogato obrestuje. Podatek, da se zaloge gotovih izdelkov zaradi čedalje večjega povpraševanja gibljejo v višini enodnevnne proizvodnje, je najbolj zgovoren.

—nez

TESNEJŠA POVEZANOST DRAVOGRAJSKEGA
„MONTERJA“ Z ŽELEZARNO JESENICE:ŠE VEČJA
SPECIALIZACIJA

Delovna skupnost industrijskega gradbenega montažnega podjetja „Monter“ Dravograd je v letu 1974 dobro gospodarila. Dosegla je okrog 65 milijonov dinarjev celotnega dohodka, ob tem pa blizu 6 milijonov dinarjev ostanka dohodka. V primerjavi z letom 1973 so povečali celotni dohodek za skoraj polovico, na kar pa ni vplival samo porast cen, pač pa predvsem večji fizični obseg proizvodnje in višja produktivnost.

Blizu 80 % celotnega dohodka dravogradskega „Monterja“ ustvari obrat „JEKO“ v Otiškem vrhu pri Dravogradu, v katerem izdelujejo jeklene konstrukcije ter armature za stropne nosilce, jeklene konstrukcije pa tudi montirajo. Med večjimi deli, ki so jih opravljali v letu 1974, velja omeniti novo regalno skladišče ter transportne tunele za Tovarno gospodinj-ske opreme „Gorenje“ iz Velenja in novo skladišče celjskega „Tehnomercatorja“. Sodelovali

pa so tudi pri gradnji nove tovarne Proizvodnje gradbenega materiala, temeljne organizacije združenega dela Rudarsko – elektroenergetskega kombinata Velenje. Preostalih 20 % celotnega dohodka pa prispeva krovsko-kleparski obrat.

V letošnjem letu želijo ob največ 10 % zvišanju števila zaposlenih ustvariti najmanj 80 milijonov dinarjev celotnega dohodka. Še pomembnejše za leto 1975 pa je, da se bo začela že v kratkem javna razprava v Industrijskem gradbenem montažnem podjetju „Monter“ Dravograd o vključitvi te delovne skupnosti v Železarno Jesenice. Že zdaj Dravograjčani predelujejo polizdelke jeseniške Železarne, v prihodnje pa bodo predelavo pločevine, profilov in žice z Jesenic še povečali ter dejavnost še bolj specializirali. O tej povezavi bodo v dravograskem „Monterju“ odločali najpozneje v aprilu.

(EK)

tri nove, večje geomehanske raziskave v bližini Teherana ob Kaspijskem morju, katerih vrednost ocenjujejo na 2 milijona dolarjev. Pričetek del je predviden v drugi polovici prihodnjega leta. Geološki zavod iz Ljubljane pa je ministrstvo za vodo in energetiko iranske vlade tudi povabilo, naj postane stalen sodelavec pri izvajanju hidrogeoloških raziskav in eksploatacije vode. To so seveda začetki nastopanja Rudisa v deželah v razvoju. Nedvomno ima precejšnje možnosti za delo tudi drugod.

—m—

PRED PODPISOM DRUŽBENEGA DOGOVORA O SKUPNI PORABI ZA LETO 1975

Razjasniti pred podpisom

Skupščina izobraževalne skupnosti SR Slovenije je pooblastila svojega predsednika, da podpiše družbeni dogovor o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter o gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1975 – pogojno. Po mnenju skupščine je ta družbeni dogovor mogoče podpisati, če se bo pred podpisom razjasnil 5. člen tega dogovora, ki določa, kako naj bi zbirali sredstva za izgradnjo dijaških in študentskih domov do višine 100 milijonov din. Dogovor mora vsekakor biti tak, da ne bo šel na škodo izobraževanja.

Kaj je pred podpisom tega družbenega dogovora torej treba razjasniti?

Izvršni svet SR Slovenije je prvotnemu besedilu tega družbenega dogovora dodal 5. člen in za katerega meni, da pomeni konkretizacijo naloge, ki jo določa resolucija o družbenoekonomski politiki za leto 1975 glede gradnje domov za učence in študente. Ta člen določa, „da si bodo udeleženci tega dogovora prizadevali, da bodo organizacije združenega dela združevale sredstva za izgradnjo dijaških in študentskih domov v višini 100 milijonov din iz

sredstev 0,5 % prispevka iz bruto osebnega dohodka, ki jih združujejo po samoupravnem sporazumu o štipendiranju učencev in študentov ter iz sredstev 6 % stanovanjskega prispevka, lahko pa tudi iz drugih sredstev na osnovi pogodb.“

Izvršni odbor izobraževalne skupnosti SR Slovenije in številni člani skupščine te skupnosti so na seji skupnosti opozorili, da bi tak način zbiranja sredstev za izgradnjo domov pomenil, da začnemo v druge namene trošiti solidarnostna sredstva za štipendije še predno sploh vemo, koliko se bo teh sredstev zbralo. Po izračunih, ki so seveda še teoretični, naj bi zbrali iz 0,5 % prispevka za štipendije 170 milijonov din. Toda dejstvo je, da v desetih občinah samoupravni sporazum o zbiranju teh sredstev še vedno ni podpisan in da tudi še ni znano, koliko se bo teh sredstev zbralo tam, kjer je sporazum podpisan. Zato je določilo 5. člena družbenega dogovora o skupni porabi vsaj preurjeno, saj solidarnost na področju štipendiranja še ni stekla tako, kot je bila zamišljena.

Nekateri so bili tudi mnenja, da bi na ta način začeli nenamensko trošiti sredstva, za katera so delovni ljudje sporazumno določili namen – štipendije. Nemara imajo prav tudi tisti, ki temu ugovarjajo in pravijo, da končno gre za solidarnost tudi pri zbiranju sredstev za izgradnjo domov in da ta dva namena –

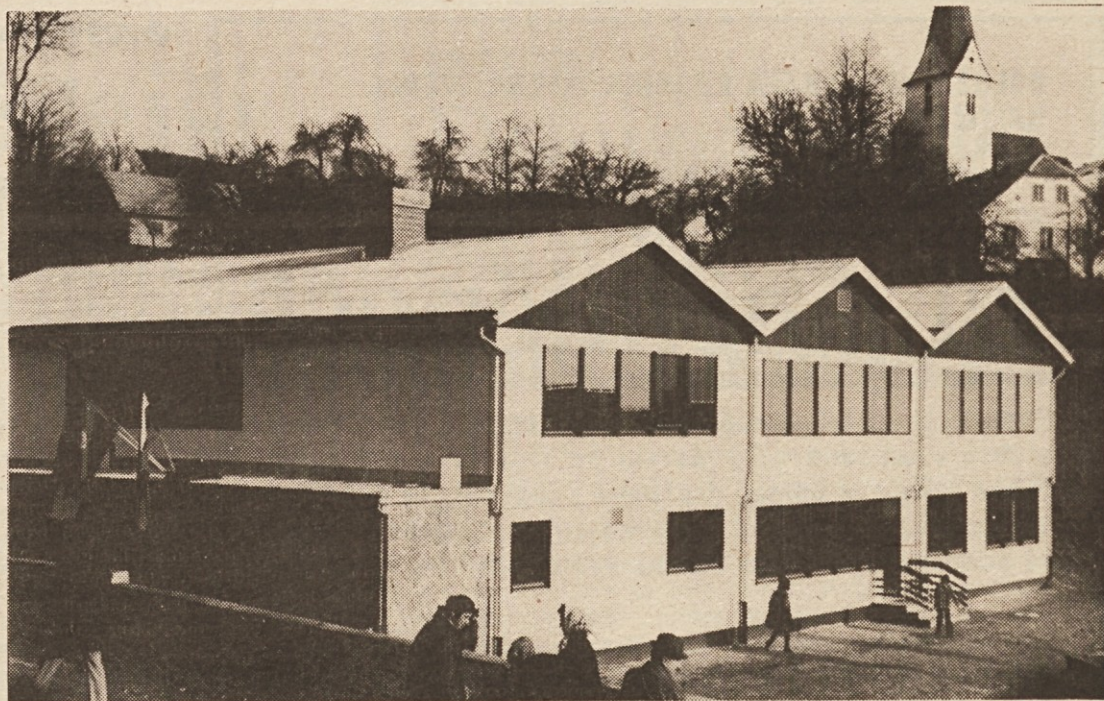
štipendije in domovi – nista tako zelo različna. Bolj kot to je vprašljivo, ali tako preusmerjanje štipendijskih sredstev lahko določimo z družbenim dogovorom nekaj podpisnikov, ali bi vendarle morali o tem reči svojo besedo delovni ljudje, ki so pristopili k samoupravnemu sporazumu o solidarnostnih sredstvih za štipendije. Končno isto velja tudi za samoupravni sporazum o solidarnostnih sredstvih za stanovanjsko izgradnjo. Sploh ne gre za pomislek, ali naj bi stanovanjski prostor za dijake in študente smeli graditi tudi iz solidarnostno zbranih stanovanjskih sredstev. Gre le za to, da tudi o tem odločijo delovni ljudje s svojim pristankom. Zdaj pa izgleda, kot da bi se hoteli nekaj dogovoriti na način, da bi obšli podpisnike samoupravnih sporazumov. Končno moramo zbrati 100 milijonov din za izgradnjo domov, to pa res ni tako malo.

Kot tretji možni vir združevanja sredstev za izgradnjo domov družbeni dogovor navaja druga sredstva na osnovi pogodb. Izvršni odbor izobraževalne skupnosti SR Slovenije je opozoril skupščino, da bodo zaradi omejene porabe sredstev za sklade skupne porabe že vprašljivi pogodbени zneski, za katere so se že v preteklosti TOZD zavezale pri izgradnji bodisi varstvenih bodisi osnovnošolskih prostorov.

Določilo 5. člena družbenega dogovora o skupni porabi bo torej vsekakor potrebno pred podpisom razjasniti. Izvršni odbor je podprl rešitev, kakršno je oblikovala Gospodarska zbornica SR Slovenije kot amandma k resoluciji o družbenoekonomski politiki za leto 1975. Zakaj ni dobil podpore ta amandma, za katerim so stale, kot nam je znano, vse družbenopolitične organizacije, ni znal na skupščini Izobraževalne skupnosti SR Slovenije pravzaprav nihče pojasniti. Kot nam je znano, je bilo tako tudi stališče Zveze sindikatov Slovenije, katerega republiški svet bo 16. januarja na svoji plenarni seji tudi moral o pristopu k družbenemu dogovoru še odločiti.

Predlog Gospodarske zbornice je, da bi naložbe v domove, kar sodi med prioritete naloge gospodarstva in družbenih dejavnosti, uporabili posebej s samoupravnimi sporazumi združena sredstva gospodarstva in stanovanjskih skladov in drugih virov. O programu gradnje, o prioritetenem urejanju domov in o obveznostih udeležencev in zainteresiranih dejavnikov naj bi sklenili družbeni dogovor in sprejeli ustrezne sklepe. Gospodarska zbornica, SZDL, Zveza socialistične mladine Slovenije, samoupravne interesne skupnosti za vzgojo in izobraževanje, za telesno kulturo, za zdravstveno varstvo, za kulturo, Zveza stanovanjskih skupnosti in izvršni sveti skupščin družbenopolitičnih skupnosti Slovenije.

SONJA GASPERŠIČ

Kebljska osemletka se je lepo vključila v okolje pohorskih vrhov. V prihodnje bo postala tudi kulturno središče kraja z okolico. (Foto: V. Horvat)

Nesporazum

Poleg Sneguljčice, ki jo člani dramske skupine Prešernovega gledališča prikazujejo že nekaj let, na krajšem sejmšču ob novoletnih praznikih, sta bili decembra še dve premieri: Matije Logarja Striček Metla in A. E. Greidanusa Hodl de Bodl.

Noviteta sta bili namenjeni predvsem delovnim kolektivom in krajevnim skupnostim na območju občine, prispevek Prešernovega gledališča, da bi bile obdaritve otrok pač bolj slavnostne. Prišlo pa je do nesporazuma. Razne delovne organizacije so obdarovale otroke svojih članov v starosti od enega do desetih let. Hodl de Bodl pa, ki so ga prikazovali predvsem v Kranju, je namenjen mladini, starejši od desetih let.

Za izvršni predstavi je pravzaprav škoda, da nista bili sprejeti v vsej polnosti in razumevanju, čeprav je po drugi strani tudi razumljivo, da so otroci čakali predvsem na dedka Mraza, ki se je pojavljal po predstavah.

Dobri nameni delovnih organizacij in Prešernovega gledališča torej niso bili povsem uresničeni, krivda pa je, verjetno, na obeh straneh. Ali bi morali prikazati drugačno predstavo ali pa bi jo morali videti otroci, ki bi jo lahko došli, se najbolj prav pa bi bilo, če bi se za in ob novoletnem praznovanju zadovoljili že z Logarjevo didaktično lutkovno igrico. Paradoks je namreč prav v tem, da so s to igrico gostovali po krajevnih skupnostih, kjer pa je bila starostna struktura večinoma „bolj odrasla“ od tiste v Prešernovem gledališču.

Malenkosten nesporazum, bi kdo rekel, vendar tolikšen, da ne odtehta „dobrih namenov.“ Zlasti se zato ne, ker so bile predstave namenjene občutljivosti najmlajših, tistim tedaj, ki jim je to morda prvo zблиžanje z gledališčem.

J. POŠTRAK

● SLOVENSKA BISTRICA

Na Keblju nova šola

Na občinski praznik občine Slovenska Bistrica 8. januarja so prebivalci partizanske vasice Keblj, ki leži visoko na bistrškem Pohorju, imeli prav posebno lep praznik. Svojemu namenu so predali novo poslopje osnovne šole, dolgoletni san krajanov, posebno še učencev in učiteljev.

Dotrajana šola, v katero so zadnje mesece tako učenci kot učitelji zahajali že kar v strahu pred najhujšim, saj so bili stropi nad podporniki nevarno razpokani, je zdaj ostala prazna. Iz sredstev samopriskupka občanov so v letu dni zgradili lepo in sodobno šolsko poslopje. Šola bo postala tudi kulturno središče kraja z okolico.

Sodobna nova šola je toliko pomembnejša, ker hodijo v njo nekateri otroci tudi uro in pol hoda od doma. Nova šola jih bo čakala zdaj ogreta s svetlimi in varnimi učilnicami in teh je kar sedem, tako da bo pouk le v eni izmeni. V šoli bodo dobili tudi toplo malico in kosilo, saj ima novo poslopje sodobno kuhinjo in lepo jedilnico. Pomembna pridobitev pa so tudi kopalnica, čitalnica in tudi telovadnice s sanitarijami.

Šola na Keblju je popolna osemletka in jo zdaj obiskuje 168 učencev.

VIKTOR HORVAT

● LJUBLJANA

Petnajstletni jubilej

V praznovanje 15-letnice delavskih univerz na Slovenskem se je minuli teden vključilo tudi pet ljubljanskih institucij za izobraževanje odraslih. V Klubu poslancev so imeli skupno proslavo s podelitvijo priznanj posameznim delavcem: delavska univerza Boris Kidrič, delavska univerza Cene Štupar, dopisna delavska univerza „Univerzum“, Zavod za tehnično izobraževanje in Intenzivni tečaj tujih jezikov.

● CERKNICA

Razstavlja Anton Rupnik

V salonu pohištva Brest Cerknica je prejšnji petek bila otvoritev slikarske razstave amaterja Antona Rupnika. Že v mladosti izpričan slikarski talent, ki mu je šele upokojeitev ponudila dovolj prostega časa za slikanje, najraje upodablja naravne lepote Notranjske in Krasi. Sam pravi, da iz njegovih slik veje mir, kruh, lepota... Rupnik, ki je že dvakrat samostojno razstavljal, je kot slikar zlasti cenjen med našimi izseljenci.

Celodnevna osnovna šola bo postala dejstvo na nekaterih šolah v Sloveniji že naslednji mesec.

Obiskali smo osnovno šolo v Vinici v Beli krajini, da bi zvedeli, kakšne so možnosti za uvedbo celodnevne šole na tem slovenskem območju, za katerega je značilno, da je veliko ljudi od tod na začasnem delu v tujini. Njihovi šoloobvezni otroci pa so ostali doma. Ljudje so odhajali za kruhom v tujino, ali pa se vozili na delo v večje kraje. Še posebej je to veljalo za Vinico. Doma so ostali ostarili in pa otroci, ki so si po svojih močeh razdelili skrb za domačijo. Niso bili redki primeri, ko sta odšla oba starša v tujino, za šoloobvezne otroke pa so skrbeli le stari starši ali pa morda celo sosedje. Tako so otroci, ko so prišli iz šole, namesto da bi se posvetili knjigam in učenju, morali na polje, poskrbeti za živino in druga domača dela. Takšni otroci pač niso imeli nikakršnih pogojev za zadovoljiv uspeh v šoli.

„Pred štirimi, petimi leti, ko so pri nas ljudje množično začeli odhajati v tujino,“ je povedal ravnatelj osnovne šole v Vinici Anton Troha, „so se tudi začele kazati posledice. Učni uspeh je padel na 65 %. Zato smo že takrat začeli razmišljati o celodnevni šoli oziroma o celodnevem bivanju otrok v šoli. Naredili smo načrt in najprej poskušali kadrovske izpopolniti šolo. Uvedli smo varstvo, saj je kar 80 % naših otrok vozačev. Avtobusne zveze so za nekatere zelo neugodne. Tako prvi prihajajo v šolo že ob petih zjutraj in

se zadnji vračajo ob petih popoldne. Takrat smo imeli tudi kar 57 % otrok, ki so bili tako ali drugače ogroženi. To predvsem zaradi zdomstva, pa socialnih problemov, ločenih zakonov in alkoholizma. Približno četrtnina teh primerov je šla na račun zaposlovanja v tujini. Zato smo uvedli oddelke podaljšane bivanja, kjer otroci naredijo domače naloge in se tudi učijo. Ni to celodnevna šola, kot se uvaja sedaj, vendar rezultati pri učnem uspehu kljub temu niso izostali. Učni uspeh se je dvignil na 94 %, s tem pa se je tudi omajal odpor staršev do takega načina solanja otrok. Ukinitve nekaterih podružničnih šol in prevozi otrok v Vinico so namreč povzročili sprva precejšnje negodovanje staršev. Dejstvo pa, da so se otroci v naši sorazmerno dobro opremljeni šoli počutili prijetno, je kmalu strlo odpor in pomisleke staršev. Danes bi bili prav gotovo vsi proti ponovni uvedbi podružničnih šol in prepričan sem, da bi bila velika večina navdušena nad celodnevno šolo.“

Danes je na viniški šoli 350 učencev in kot smo že dejali, je kar štiri petine vozačev. Vozijo se iz treh smeri z avtobusi, iz treh pa jih prevažajo s kombijem, za nekatere najodročnejše kraje pa imajo tudi šolski džip. Število učencev je v zadnjih letih, posebno do leta 1971, občutno padlo. V desetih letih od 564 kar na 385. Vzrok za to je predvsem izseljevanje v druge kraje oziroma v tujino. Z izgradnjo novoteksovega obrata v Vinici in drugih obratov v Črnomlju in Metliki, se je izseljevanje omejilo in prav zaradi tega se je tudi število učencev začelo popravljati. Prav v zadnjih letih pa še

posebej upada število staršev šoloobveznih otrok, ki so zaposleni v tujini. Naši ljudje v tujini se namreč čedalje bolj zanimajo za možnost zaposlitve doma.

„Za uvedbo celodnevne šole smo pri nas na šoli navdušeni in moram reči, tudi kadrovske priprave, je dejal tovarš Troha. Tarejo nas le težave s prostori, saj imamo že sedaj učilnice v zbornici in delavnici. Potrebovali bi osem novih učilnic. Načrte za razširitev imamo že nekaj časa gotove. Za uresničitev bi potrebovali devet milijonov dinarjev in to brez stroškov za opremo. Polovico tega zneska, kolikor naj bi po programu prispevala črnomalska občina, pa je za belokranjsko občino še vedno preveč. Morda, tako upamo in načrtujemo, bomo lahko celodnevno šolo uvedli čez štiri leta. Seveda pa je tu še tisti veliki „če“, pa čeprav bi pri nas v Beli krajini nemara celodnevno osnovno šolo potrebovali prej kot kje drugje.“

Miselnost oziroma skrb tistih, ki so zaposleni v tujini, se precej spreminja. Spoznanje, da nekvalificirani delavec tudi v tujini težko prigara denar, in s tem v zvezi skrb staršev – zdomcev, da bi si naj njihovi otroci pridobili boljšo izobrazbo, poklic, delo doma, je povezano z željo, da bi njihovi otroci imeli lažje in lepše življenje. Iz vsega tega sledi njihov večji interes za uspešnost osnovnega solanja. Zato bodo ti starši zamisel celodnevne šole prav gotovo podprli.

TEKST IN FOTO:
ANDREJ AGNJC

POLOŽAJ IDRIJSKEGA RUDNIKA ŽIVEGA SREBRA
KRITIČEN

Zdravilo za anemičnost

Rudnik je zašel zaradi padca svetovnih cen živega srebra v težaven gospodarski položaj, iz katerega ga lahko rešuje le pomoč družbene skupnosti. Potrebna so takojšnja sredstva in nekatere sistemske rešitve, ki bodo rudnik rešile nihanj svetovnih cen v bodoče

Nad rudnikom živega srebra v Idriji še vedno vise „temni oblaki“ negotovega gospodarskega položaja, ki se je v zadnjih nekaj letih stalno slabšal, sedaj pa se je že tako zaostрил, da „si kolektiv komajda uspe prigrisniti sredstva za „iz rok v usta“, kot pravimo. O kakem razvojnem načrtu oziroma njegovi realizaciji brez pomoči družbe in bank seveda ni govora. Vse dosežanje predlagane rešitve pri odgovornih republikah in zveznih organih niso imele odmeva in kaj več kot dobro voljo, da „prevrednotijo“ zahteve rudnika in ocenijo njegov položaj, tudi sedaj ti krogi ne kažejo. Rudnik živega srebra pa vendarle takoj potrebuje zdravilo za anemičnost, hkrati pa tudi takšne rešitve, ki bi pomagale podjetju, da ne bi več tako trdo občutilo pritiska nihanja svetovnih cen.

Nedavno tega so se na pobudo zveznega odbora sindikata delavcev rudarstva in energetike sešli s predstavniki rudnika živega srebra člani zveznega in republiškega odbora omenjenega sindikata, zvezne in republiške zbornice, pristojnih republik in zveznih sekretariatov in družbenopolitičnih skupnosti. Pogovarjali so se o položaju rudnika in o ukrepih, ki bi pomagali podjetju premagati sedanje in bodoče težave. Pokazalo se je, da lahko družba še bolj na tesno odveže mošnjo, kot jo je lani. Nekatere dolgoročne sistemske rešitve so uresničljive, bo pa treba poprej razčistiti vprašanje perspektive tovrstne proizvodnje glede na bodoče potrebe na svetovnem in domačem trgu.

O vzrokih za težaven položaj rudnika smo že nekajkrat obširno pisali, zato bi tokrat ugotovitev iz lanskega leta, ki še vedno drže, povzeli le v toliko, da si osvežimo spomin. Rudnik živega srebra, ki je po obsegu proizvodnje s 550 tonami živega srebra letno na četrtem mestu na svetu, lahko domačim potrošnikom proda le največ 15 odstotkov te količine, za preostalo količino živega srebra pa mora iskati kupce na tujem. Zato to podjetje od vseh naših izvoznikov daleč najmočnejše čuti vpliv nihanja cen na svetovnem trgu. Medtem ko so se za doma prodano živo srebro po dogovoru s kupci cene ustavile na ravni iz leta 1969, so v zadnjih letih na tujem trgu krepko padale. Cene živega srebra namreč nihajo v času 11 do 12 let in prav v letu 1972 so dosegle novo najnižjo točko. Od takrat dalje se sicer spet dvigajo, vendar vse prepočasno – tudi zaradi vpliva nekaterih dodatnih dejavnikov, kot je na primer pritisk industrijskih dežel na cene surovin v zadnjem obdobju.

Zaradi takšnih vplivov niti dogovori med proizvajalci samimi – zadnji tak sestanek je bil lani v Španiji – ne morejo dosti vplivati na nihanje cen. Najboljša rešitev v takšnem položaju bi bilo nedvomno kopičenje zaloge proizvedenega živega srebra in čakanje na dvig cen. Tega ukrepa se poslužujejo nekateri tuji rudniki v precejšnji meri... Nekateri – v ZDA – na primer v času najnižjih cen zaprosijo svoja vrata.

Idrijski kolektiv nima ne ene ne druge možnosti. Da bi bili „borzni prekupčevalci“, v rudniku nimajo sredstev, saj bi tako morali „zamrzniti“ v obliki zalog velikanska obratna sredstva, prav tako pa teh sredstev ne morejo dobiti niti na posodo pri družbeni skupnosti.

Posledice sprotnega prodajanja živega srebra po „dnevni“ svetovnih cenah pa ima za kolektiv hude posledice. Na omenjenem sestanku smo slišali prepričljive podatke o zaostajanju rasti družbenega standarda zaposlenih delavcev rudnika, vseh je kakih tisoč, o reševanju težav na račun prepočasnega naraščanja osebnih dohodkov. Najhuje od vsega pa je, da kolektiv zavoljo vseh naštetih vzrokov ne more akumulirati dovolj sredstev za razvoj podjetja, za modernizacijo in za povečanje proizvodnih zmogljivosti.

Podjetje potrebuje sredstva predvsem za dvoje: za nove raziskave rudnih ležišč in za modernizacijo rudniških naprav, med katerimi jih je nekaj še iz časov Avstro-ogrske. Oboje je izjemnega pomena za zmanjšanje proizvodnih stroškov, vendar pa za uresničitev načrtov podjetje potrebuje takoj najmanj 10 milijonov dinarjev, v celoti pa kakih 100 milijonov din.

Del teh težav bo sicer moč rešiti s družbenimi sredstvi, ki so na voljo, in z bančnimi krediti; za večji del tekočih potreb pa trenutno ni jasno, iz katerih virov naj bi jih podjetje pokrilo; jasno je le, da so lastni viri rudnika zelo suhi. Kot dolgoročne rešitve pa rudnik predlaga, naj bi predvsem povečali izvozne premije za živo srebro. Predlaga tudi, na kakšen način. Živo srebro naj bi s seznama surovin uvrstili na seznam končnih izdelkov, kjer so premije znatno višje. Predlog utemeljujejo s tem, češ da v marsikateri tehnologiji uporabljajo živo srebro kot končni izdelek, ne kot surovino in da je tudi postopek proizvodnje živega srebra navsezadnje zapleten in sestavljen iz številnih faz, kot je izdelovanje kakega končnega izdelka. Poleg tega v rudniku predlagajo, da bi med potrošniki in pristojnimi organi dosegli sporazum o uvozu živega srebra. Kljub temu namreč, da je proizvodnja te kovine v Idriji skoraj desetkrat preseгла domačo porabo, nekateri potrošniki kupujejo živo srebro v tujini. Uveljaviti bi morali dogovor, po katerem potrošniki ne bi kupovali živega srebra na tujem, če jim lahko rudnik zagotovi ustrezne količine. Ob vsem tem pa so ponovno poudarili, da ni odziva na njihov predlog, naj bi iz zveznih materialnih industrijskih rezerv dobili ustrezno posojilo.

Udeleženci posveta so bili enotni v oceni, da bo treba položaj rudnika reševati s takojšnjimi ukrepi, bodočnost pa zagotoviti s sistemskimi rešitvami, kot so na primer izvozne premije in drugi ukrepi. Na hitro bi bilo možno pomagati kolektivu tudi tako, da bi na primer družbenopolitične skupnosti od občine do republike in celo zveze olajšale položaj rudnika z zmanjšanjem različnih prispevkov, z olajšavami pri uvozu investicijske opreme za modernizacijo rudnika in z drugimi ukrepi. Vsekakor pa naj bi precejšen delež prispeval tudi kolektiv sam – ne le finančno, pač pa da bi opozarjal ustrezne organe na svoj položaj, skupaj z njimi iskal najustreznejše rešitve in predlagal vire, iz katerih naj bi dobil primerno finančno pomoč. Vsekakor pa je najvažnejše: kolektiv nujno potrebuje pomoč in skrajni čas je, da je družba tolikanj posegla v razreševanje teh problemov, kot se je izkazalo na omenjenem posvetu v idrijskem rudniku.

rb

● POSVETOVANJE O AKTUALNIH PROBLEMIH POSLOVANJA IN RAZVOJA OZD V MARIBORU

Kako uresničujemo ustavo?

V petek se je v Mariboru v organizaciji Visoke ekonomske šole končalo tridnevno posvetovanje o aktualnih problemih poslovanja in razvoja organizacij združenega dela s stališča uresničevanja ustavnih načel. Več uglednih slovenskih družbenopolitičnih delavcev in ekonomistov je v plodni razpravi osvetlilo marsikatero nejasnost pri uveljavljanju ustave v praksi, v organizacijah združenega dela. V ospredju so bila vprašanja graditve ekonomskega sistema na novih ustavnih temeljih, oblikovanje skupne razvojne politike, obširno pa so na posvetovanju spregovorili tudi o deformacijah dosedanjega razvoja in prakse, ki ovirajo proces hitrejšega uveljavljanja ustavnih norm o enotnosti in razvijanju ter obvladovanju jugoslovanskega trga.

Prvi dan so med drugimi razpravljali: Miran Potrč, dr. Viljem Merhar, dr. Nikola Balog, Zvone Dragan, dr. Avgustin Lah, mr. Vlado Klemenčič in dr. Leon Gerškovič. Zlasti zanimiv referat je prispeval podpredsednik republiškega izvršnega sveta Zvone Dragan, ki je govoril o pogojih za učinkovito delovanje enotnega jugoslovanskega trga.

„Za sedaj še vedno precej zaostajamo,“ je dejal tovariš Dragan, v prilaganju sistema in politike cen novim ustavnim določilom in stvarnim razmeram na domačem in tujih tržiščih, pri čemer ostajajo cene, poleg sistema razširjene reprodukcije, s katerim so sicer v tesni povezanosti tista področja, kjer so še številne oblike odpuščanja in neupravičenega prelivanja dohodka organizacij združenega dela. Tu je še vedno močno zakoreninjena centralistična funkcija države, parcialnost in kratkoročnost pri posameznih rešitvah, brez celovitega pogleda na gospodarstvo, brez razvitejših in jasnejših kriterijev, pri katerih bi upoštevali vse temeljne narodno-gospodarske aspekte, razvojno politiko, strukturo in raven proizvodnih sil ter razmere na mednarodnih tržiščih. Pri oblikovanju kriterijev za vodenje ustrežnejše politike cen mora bolj prevladovati planska funkcija in spoštovanje objektivnih tržnih zakonitosti razen na tistih področjih, kjer bo še vedno prisotna neposrednejša družbena regulativa, in v tistih sferah družbene reprodukcije, ki se bodo razvijale na podlagi neposredne menjave dela v okviru samoupravnih interesnih skupnosti. Pa tudi pri slednjih bo tržni kri-

terij eden od kriterijev za urejanje notranjih ekonomskih odnosov med proizvajalci in uporabniki storitev. Pri tem zlasti mislim na tako imenovane gospodarske samoupravne interesne skupnosti za dejavnosti posebnega družbenega interesa. Razen tega moramo revidirati oziroma izpopolniti tudi celotni sistem samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja o cenah. Več odgovornosti, več protinflacijskih elementov bomo lahko vnesli na to področje le, če bomo pri dogovorih in sporazumih obravnavali vprašanja in pogoje oblikovanja cen v celotni tehnološki verigi, s tem da morajo dogovori in sporazumi kar najbolj sloneti na objektivnih kriterijih družbeno usmerjenega tržišča, torej na kombinaciji trga in razvojne politike.

Ob rob na temo o enotnem trgu le še tole:

Zagotavljanje in obvladovanje in enotnega jugoslovanskega trga je in bo nepretrgan in zapleten proces. Polna enotnost in idila brez objektivnih protislovij ter subjektivnih konfliktov je čista iluzija v obstoječi strukturi in ravni proizvodnih sil ter mednarodnih procesov, ki vplivajo na enotni jugoslovanski trg.

J. U.

MNENJE, KRITIKA, POLEMIKA ● MNENJE, KRITIKA, POLEMIKA ● MNENJE, KRITIKA

Kako zmanjšati škodljivost nočnega dela?

Specialist medicine dela dr. Marjan Žilič iz Radovljice pravi: »Gledano s stališča medicine dela je nočno delo nefiziološko, zato naj bi ga dopuščali le v izjemnih primerih. Medicina dela odklanja nočno delo zaradi golega dohodka, brez tehnoloških razlogov. Za preostalo nočno delo, ki ga naša ekonomska nerazvitost razširja tudi prek meja tehnološke opravičenosti, je treba iskati rešitve, ki bi z organizacijskimi prijemi obšle njegove škodljivosti!«

Ukrepi za zmanjševanje nočnega dela, še posebej pa nočnega dela žensk in mladine, so lahko uspešni le, če so načrtni in če celovito obravnavajo ta problem in vse njegove posledice. Kakor je jasno, da gre za tako zapleteno vprašanje, ki jih ni možno rešiti čez noč, v nekaterih dejavnostih pa celo nikoli do konca razrešiti, je točno tudi to, da so v marsikaterem okolju bolj nagnjeni k temu, da bi zadevo spravili z dnevnega reda z nekako avtomatičnim beneficiranjem vseh delovnih mest, na katerih je treba delati tudi ponoči, kot pa tako, da bi sami iskali možnosti za zmanjšanje nočnega dela z organizacijskimi in podobnimi ukrepi, ki ne stanejo nič ali pa zelo malo.

Poti za razreševanje problematike nočnega dela je več. Na eno od njih je pred časom na posvetovanju radovljiških sindikatov o problematiki odprave nočnega dela opozoril specialist medicine dela dr. MARJAN ŽILIČ. V nadaljevanju povzemamo nekatere njegove misli.

Če gledamo problematiko s stališča medicine dela, je nočno delo nefiziološko, zato naj bi ga dopuščali le v izjemnih primerih. Nočno delo zaradi golega dohodka, brez tehnoloških razlogov, medicina dela odklanja. Za preostalo nočno delo – naša ekonomska nerazvitost ga razširja tudi prek meja tehnološke opravičenosti – je treba iskati rešitve, ki bi z organizacijskimi prijemi obšle njegove škodljivosti.

Najprej gre za izbor ljudi. Z nočnega dela mora zdravstvena služba izključiti vse osebe, ki nagibajo k žilodolnim motnjam (čir na želodcu še posebej!), vse rekonvalescente po težjih boleznih, kronične bolnike, predvsem tuberkulozne in sladkorne, morda tudi vse osebe, ki se same oskrbujejo, posebno matere samohranilke ter mlajše od 25 in starejše od 50 let.

Pospešeno je treba ukinjati dovoljenje za nočno dela žena in mladine, ki ga naš zakon izjemoma še vedno dopušča. Poostreje kriterijev za odobritev in načrt za prekinitvev oziroma ukinitvev tovrstnega nočnega dela prinašata upanje, da bo vedno bolj, če ne bomo popustili v teh prizadevanjih.

Nadaljnji pohvalni, predvsem pa potreben organizacijski ukrep je, da zagotovimo delavcu, ki dela ponoči, primerno in mirno stanovanje (ne pa da nam to nič manj mar!) pa tudi

mir pred lastnimi otroci, ki naj bodo v družbenem varstvu.

Poleg tega vsega je važno vprašanje najboljših zaporednosti izmen. Kažejo se namreč htenja, da bi opustili boljše rešitve in se vrnili na stare, „preizkušene“ načine. Delavci ne marajo sprememb in ne marajo novih izmenskih koledarjev. V naši stvarnosti je ena najtežjih zadev prav ureditev varstva otrok pri zaposlenih starših, če se njihove delovne izmene ne skladajo tako, da je varstvo doma zadovoljivo urejeno. Tako pa se delavec in delavka – mati prilagodi troizmenskemu delovnemu tednu samo z resignacijo: „Tako pač mora biti. Druge rešitve ni!“

Če vse ugotovitve kažejo, da je nočno delo za naš življenjski ritem neprimerno, ne preostane drugega, kot da postopamo uvidevno in ne kopičimo nočnih izmen na daljše obdobje, na en teden ali še dlje! Zato je najbolje, da nočna izmena ne prihaja zapored, ampak neredno. Tako je samo posamezna noč za delavca težavna, za njo pa sledi dan (24 ur) počitka.

Srečujemo pa se tudi z organizacijskim problemom, kako napraviti pregleden izmenski načrt, ki omogoča prost dan po nočni izmeni, vsaj eden popolnoma prost tridnevni konec tedna na mesec in pri tem čim manjše kopičenje nočnih izmen. Redko primeren je načrt Rutenfranza, ki za 42-urni delavniški 4-izmensko ekipo postavlja takole zaporedje:

	1. teden
dan	N P T S Č P S
izmena	3 3 0 1 2 3 0

	2. teden
dan	N P T S Č P S
izmena	0 0 1 2 3 0 1

	3. teden
dan	N P T S Č P S
izmena	1 1 2 3 0 1 2

	4. teden
dan	N P T S Č P S
izmena	2 2 3 0 1 2 3

Tako pride na leto 13 prostih tridnevih vikendov in po 13 prostih dni med tednom.

Temu podoben, morda nič slabši, je naš, ponekod že preizkušen tip dvodnevni zaporedij: 2 jutranji izmeni, dve popoldanski in dve nočni, nato dvodnevni počitek. Vsekakor je neprimerno lažji za zaposlenega kot pa je sedanji „preizkušeni“ tip izmen na en teden. Prikaz razporeditve:

	1. teden
dan	N P T S Č P S
izmena	1 1 2 2 3 3 0

	2. teden
dan	N P T S Č P S N
izmena	0 1 1 2 2 3 3 0

Če so takšne ali podobne organizacijske rešitve možne in koristne v tako imenovani procesni industriji, jih smiselno lahko uporabimo tudi drugod, denimo v dejavnostih, kjer je dežurstvo v vsakem dnevnem času. Včasih se čudimo, da pri nas v Radovljici tako dolgo časa nismo našli poti iz tradicionalnega, vendar mučnega enotedenskega nočnega dežurstva. Ko smo pred časom uvedli enodnevno dežurstvo med tednom in vsakih 5 tednov po en dežurni vikend, smo z začudenjem opazili, kako odtlej dežurna služba ni več utrudljiva, da je pravzaprav lahka, čeprav po nočni službi tudi delamo.

KRANJSKA SAVA SE JE RAZŠIRILA PREK OBČINSKIH IN REPUBLIŠKIH MEJA

Združeni bodo močnejši

Podpisan samoupravni sporazum o združitvi Save s kombinatom gume in obutve Vulkan iz Niša, Industrijo gume iz Rume, tovarno pozamenterije in plastičnih mas Totra iz Ljubljane in Puškarno iz Kranja – 5000 delavcev povezanih v 30 TOZD, razmejenih v 7 skupnosti TOZD sorodnih dejavnosti – Letos že 1,7 milijarde din dohodka

Kranjska tovarna Sava se je z letošnjim letom precej povečala ter razširila preko občinskih in republiških meja. V ponedeljek so v Kranju slovesno podpisalo samoupravni sporazum, s katerim so končali postopek za združitev Save s kombinatom gume in obutve Vulkan iz Niša, industrijo gume iz Rume, tovarno pozamenterije in plastičnih mas Totra iz Ljubljane, kemično tovarno iz Most in Puškarno iz Kranja.

V Savi so se za povezovanje odločili zato, ker v njem vidijo boljše možnosti za nadaljnjo širitev in razvoj. Ob izdelavi razvojnega programa do leta 2000 so namreč ugotovili, da imajo omejene možnosti širitve proizvodnega programa na področju kranjske občine, to pa predvsem zaradi pomanjkanja delavcev. Osnutek razvojnega programa predvideva do leta 1980 dodatno zaposlitev 2100 delavcev, zaradi fluktuacije pa še nadaljnjih 2000.

Vendar pa je pri tem treba upoštevati, da Kranj nima več

nobnih rezerv delovnih moči, zato je treba nove delavce privabiti z drugih področjih Slovenije in iz drugih republik. To pa prinaša s seboj nove probleme, predvsem v zvezi s stanovanji, otroškim varstvom, šolami in drugim, ki jih je mogoče rešiti le z velikimi finančnimi sredstvi.

Ko so temeljito preučili vse to, so v Savi ugotovili, da ni mogoče računati na to, da bi se širili le na območju kranjske občine, marveč se morajo tudi zunaj nje, predvsem tam, kjer je še dovolj delovnih moči. Zato so se odločili, da nadaljujejo pogovore z delovnimi organizacijami, ki so že pred leti pokazale pripravljenost in željo po združitvi. Tedaj dogovarjanje o povezovanju ni bilo uspešno. Zamisel o tem je padla v vodo med drugim zato, ker ni bilo formalnih možnosti za združevanje v takšne oblike organizacije, ko bi lahko vsakdo vedel, koliko vlaga v skupnost in kakšna bo usoda teh sredstev. Nova ustava pa je tu stvari toliko spremenila, da so prejšnji

pomisliki in dvomi v združitve postali odveč.

Poslovni uspehi delovnih organizacij, ki so se združile s Savo, so bili v zadnjem obdobju različni. Nekatere namreč že več let poslujejo v zelo neugodnih gospodarskih razmerah, ki so jih močne podražitve surovin za gumarsko industrijo še poslabšale. Ponekod so imeli tudi nizko storilnost in slabo izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti, tako da se v nekaterih delovnih organizacijah tudi niso mogli izogniti nizkim osebnim dohodkom. Zlasti v teh, sicer pa tudi v vseh drugih, si od združitve s Savo sedaj obetajo boljše možnosti za hitrejši razvoj in uspešnejše poslovanje, s tem pa tudi večjo socialno varnost zaposlenih.

V temeljitih pripravah v lanskem letu so v Savi že pripravili skupni proizvodni program in delitev asortimana. S tem naj bi odpravili razdrobljenost in neusklajenost ter preslabo izkoriščenost proizvodnih zmog-

ljivosti. Veliko bodo lahko storili tudi z združevanjem sredstev in umskih sposobnosti ter z enotnim nastopanjem na trgu.

Ob združevanju niso pozabili na dobro samoupravno organiziranost, s katero naj bi delavcem zagotovili možnosti resničnega upravljanja z delom in njegovimi rezultati. Delovno organizacijo so razdelili na 30 TOZD, temeljne organizacije pa so po sorodnih dejavnostih povezali v 7 skupnosti TOZD. Skupno ima Sava sedaj zaposlenih že več kot 5000 ljudi, njen celotni dohodek pa bo v letošnjem letu presegel 1,7 milijarde dinarjev.

—IK

OPLOTNICA:

Delovna zmaga ob jubileju LIP Slov. Konjice

Ob petindvajsetletnici organizacije združenega dela LIP Slovenske Konjice, ki v 8 TOZD na območju občin Slovenska Bistrica in Slovenske Konjice zaposluje nad 1200 delavcev, so v temeljni organizaciji združenega dela v Oplotnici izročili namenu novo proizvodno linijo plastičnih rolet. Vanjo so investirali 1,2 milijona din. Ker so v tem kolektivu že prej osvojili serijsko proizvodnjo okenskih okvirov, pomeni nova proizvodna linija pomembno novost in veliko pridobitev v uresničevanju programa osvajanja zaključene proizvodnje okvirov in rolet. Z novo proizvodnjo bodo lahko kompletirali 60 odstotkov proizvodnje okvirov, medtem ko bodo ostale okvire še nadalje dopolnjevali z roletami, ki jih bodo kupovali drugod. Sicer pa v oplotniškem kolektivu predvidevajo, da bodo letos izdelali okoli 50.000 oken in balkonskih vrat z roletami, v skupni vrednosti 75 milijonov dinarjev. Zaradi konkurenčnih cen in kvalitete pa se lahko pohvalijo, da imajo vso to proizvodnjo tako rekoč razprodano že zdaj!

V. H.

Na zeleni veji

Sežanska tovarna radijskih sprejemnikov Iskra utrdila svoj gospodarski položaj

Po dolgoletnih težavah je sežanska Iskra lani končno utrdila svoj položaj. Končali so sanacijo in dosegli 136 milijonov realizacije, ostanka dohodka pa bo predvidoma okrog 3 milijone dinarjev.

Po dolgoletnih prizadevanjih jim je lani uspelo razširiti proizvodne prostore. Zgradili so tovarniško halo s površino 1.100 kvadratnih metrov. To omogoča uvajanje moderne organizacije in tehnologije dela. Samo v novo strojno opremo so vložili 10 milijonov dinarjev. Tako so lahko začeli s preusmeritvijo proizvodnje, kot so jo začrtali v srednjeročnem razvojnem programu. V prihodnje bo na tradicionalni program – radijske sprejemnike, odpadlo le še 50 odstotkov proizvodnje, 30 odstotkov bo ojačevalne tehnike, 20 % pa transformatorjev in televizijskih stabilizatorjev. To je tehnično med seboj povezana proizvodnja, hkrati pa vezana na celoviti proizvodni program združene Iskre.

Za tako proizvodnjo se je sežanska Iskra tudi kadrovsko dokaj dobro pripravila. Pri tem ji je v veliko pomoč njena šola za kvalificirane radijske in televizijske mehanike. Prav kadrovska krepitev pa ostane še naprej ena glavnih nalog. Z ustrezno politiko nagrajevanja bo treba pridobiti zlasti več delavcev z visoko in višjo izobrazbo.

Za letos načrtujejo v sežanski Iskri za 12 odstotkov večji

obseg fizične proizvodnje in za 10 milijonov dinarjev izvoza, kar je enkrat več, kot je znašal izvoz lani. Izvažajo pa radijske sprejemnike v Zahodno Nem-

čijo in ojačevalno tehniko v Švico. Prepričani so, da bodo načrte dosegli, če le ne bo prišlo do močnejšega povečanja cen reprodukcijskih materialov.

S. K.

● CELJE:

Otroško varstvo tudi na podeželje

V celjskih vzgojno-varstvenih zavodih je bilo jeseni 1974 zaradi pomanjkanja prostorov odklonjenih 130 otrok. Od skupno 6.000 predšolskih otrok jih je bilo v organizirano varstvo vključenih 1.480, kar predstavlja 24,5 % predšolskih otrok. Po programu bodo v letu 1975 sprejeli dodatnih 260 otrok. Vendar ni dovolj skrbeti le za varstvo mestnih otrok, saj se tako socialne razlike med mestom in vasjo glede vzgojnih možnosti še bolj zaostrujejo. Vzgojo predšolskih otrok je treba usmeriti tudi na podeželje. Preteklo leto so prvič zgradili vrtnice na Lavi, v Šmartnem, na Frankolovem, vendar je vzgojno-varstvena mreža na podeželju še vedno pomanjkljiva.

vk

● LJUBLJANA:

Izgube v zdravstvenem zavarovanju

Ljubljanska skupnost zdravstvenega zavarovanja je leto 1974 zaključila s 46 milijoni din izgube, ki jo bodo morali kriti v letošnjem letu. O problemih te skupnosti je razpravljal medobčinski politični aktiv ljubljanske regije, ki je priporočil, da se z družbenim dogovorom ter samoupravnim sporazumom za leto 1975 določi takšna stopnja prispevka za zdravstveno zavarovanje, ki bo zagotovila odpravo izgube iz leta 1974 in iz prejšnjih let ter uresničevanje sprejetih programov razširjene reprodukcije v zdravstvu. Zdravstvene delovne organizacije pa bi lahko, po oceni aktivna, v prvi vrsti z racionalizacijo ob delitvi med osnovno, bolnišnično ter specialistično službo prispevale k reševanju kritičnega finančnega položaja. Nujno bi bilo tudi funkcionalno povezati zdravstvene organizacije, zdravstveno službo pa približati delovnim ljudem ter občanom.

—nc

● NOVO MESTO:

Nova podoba Dolenjske banke

Občinski komite ZK v Novem mestu se je v razpravi o nadaljnji organiziranosti Dolenjske banke in hranilnice strinjal z mnenji, da bo morala bančna organiziranost slediti integracijskim povezavam v širšem prostoru. Možno so tri rešitve za DBH: da ostane tudi v prihodnje to, kar je, da vključuje širše območje in ustrezno s tem razširi samoupravni sporazum z Ljubljansko banko ali pa da se kot enotna banka združi z LB ter deluje kot področna banka s poslovnimi enotami, to je kot skupnost TOZD.

Stališče komiteja je bilo jasno: nobena organiziranost bančništva ne sme iti po poti razdruževanja, marveč po poti ustanavljanja enot in njihovega povezovanja na ravni področja.

S. R.

ZDRUŽITEV NOVOMEŠKIH GOSTINCEV

Pod eno streho

V Novem mestu je bilo v zadnjih letih več pobud in ekonomsko utemeljenih predlogov za združevanje gostinstva, ki niso rodili sadov. Lani pa je bila na pobudo družbenopolitičnih dejavnikov ustanovljena posebna strokovna komisija, ki je pripravila program za združitev novomeškega gostinstva v okviru delovne organizacije KRKA. Zanj se je odločila večina gostinskih organizacij. Tako so to sredo predstavniki petih gostinskih delovnih organizacij iz novomeške občine na Otočcu podpisali samoupravni sporazum o pripojitvi oziroma združitvi v delovno organizacijo KRKA. S tem so se kolektivi Zdravilišč Dolenjske in Šmarješke toplice, hotela Grad Otočec, novomeške Kavarne, hotela Kandija in podjetje Majolika iz Straže odločili za združitev v skupnost temeljnih organizacij združenega dela zdravilišča – gostinstvo in turizem, ki bo poslovala v sestavi delovne organizacije KRKA. Vse dosedanje samostojne gostinske organizacije bodo temeljne organizacije

združenega dela, na ravni skupnosti pa bodo združevale službe razvoja, zdraviliške in gostinske dejavnosti, propagandno dejavnost, računovodsko službo in še nekatere druge zadeve.

Tako so v novomeški občini združili pod eno streho vse družbeno gostinstvo razen hotela Metropol, ki je že povezan s podjetjem Gorjanci. Čeprav so možnosti za razvoj turizma na Dolenjskem velike, je zdaj delež gostinstva v narodnem dohodku novomeške občine zelo majhen, kar pomeni, da gostinsko turistična dejavnost zaostaja za razvojem drugih vej gospodarstva, zlasti še industrija. Tak položaj ima gostinstvo predvsem zaradi majhnih zmogljivosti in prevelike razdrobljenosti. Lani so vse te delovne organizacije imele le 655 ležišč in okoli 2500 sedežev, ustvarile pa so 60 milijonov dinarjev celotnega dohodka. V novi skupnosti predvidevajo že letos za petino večji celotni dohodek, kar bodo dosegli z boljšim izkoriščanjem zmogljivosti.

Krka bo poslej pospeševala razvoj tudi te dejavnosti s svojo razvojno in finančno službo, predvsem kot porok za najemanje ustreznih posojil za naložbe, ki bodo samoupravno dogovorjene in sprejete v razvojnih programih in letnih gospodarskih načrtih celotne delovne organizacije. Tudi vse gostinske organizacije, ki so se pripojile h Krki, imajo namreč izdelane razvojne programe do 1980 leta. Z uresničitvijo teh programov, ki predvidevajo zgraditev nekaterih novih objektov in modernizacijo obstoječih, bodo v prihodnjih petih letih zvišali število zaposlenih od sedanjih 400 na 600, celotni dohodek pa bodo potrojili.

Ob koncu velja zapisati, da je nova združba v gostinsko turistični dejavnosti novomeške občine odprtega značaja in da obstajajo dejanske možnosti za nadaljnje povezovanje dolenjskega gostinstva, za kar že kažejo zanimanje nekateri gostinski kolektivi v Posavju.

R. Š.

Prva plaketa za »Impol«

V Slovenski Bistrici podeljena občinska priznanja

Delovni ljudje občine Slovenska Bistrica so se lani izrekli za podeljevanje javnih družbenih priznanj najbolj uspešnim delovnim kolektivom, društvom, organizacijam in posameznikom, zdaj pa so ob občinskem prazniku ta priznanja prvič tudi podelili. Najvišje občinsko priznanje „Pohorski bataljon“ je med 28 kandidati za dosežke pri razvoju gospodarstva prejel največji kolektiv v občini, tovarna IMPOL, ki sicer letos praznuje 150-letnico dela in obstoja.

IMPOL ima torej za seboj izredno dolgo tradicijo v predelavi kovin. Najprej so predelovali jeklo v različna orodja, da bi se nato preusme-

rili v proizvodnjo bakra in njegovih zlitin, še pozneje, leta 1950, pa v predelavo aluminija in njegovih zlitin. V zelo kratkem času je IMPOL postal eden največjih predelovalcev aluminija v Jugoslaviji. Predvsem z raznovrstno in kvalitetno proizvodnjo te kovine si je v kratkem času pridobil ugled na domačem in tujem tržišču. Danes pa že več kot polovico svoje proizvodnje usmerja v izvoz.

Obenem s skrbjo za kar najboljšo proizvodnjo in njeno kvaliteto pa je kolektiv namenjal posebno pozornost stalnemu izboljšanju in posodabljanju proizvodnih postopkov, izboljšanju delovnih in drugih pogojev zaposlenih, skrbi za družbeni

standard, izobraževanje in tudi rekreacijo.

Delovna organizacija IMPOL je s preko 1700 zaposlenimi najmočnejša na področju občine. Sestavlja jo osem temeljnih organizacij združenega dela in ima zelo razvejan sistem samoupravljanja, v katerega je trenutno vključeno nad 500 zaposlenih. Preko tovarniškega glasila Metalurg in radijske postaje, kakor tudi nekaterih drugih oblik obveščanja je v tem kolektivu skoraj nemogoče ostati neobveščen o najpomembnejših delovnih uspehih in nalogah gospodarjenja.

Vloga kolektiva pa je vse močnejša tudi v povezovanju slovenske aluminijske industrije. Združitev

aluminijskih gigantov IMPOL in Kidričevega je pomenila prvi korak v tej smeri.

Navkljub temu, da se v kolektivu srečujejo z zahtevnimi kratkoročnimi, pa tudi dolgoročnejšimi nalogami s področja proizvodnje, razvoja in modernizacije, pa ne stojijo ob strani, ko je potrebno prisluhniti potrebam kraja in krajevne skupnosti Slovenska Bistrica ob reševanju komunalnih, stanovanjskih, prometnih in drugih problemov. S svojimi prispevki in tudi aktivnim sodelovanjem je IMPOL prav gotovo vodilna organizacija, katere prispevki omogočajo hitrejši napredek krajevne skupnosti in tudi občine v celoti.

V. HORVAT

Vsebinsko izboljšati delo delegacij

Ko so na zadnji seji CK ZKS razpravljali o uveljavljanju novih ustavnih določil v praksi, so kritično ocenili tudi dosedanje delo delegacij v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih. Analize o dosednji dejavnosti delegacij namreč kažejo, da se v svojem delu omejujejo na razprave v svojem okviru, premalo pa so povezane s samoupravnimi organi v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma v krajevnih skupnostih. Razprave v delegacijah se pretežno opirajo na gradivo, ki ga prejema za seje zborov občinske skupščine. Zlasti za delegacije v združenem delu velja, da skoraj ne posredujejo v občinskih skupščinah pobud za reševanje problemov oziroma za oblikovanje skupščinske politike. Delegati iz delegacij krajevnih skupnosti sprotaj na sejah zbora krajevne skupnosti občinske skupščine veliko delegatskih vprašanj, toda največkrat jim botruje le želja, naj bi organi občinske skupščine reševali vrsto vsakodnevnih, večjih ali manjših problemov v krajevni skupnosti. Pri tem je značilno, da se delegacije temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti ne povezujejo in ne sodelujejo med seboj v pripravi na delo v občinski skupščini oziroma pri reševanju vprašanj, ki jih je treba sprožiti na ravni občinske skupščine.

Tako pri delegacijah v temeljnih organizacijah združenega dela kot v krajevnih skupnostih velja poudariti, da se ne povezujejo dovolj s svojo bazo, s samoupravnimi organi in delovnimi ljudmi oziroma občani ter da marsikje tudi ne poročajo delovnim ljudem o svojem delu. Če pa že pripravljajo taka poročila, so le-ta dostikrat povsem formalna! Omejujejo se le na informacijo, da je delegacija

obravnavala posamezna vprašanja in pošiljala delegate na seje, ničesar se pa ne pove o vsebini tega dela. Te ugotovitve sicer ne gre povsem posploševati, vendar pa takšna praksa prevladuje.

Pri obravnavanju pogojev za delo delegacij in delegatov so člani CK ZKS opozorili tudi na probleme v zvezi z gradivom in informiranjem. Gradiva za seje zborov občinske skupščine, podobno velja tudi za gradiva za seje zborov republiške skupščine, v glavnem niso pripravljena za potrebe delegatskega sistema. Namesto, da bi bilo pri vsakem predlogu jasno povedano, za kaj pri stvari gre, v čem je bistvo problema, kakšne so možne rešitve in argumenti za takšno ali drugačno odločitev, kakšne so materialne oziroma finančne posledice, so gradiva vse preveč natrpna s podatki, poleg tega pa tudi nepregledno, slabo napisana. Delo delegacij ovirajo tudi relativno kratki roki od sprejema gradiva pa do seje občinske skupščine.

Ob upoštevanju teh pomanjkljivosti je CK ZKS v razpravi ocenil, da so se družbenopolitične organizacije, predvsem Socialistična zveza in sindikati, močno prizadevale za oblikovanje in volitve delegacij v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih in za izobraževanje in usposabljanje članov delegacij. Tolikšne aktivnosti družbenopolitičnih organizacij pa, žal, ni čutiti v praktičnem delovanju delegatskega sistema v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih, v konferencah delegacij in v skupinah delegatov za republiško skupščino.

V. B.

PRVE IZKUŠNJE V IZGRAJEVANJU DELEGATSKEGA SISTEMA V ZASAVJU

Kažipot za v bodoče

Povezanost delegatov in delegacij v manjših temeljnih organizacijah združenega dela z delavci in delavskimi sveti je boljša kot v večjih. Delegacije v krajevnih skupnostih se vse bolj vključujejo v razreševanje problemov hitrejšega razvoja krajevne samouprave in prenašajo stališča krajanov v občinske skupščine. Premalo je bilo doslej narejeno za usposabljanje vseh delegatov. V slstem izobraževanju se vključujejo tudi splošne delegacije samoupravnih interesnih skupnosti.

To so samo nekatere ugotovitve o razvoju delegatskega sistema v Zasavju, kot so jih po dosedanjih razpravah povzele tamkajšnje družbenopolitične organizacije. Ob tem v Zasavju opozarjajo na pomen povezovalja delegacij z njihovo bazo in pa na potrebo po nekaterih

korenitih spremembah v zvezi s posredovanjem gradiva delegatom za seje občinskih skupščin.

Zavzemajo se za to, da bi v vseh temeljnih organizacijah in organizacijah združenega dela usposobili strokovne službe, ki bi vsako gradivo za delegacije pregledovale, razvrščale in tudi skrajšale ter sestavljale povzetke. S tem bi delegacijam prihranile ure in ure sedenja po sejah oziroma na predhodnih posvetovanjih. Nemogoče je, da bi delegacija pred vsako sejo občinske skupščine prejele od delovnih ljudi ali delavskih svetov vsa stališča o teh ali onih vprašanjih, ker bi v tem primeru morali imeti vsaki nekaj tednov zbornih delovnih ljudi. Zato so predlogi o redigiranju gradiva potrebni oziroma koristni.

Glede usposabljanja delegacij in delegatov pa so v Zasavju prepričani, da jim z nekaj seminarji ni mogoče zagotoviti vpogleda v vsa aktualna vprašanja, s katerimi so se in se še bodo srečevali pri svojem delu.

Zato se zavzemajo za stalnost tega izobraževanja, za tak sistem usposabljanja, ki bi postal v oporo vsem delegacijam in ki bi postal tudi tribuna za izmenjavo njihovih izkušenj. V sistem usposabljanja bo treba vključiti tudi splošne delegacije za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti, ki pravkar začnajo z delom. Seminarji naj bi bili tematski in skrbno pripravljeni in krajši. Za tako prakso se ogrevajo tudi vsi tisti delegati, ki so te oblike izobraževanja sprejeli in jih štejejo za koristne.

-m-

Približati gospodarjenje in odločanje

Tudi izkušnje Luke Koper opozarjajo, da v velikih TOZD ni možno povsem in vselej učinkovito uveljaviti samoupravnih odnosov

V koprski Luki so lani ustanovili tri temeljne organizacije združenega dela, hkrati pa sklenili, da bodo takoj preučili, kako še podrobneje razčleniti notranjo samoupravno organiziranost. Zavedali so se namreč, da znotraj velikih temeljnih organizacij najbrž ne bo mogoče povsem in vedno učinkovito uveljavljati novih samoupravnih odnosov. Praksa je to v celoti potrdila. Predvsem v temeljni organizaciji operativna, kjer je zaposlenih 1.300 ljudi, niso mogli dovolj dobro in učinkovito organizirati samoupravljanja in gospodarjenja. Zato je nadaljnje poglobljanje samouprave v tej temeljni organizaciji ena glavnih nalog. Dogovorili so se, da je treba predloge o tem pripraviti do marca letos.

Znotraj operative bodo najbrž položaj temeljnih organizacij dobili pretovor in skladišča, tehnične službe, kemični terminal in lesna skladišča, vse skupaj pa bodo povezali v skupnost temeljnih organizacij operative. Računajo, da bodo s tako organiziranostjo dosegli večje sodelovanje vseh zaposlenih pri ustvarjanju in delitvi dohodka. Boj za večjo produktivnost, boljšo organizacijo dela, večjo disciplino in stimulativno nagajevanje je namreč učinkovitejši v manjših, seveda tehnološko in poslovno zaokroženih enotah. Znotraj takih enot je lažje združiti interese zaposlenih in samoupravne pobude je moč hitreje in dosledneje uresničevati. Na zborih delovnih ljudi, na katerih sodeluje 1.000 in več delavcev, pridejo do izraza le pobude manjšega števila ljudi, skrite pa ostanejo pogosto prav najboljše in najnaprednejše med njimi. Vse drugače je, če sodeluje v pogovoru manj ljudi. To potrjuje v Luki delo družbenopolitičnih organizacij, ki so jih znotraj temeljne organizacije operative že organizirali po oddelkih.

Ker ljudje v oddelkih sindikata, ZK in mladinske organizacije lahko obravnavajo tudi manjše probleme, ki jih žulijo, je zanimanje za delo organizacij večje. Položaj družbenopolitičnih organizacij se je zato okrepil. Tudi te izkušnje spodbujajo pospešene priprave za drugačno samoupravno organiziranost z oblikovanjem večjega števila temeljnih organizacij združenega dela.

Namen teh prizadevanj je razumljivo boljše gospodarjenje in nadaljnje približevanje odločanja delavcem. S. K.

Kako do 400 novih družbenih najemnih stanovanj?

Druga največja organizacija združenega dela v občini Ravne na Koroškem so mežiški Rudniki svinca in topilnica, ki zaposlujejo blizu 1900 delavcev, razpolagajo pa z 957 stanovanjskimi enotami.

Več kot 85 % stanovanj so zgradili že pred letom 1965, saj je bila v zadnjem desetletju zaradi težavnega položaja delovne organizacije stanovanjska gradnja močno omejena. V razdobju 1966-1973 so tako zgradili samo 86 družbenih najemnih stanovanj.

Trenutno bi v mežiških Rudnikih svinca in topilnici rabili 289 družbenih najemnih stanovanj, da bi rešili najbolj pereče stanovanjske probleme. Zaradi odhoda delavcev v pokoj in zaposlovanja novih delavcev, pa čeprav števila zaposlenih bistveno ne bodo povečevali, pa bi potrebovali do leta 1980 skupaj nad 400 družbenih na-

jemnih stanovanj. V organizaciji združenega dela so prepričani, da bi s sodelovanjem vseh to nalogo lahko izpolnili. Ekonomski položaj Rudnikov svinca in topilnice Mežica se je v zadnjem času precej izboljšal, tako da bodo lahko namenili denar za gradnjo stanovanj tudi iz sklada skupne porabe. Za mlajše delavce pa naj bi dobili nekaj stanovanj še iz občinskega solidarnostnega stanovanjskega sklada.

Sicer pa v mežiških Rudnikih svinca in topilnici poudarjajo, naj bi v prihodnje gradili cenejša stanovanja in za tako gradnjo zainteresirali tudi gradbeno operativno. Sicer pa predlagajo, da bi se v občini Ravne na Koroškem dogovorili tudi o tem, kako draga družbena najemna stanovanja naj bi v prihodnje gradili v Mežiški dolini.

(MA)

AKTUALNO

SAMOUPRAVNA SODIŠČA ŠE BREZ STREHE

Samoupravna sodišča bodo začela delovati šele februarja, delno zaradi poznejšega sprejema zakona, delno pa tudi zaradi pomanjkljivih dosedanjih priprav za ustanovitev sodišč. Po podatkih, ki jih je pred kratkim zbral Republiški sekretariat za pravosodje in občo upravo, so doslej le v Postojni zagotovili prostore za novo samoupravno sodišče. V vseh drugih krajih, kjer bodo sedeži prvostopnih sodišč združenega dela (v Celju, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Kopru, Novi Gorici, Novem mestu, Brežicah in Murski Soboti), je bil odgovor približno enak: v zgradbah, kjer so občinska ali okrožna sodišča, že za njihovo redno poslovanje ni dovolj prostora. vk

V Gaberju pri Šoštanju je že pod streho dom družbenopolitičnih organizacij, ki ga krajani gradijo z udarniškim delom. Potrebujemo ga že zdaj, še bolj pa ga bodo takrat, ko se bodo v njihov kraj začeli preseljevati prebivalci Družmirja, kjer se zaradi del v rudniku Velenje ugrezajo tla in bo zaradi tega zanje treba zgraditi nove domove. — Foto: Lojze Ojsteršek

UVELJAVLJANJE USTAVNIH DOLOČB TER KONGRESNIH SKLEPOV V KOROŠKIH OBČINAH

Lepi uspehi v lanskem letu

Za leto 1974, ki je minevalo v znamenju novih ustav in kongresov zveze komunistov, zveze sindikatov ter zveze socialistične mladine, je bila tudi v občinah Velenje, Slovenj Gradec, Dravograd in Ravne na Koroškem značilna velika prizadevnost za uveljavitev določb nove ustave ter za uresničitev kongresnih sklepov. Ustanovljenih je bilo več novih krajevnih skupnosti, v nekaterih največjih temeljnih organizacijah združenega dela pa prav zdaj proučujejo možnosti, da bi ustanovili nove temeljne organizacije združenega dela, da bi tako delavcem dejansko omogočili odločati o vseh temeljnih vprašanjih gospodarjenja.

Številne organizacije združenega dela so v letu 1974 dobile razvojne načrte, razmahnilo pa se je tudi sodelovanje in povezovanje. Na začetku leta se je združilo celotno energetske gospodarstvo Šaleške doline v novi Rudarsko-elektroenergetski kombinat Velenje. Z združitvijo temeljnih organizacij združe-

nega dela nekdanjega Gozdnega gospodarstva in Lesno industrijskega podjetja Slovenj Gradec pa je nastala nova organizacija združenega dela „Gozdarstvo in lesna industrija Slovenj Gradec“. Za sodelovanje sta se z ustanovitvijo Elektrokovinske industrije odločila tudi velenjsko Gorenje in kranjska Iskra.

Naši delovni ljudje so v letu 1974 znova izpričali veliko solidarnost. Po junijskem potresu ljudje na Kozjanskem in v Obsoletju niso ostali sami. Delovni ljudje in občani iz Velenja, ki so v rekordnem času zgradili novo šolsko poslopje v Zibiki, so dali zgled, kako je mogoče hitro in učinkovito priskočiti na pomoč.

Za večino delovnih kolektivov v Šaleški, Mislinjski, Dravski in Mežiški dolini je bilo leto 1974 rekordno, tako kar zadeva doseženi obseg proizvodnje, gospodarjenje in prodajo na tuja tržišča. Velenjski rudarji so kljub velikim težavam na začetku leta izpolnili proizvodni načrt ter dosegli nekaj rekord-

nih rezultatov. Blizu 6500-članska delovna skupnost Tovarne gospodinske opreme Gorenje Velenje je dosegla skoraj 4 milijarde dinarjev celotnega dohodka, na tuje pa prodala za približno 34 milijonov dolarjev izdelkov. Mežiški rudarji in topilničarji so z uspehom zaključili sanacijo poslovanja. Za ravenske železarje pa niso pomembni samo doseženi proizvodni in izvozni uspehi, pač pa tudi dosežki pri varstvu okolja. Več novih tovarn, ki so bile zgrajene v letu 1974, pa bo omogočilo nadaljnjo gospodarsko rast v letu 1975.

Novi uspehi pa so bili doseženi tudi pri krepitvi družbenega standarda. V preteklem letu se je v občinah Velenje, Slovenj Gradec in Ravne na Koroškem vselilo v nova družbena stanovanja ali pa se bo še na začetku tega leta več kot 900 družin, kar je nedvomno velik dosežek. Vzgojenih je bilo več novih šol, vzgojnovarstvenih ustanov, zdravstvenih objektov, številne pa so tudi komunalne pridobitve. (ML)

KOLEKTIV MURE, KI LETOS SLAVI 50-LETNICO SVOJEGA OBSTOJA, GRADI SVOJ REKREACIJSKI CENTER

Pred velikim praznikom

Predračunska vrednost za nov rekreacijski center znaša blizu sedem milijonov novih dinarjev

Kolektiv Mure, tovarne oblačil in perila iz Murske Sobote, slavi letos 50-letnico svojega obstoja. Zaposluje natančno 3000 ljudi, od tega 2344 žensk, s čimer se uvršča med naše najmočnejše delovne organizacije in obenem po številu zaposlenih tudi na prvo mesto na območju svoje občine.

vedrilo, da bi se po napornem delu lahko kadarkoli razvedrili ali recimo na športnem igrišču ali denimo v svojih klubskih prostorih ob dobri knjigi ali na primer partiji šaha. Da... to so bile naše dolgoletne želje, medtem ko so bile možnosti za njihovo uresničitev več kot skromne. Večkrat smo si po-

tem ko v večini primerov siromasijo prvotne projekte, so se v Muri odločili za večjo telovadnico!

ZA REKREACIJO ZA MLADO IN STARO

„Pri gradnji našega novega rekreacijskega centra nas vodi misel, da bi v njem našlo pro-

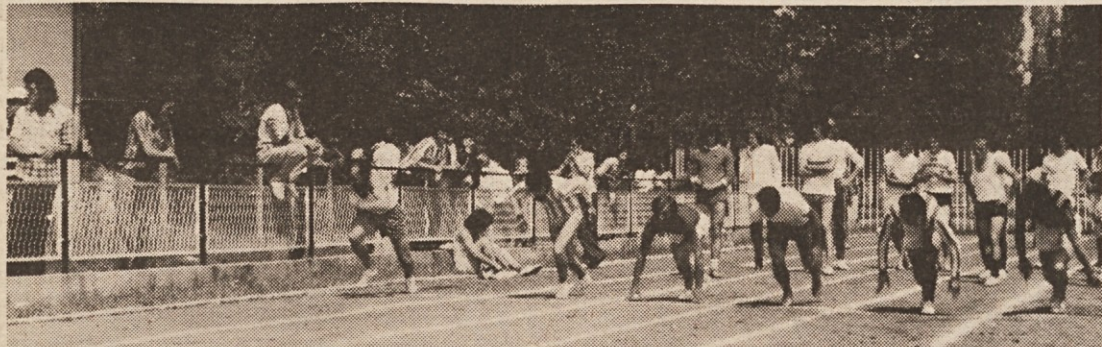
strehe. Poleg telovadnice bodo potrebne garderobe, prostori za rekvizite, kopalnice s sanitarijami, seveda klubski prostori in v isti stavbi bo tudi ambulanta. To bo zares velika pridobitev za naš kolektiv. Nekateri v mestu se ob tem sprašujejo, če bo naš rekreacijski center odprtega tipa. Verjetno ne, saj šteje naš kolektiv 3000 ljudi in skoraj umetnost bo že v tem, da bomo mi vsi prišli na svoj račun. Sicer pa bomo še videli...“

Ni dvoma torej, da se bo z izgradnjo rekreacijskega centra, ki bo nared letos na jesen, rekreacijska dejavnost v Muri močno razmahnila. In, če je kolektiv že doslej beležil na najrazličnejših športnih srečanjih tako v občinskem, kot tudi v republiškem in zveznem merilu lepe uspehe, bo imel odslej dalje vse možnosti za še uspešnejše delo.

Sedaj, ko je kolektiv Mure tik pred veliko proslavo, razmišlja tudi o tem, da si bo moral v kratkem omisliti poklicnega organizatorja rekreacije, ki bo skrbel za načrtno, strokovno in kontinuirano delo. Zares škoda bi bilo, da bi bila vsa dejavnost, ob tako zavidanja vrednih pogojih, prepuščena sama sebi oziroma stihiji.

Sodeč po dosednji praksi se v Muri kaj takega ne bo pripetilo. Kolektiv, ki najde potrebna sredstva za gradnjo lastnega rekreacijskega centra, bo našel tudi denar za prepotrebne poklicnega organizatorja rekreacije!

UL.

Športniki Mure na atletski stezi...

Organizacija združenega dela Mura beleži v minulih letih odlične rezultate: po produktivnosti se uvršča v sam jugoslovanski vrh, svojo proizvodnjo ima prodano vnaprej, kar petdeset odstotkov svojih izdelkov pa izvaža — v glavnem na zahodnoevropski trg.

In v želji, da bi mladi kolektiv, povprečna starost zaposlenih znaša komaj 28 let, nadaljeval svoje delo po začrtani poti, se je lani odločil za veliko novo investicijo. Prišel je z gradnjo novih prostorov za temeljno organizacijo združenega dela — perilo, upravne stavbe z elektronskim centrom, obrata za proizvodnjo moških plaščev in športnih oblačil in ne navsezadnje tudi lepega in obenem prepotrebne rekreacijskega centra z ambulanto.

Predračunska vrednost celotne investicije znaša blizu 100 milijonov novih dinarjev, medtem ko bo potrebno odšteti za rekreacijski center z ambulanto verjetno nekaj več kot 7 milijonov novih dinarjev.

URESNIČENA DOLGOLETNA ŽELJA

„Že dolga leta si prizadevamo, da bi nudili našim mladim ljudem tudi takrat, ko niso na svojih delovnih mestih, kar največ...“, nam pripoveduje Ciril Klajnšček, vodja centra za vzgojo kadrov pri tovarni Mura. „Naša želja je vseskozi bila, da bi imeli mladi ljudje kar najbolj pestre možnosti za koristno raz-

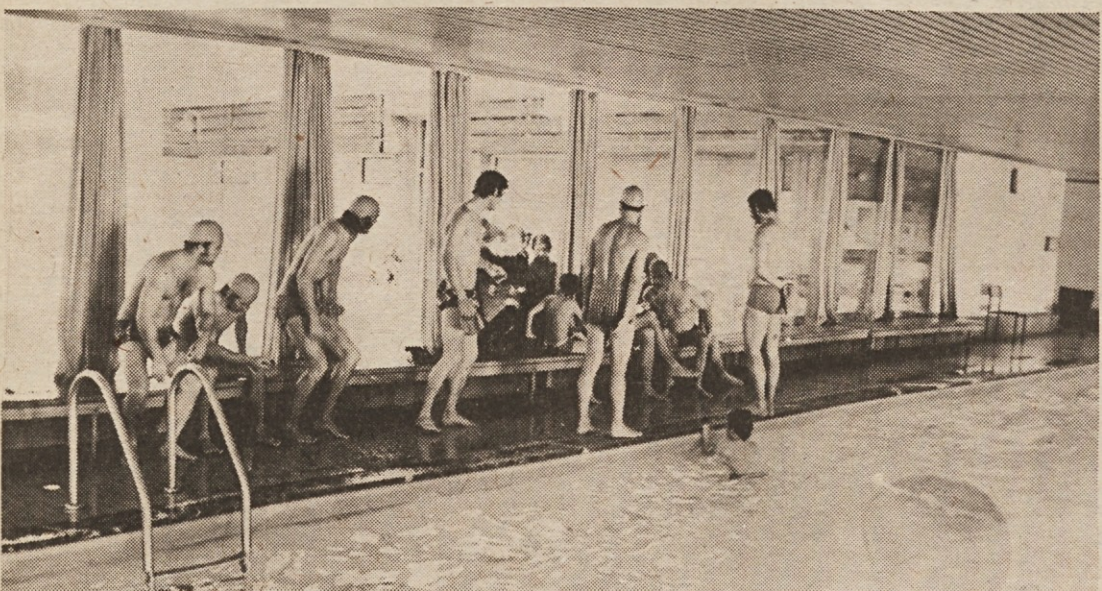
trebne prostore sposojali, vendar tudi v tem nismo našli prave rešitve. Takrat, ko so bili nekateri izmed potrebnih prostorov na voljo, mi nismo imeli časa, včasih pa je bilo prav obratno. Izkušnje so nas naučile, da bomo lahko zagotovili uspešno delo šele takrat, ko bomo imeli na voljo svoje prostore, ko ne bomo več odvisni od drugih...“

V Muri so dolgo odlašali z gradnjo lastnih rekreacijskih prostorov, dokler lani na pomlad končno niso zasadili prvo lopato. Svoje načrte so le malce popravili. Spoznali so, da morajo spremeniti dimenzije telovadnice, da bi bila po prvotnih načrtih premajhna. Torej, med-

stora čim več naših ljudi, mladih in starejših, da bi z novim objektom zadovoljili kar največ potreb po razvedrilo in športni rekreaciji naših deklet in žena...“, nadaljuje Ciril Klajnšček, ki ima probleme kolektiva takorekoč že mezincu, saj je pri Muri že 27 let. „Zato bomo opremili telovadnico z vso potrebno osnovno opremo. Računamo, da bomo že prihodnje leto lahko igrali pod domačo streho odbojko, košarko, roket, namizni tenis itd., itd. Telovadnico in zunanje asfaltno igrišče bomo opremili tako, da bo prišlo na svoj račun čim večje število naših delavcev. Seveda bomo mislili tudi na strelce in vse ostale, ki so bili doslej brez

Na XII. tekstiliadi v Subotici, kjer je tekmovalo kar 70 delovnih organizacij, je pristalo zastopstvo Mure prav pri vrhu: v skupni uvrstitvi je osvojilo tretje do četrto mesto!

Pod geslom „PLAVAJ IN BODI ZDRAV“ je organizirala komisija za šport in rekreacijo pri občinskem svetu zveze sindikatov Velenje in temeljna telesno-kulturna skupnost Velenje v zimskem plavalnem bazenu v Velenju TRIM PLAVANJE. Slog plavanja je bil poljuben, vsak je lahko med plavanjem slog tudi menjal. Vsi so morali preplavati določene razdalje: moški nad 50 let so preplavali 50, mlajši pa 100 metrov.

Ženske so imele nekoliko krajše proge: tiste, ki so jim prisodili, da imajo več kot 40 let, so morale preplavati 25 metrov, mlajše pa 50 metrov.

Vse je bilo lepo zamišljeno in tudi kolajne so bile pripravljene (nad 300), vendar je bila udeležba slaba, saj se je akcije udeležilo samo 49 udeležencev, od tega le dve ženski.

L. OJSTERŠEK

Večina podatkov in številne analize potrjujejo dejstvo, da je krog zaposlenih, ki se ukvarja s športno rekreacijo, iz leta v leto večji. Vse več je ljudi, ki izkoriščajo svoje proste popoldneve za zdravo razvedrilo, za to ali ono športno aktivnost, za rekreacijo na planem ali v telovadnici.

O razmahu rekreacije govore številna dejstva: polno zasedeni športni objekti, vse bolj okupirani smučarski centri, dobro obiskane steze za TRIM, pa iz leta v leto večja udeležba na najrazličnejših letnih in zimskih sindikalnih športnih igrah itd., itd.

O odnosu do rekreacije zaposlenih govore poleg omenjenega tudi druga dejstva: delovne organizacije posvečajo vprašanju prostega časa zaposlenih vse več časa in tudi denarja, vse več je kolektivov, ki si grade svoje športne objekte in vse več je delovnih organizacij, ki se lahko ponašajo s poklicnim organizatorjem rekreacije.

Marsikje pa, tudi v nekaterih največjih delovnih organizacijah, si še vedno prizadevajo, da bi skrbeli za re-

Pretirane najemnine

kreacijo s pomočjo peščice entuziastov, s pomočjo ljudi, ki žrtvujejo svoj prosti čas za obsežno in zahtevno delo na področju organizacije športne rekreacije. Pred leti je bilo to še nekako razumljivo, sedaj pa temu ni več tako. Znano je namreč, da se izdatki za dobro in premišljeno organizirano aktivno razvedrilo zaposlenih, najmanj kar lahko zapišemo, bogato obrestujejo in da gre sleherna improvizacija s pomočjo zanesenjakov le na račun dobrega počutja delavcev in s tem seveda tudi na račun produktivnosti. Je pač tako. Škoda je le to, da tega mnogi še ne vedo oziroma tega nočejo vedeti...

Skratka, ne glede na to, da številni podatki govore v prid razvoju športne rekreacije zaposlenih, pa se na tem področju srečujemo s številnimi problemi, ki po svoje hromijo nadaljnji razvoj in onemogočajo vključevanje še večjega števila zaposlenih v vrste športnikov.

Skoraj povsod, kjer smo se minulo leto pogovarjali o delu in problemih na področju organizacije športne rekreacije, so nam omenili pereče vprašanje športnih objektov. Večina kolektivov si lastnih objektov doslej še ni mogla privoščiti, možnosti gostovanja pa so še vedno izredno skromne. Predvsem zato, ker praktično nikjer nimajo toliko športnih objektov, da bi se lahko zvrstili vsi zainteresirani, po drugi plati pa tudi zaradi pretirano visokih najemnin.

Tako je. Mnogih športnih objektov, ki smo jih zgradili izključno z žulji delavčevih rok, si danes zaposleni ne morejo privoščiti. Preprosto povedano zato ne, ker so zanje predragi, ker nimajo sredstev za plačevanje najemnin ki daleč presegajo vse razumne meje. V številnih primerih je potrebno odšteti za skromno šolsko uro rekreacije v telovadnici po sto, dvesto, tristo in celo več dinarjev. Za šolsko uro, za bogih petinštirideset minut! Da sploh ne omenjamo najemnin za bazene z ogrevano vodo, za kegljišča in druge športne objekte, brez katerih si malce težko predstavljamo dobro organizirano in pestro športno rekreacijo skozi vse leto.

Eno z drugim: športnih objektov imamo malo in še ti v mnogih primerih niso dostopni mnogim tistim, ki so pripevali levji delež za njihovo izgradnjo. Problem se vleče že dolga leta in se vse bolj zastrjuje. Objektov imamo premalo, in še ti, ki smo jih zgradili, so tistim, ki bi jih bili najbolj potrebni, v številnih primerih nedostopni.

In obenem pravimo, da imamo na voljo vse premalo športnih objektov za učinkovitejšo in bolj množično organizacijo aktivnega razvedrila zaposlenih?

A. Ulaga

Akcija »hodim« v PD Zabukovica

V Planinskem društvu Zabukovica smo 10. januarja svečano podelili srebrni in zlati čevljiček za prehojenih 100 in 200 km. Čevljičke je prejelo 71 planincev. Z veseljem smo ugotavljali, da so bili v večini delavci iz neposredne proizvodnje. Sploh ugotavljamo, da tudi po planinskih poteh hodi vedno več delavcev, saj pri naših članih je tako.

Zanimiva je izjava kleparja (Miklavc Mihael), da je nujno, da gre vsako nedeljo v gore, da si očisti pljuča kislin in prahu, ki si ga nabere med tednom. V enem letu je opravil Savinjsko planinsko pot in Zasavsko planinsko pot.

Čez naše področje vodi Savinjska planinska pot, ki jo je

prehodilo že več kot 160 planincev. Ta pot povezuje posamezne vrhove po obronkih Savinjske doline, pelje mimo spomenikov NOB (pelje mimo ali v bližini mesta, kjer je bila ustanovljena I. revinska četa, I. savinjska četa in I. celjska četa — Resevna), mimo raznih kulturnih spomenikov itd. Ko smo pot ustanovljali, smo pričakovali, da bodo tudi sindikalne organizacije prek sindikalnih športnih iger usmerjale svoje člane na to pot. Vendar temu ni tako. Če pogledamo seznam sindikalnih tekmovalnih športov (kegljanje, namizni tenis, plavanje, košarka itd.) edino orientacijski pohod bi lahko smatrali kot napotilo delavcev v naravo. Zato mislimo, da bi morali v sindikalne športne igre

vključiti tudi širšo rekreacijo in naš predlog je, da bi recimo osnovne organizacije sindikata tekmovali tudi v tem, koliko članov je obiskalo posamezne vrhove, opravilo posamezne planinske poti? V naši bližini je Saleška, Savinjska, Zasavska planinska pot itd. SIS za telesno kulturo pripravlja TRIMČKOVO planinsko pot in ravno ta bi bila zopet primerna, da popelje delavca v naravo.

Dolžnost planinskih društev pa je, da v okviru temeljnih organizacij združenega dela, v okviru OOS ustanovijo planinske sekcije in preko teh usmerjajo delo delavcev na planinskem področju.

F. JEŽOVNIK
PD ZABUKOVICA

Manj obiskov zaradi strahu pred odpusti

Po novoletnih sestankih z zdomci – Primer Radelj ob Dravi, kako priti do novih delovnih mest, je lahko za zgled

Kakor je to bilo že nekaj let, so bili tudi letos ob novoletnih praznikih sestanki s tistimi našimi ljudmi, ki so začasno zaposleni v drugih državah. Novoletne praznike ti naši delavci v večini primerov izkoristijo za obisk doma. Prav zato je to najprimernejši čas za razgovore, za ugotavljanje problemov, težav, želja.

Energetska kriza in s tem povezane težave, s katerimi se še posebej ubadajo evropske države, je dala slutiti, da bodo naši zdomci še v večji meri zainteresirani za razgovore, kjer bi zvedeli več o našem ekonomskem položaju in o možnosti njihove zaposlitve doma. Odpuščenje tujih delavcev je prav gotovo prvi ukrep, ki ga neka država uporabi ob ekonomski krizi. Odpusti delavcev pa so se v nekaterih evropskih državah proti koncu lanskega leta že začeli. To je kazalo, da bo pritisk naših delavcev na domača delovna mesta letos močnejši.

Pričakovanja pa se doslej še niso uresničila. Strah pred odpustom je med našimi zdomci povzročil morda le to, da si novoletnih praznikov niso upali samovoljno podaljšati, kot se je to dogajalo prejšnja leta. Ta pritisk strahu pa se vendar kaže v pvečem zanimanju za možnost zaposlovanja doma.

Splošna ugotovitev s teh sestankov je, da niso več tako samozavestni in sigurni v svojo zaposlitev v tujini, kar se vsekakor odraža v njihovem obnašanju in deloma tudi v povečanem zanimanju za ekonomsko politične razmere pri nas doma.

Sestanki z zdomci so bili letos še skrbneje pripravljeni. Na njih so tiste, ki so se jih udeležili, seznanili predvsem s problematičnim ekonomskim položajem v svetu, mednarodnim položajem Jugoslavije, še posebej pa z gospodarskim položajem doma, in jasno, z razmerami, načrti in možnostmi domačega kraja. Seznanili so jih s carinskimi predpisi, bančnim poslovanjem in nekaterimi obveznostmi, ki jih imajo, čeprav delajo v tujini. To so bile v glavnem uvodne teme teh sestankov. Zastopniki sindikata, SZDL, komunalnih zavodov za zaposlovanje, carine in bank pa so na teh sestankih odgovarjali

na vsa vprašanja, ki zanimajo zdomce.

Z nekaterih sestankov povzamemo najbolj značilna vprašanja oziroma pripombe zdomcev.

MARIBOR

Sorazmerno velika udeležba je bila na dveh sestankih, ki so jih imeli z zdomci v Mariboru.

V razgovorih so predvsem ugotovili, da je informiranje naših ljudi v tujini zelo pomankljivo, predvsem o uveljavljanju nove ustave v družbenopolitičnem in gospodarskem življenju Jugoslavije. Zdomci niso pokazali posebnega zanimanja za takojšnjo zaposlitev doma, čeprav so vsi zatrjevali, da so v tujini zaposleni le začasno. Imeli so pripombe, da posebno mladi delavci zelo težko dobijo stanovanja, ko se vrnejo v domovino. Ta problem je zanje praktično nerešljiv. Opozorili so na možnost množičnega odpuščenja zaradi ekonomske krize in pri tem izrazili željo, naj bi doma s tem resno računali in se na to pripravili. Izrazili so nezadovoljstvo zaradi togega in dolgotrajnega postopka za pridobitev lokalnega dovoljenja za gradnjo, ki včasih traja tudi po dve leti.

Zdomci so na sestankih v Mariboru še posebej nakazali problem papirnate kvalifikacije za pridobitev zaposlitve. Po njihovem mnenju je ta odločilna le pri nas. Povsod drugod je pomembno dejansko znanje, ki ga dokazuješ z delom. Govorili so tudi o otroških dodatkih, še posebej, ker so z novim nemškim zakonom v tem prikrašani, če svojih otrok nimajo pri sebi. Prav gotovo ne nepomembna ugotovitev sestanka je bila tudi ta, da se zdomci, ki so dalj časa preživeli v tujini, zelo težko privajajo na razmere doma.

POMURJE

V Pomurju, kjer je tradicija teh sestankov najdaljša, so jih letos organizirali v 13 večjih pomurskih krajih. Prisostvovalo jim je 150 zdomcev. Program teh sestankov so občinski sindikalni svete in občinske konference SZDL pripravili tako, da bi delavci lahko dobili natančne informacije, še posebej o gospodarskem položaju in

srednjeročnem načrtu gospodarskega razvoja domačih občin. Seznanili so jih tudi s težavami zaposlovanja v domačem kraju, kakor tudi s problemi zaposlitve širom po Sloveniji, kjer pa manjka stanovanj. Pobudo za vlaganje sredstev, da bi odprli nova delovna mesta v domačem kraju, so zdomci zelo ugodno sprejeli.

Zdomci so se pritoževali nad dolgotrajnim postopkom pri zaposlovanju in pri iskanju gradbenih dovoljenj za gradnjo stanovanj.

RADLJE

V Radljah ob Dravi, od koder je zaposlenih v tujini skoraj 800 ljudi, so imeli dva sestanka. Na prvem so se zdomci zanimali predvsem za prosta delovna mesta, ki pa jih imajo v domačem kraju le malo, kar pa velja tudi za širšo okolico. Ker je to izrazito obmejno področje, predstavljajo zanje poseben problem delavci – tako imenovani dninarji – ki se dnevno ali tedensko vozijo na delo v Avstrijo.

V Radljah so imeli še poseben sestanek s tistimi zdomci, ki so prispevali svoje prihranke v Ljubljansko banko in s pomočjo katerih se gradi nova tovarna HYPOS. Udeležba teh je bila zelo visoka. Na sestanku so dobili izčrpne informacije o gradnji tovarne in si gradbišče tudi ogledali. Že v letošnjem

juniju bo v novi tovarni predvidoma dobilo zaposlitev 40 zdomcev, ostalih 40 pa do konca leta.

ČRNOMELJ

V občini Črnomelj imajo preko 1.000 zdomcev. Sestanka pa se je udeležilo le 30. Največje zanimanje so pokazali za možnost zaposlitve doma, saj so razmere v tujini vsak dan težje. Zvedeli so, da se takoj lahko zaposli v domačem kraju v Beltu, v rudniku in v gradbeništvu 300 delavcev. Če torej ne bo večjega odpuščenja v tujini, zaposlovanje zdomcev v črnomaljski občini ne bo problem. Dejstvo, da so v Beli krajini v zadnjih letih odprli precej novih delovnih mest, je povzročilo, da se je že lani vrnilo iz tujine nekaj nad 100 zdomcev, za letošnje leto pa računajo, da jih bo prišlo še okrog 200. Vračajo se deloma zaradi ekonomske krize, v veliki meri pa zato, ker so pač svoj cilj dosegli in nakupili stroje, ki jih potrebujejo. Odhajanje v tujino se je v Beli krajini praktično ustavilo. Težave imajo v črnomaljski občini s tistimi zdomci, ki so v tujini zboleli za poklicnimi boleznimi, pa se vrnejo domov. Tem težko najdejo primerno zaposlitev.

LITJA

Iz litijske občine dela v tujini 3.100 občanov. Sestanka pa se je udeležilo 21 zdomcev. Poleg

tega, da so se zanimali za vlaganje svojih prihrankov, za možnosti pridobitve stanovanja, ko se vrnejo domov, kako je mogoče dobiti obrtno dovoljenje in kakšni so pogoji za uvoz strojev in orodja, so se še posebej zanimali za dogajanja v domačem kraju. Izrazili so željo, da bi vsi prejeli vsaj lokalno glasilo. Ugotovili so, da so taki sestanki zelo koristni, kajti le na ta način lahko pridejo do izčrpnih in resničnih informacij.

LENART

V Lenartu je na sestanku prišel en sam zdomec. Zanimivo pa je, da se je zanimalo za zaposlitev na komunalnem zavodu za zaposlovanje 40 naših ljudi, zaposlenih v tujini. 30 od teh je takoj dobilo zaposlitev v domačem kraju.

Od 700 zdomcev jih je v kočevski občini prišlo na sestanek 19. Zanimali so se za zaposlitev doma, za delavsko zakonodajo in za razne carinske in druge predpise. Nekaj, posebno kmetov, jih je izrazilo pripravljenost, da bi se takoj zaposlili doma, če bi našli delo v svoji vasi, oziroma v njeni neposredni bližini. Sprejeli so pobudo, da se sestanki z zdomci skliče tudi ob poletnih počitnicah.

PTUJ

Zdomci so na sestanku, na katerega jih je prišlo 17, izrazili

željo, da bi se čimprej zaposlili doma in to v domačem kraju. To pa seveda v ptujski občini ne bo mogoče, saj je trenutno iz teh krajev v tujini 4.130 občanov. Po srednjeročnem načrtu, do leta 1980, pa bi v občini Ptuj odprli le 2.000 novih delovnih mest. Za združevanje sredstev, ki bi z njimi odprli nova delovna mesta, pa je pokazalo interes le malo naših zdomcev.

METLIKA

Od 300 občanov, ki so začasno zaposleni v tujini, jih je predvsem zaradi strahu pred odpustom prišlo na novoletne počitnice sorazmerno zelo malo. Na sestanku, ki se ga je udeležilo 20 zdomcev, ni bilo opaziti večjega zanimanja za vrnitev v domovino. Še posebej zaradi tega, ker so odšli v tujino le nekvalificirani in polkvalificirani delavci in se tam priučili, kakšno kvalifikacijo pa jim ob vrnitvi ne priznamo. Pogovarjali so se tudi o vzgoji otrok in izrazili željo, naj bi otrokom, ki so živeli v Nemčiji in prišli domov na šolanje, posvetili posebno pozornost. Govorili so tudi o oddajah tujih radijskih postaj, ki širijo razne laži o naši državi. Zdomci so izrazili željo, naj bi se izdal priročnik, ki bi vseboval vse tiste predpise in podatke, ki zanimajo naše ljudi v tujini in ob vrnitvi domov.

Potrebno je čimboljše obveščanje

Andrej Škerlavaj, sekretar za mednarodno dejavnost pri RS ZSS, o zdomskem vprašanju

Letošnji novoletni sestanki so zanimiv prerez mnenj delavcev, ki so zaposleni v tujini, kot tudi prikaz odnosa naše družbe do teh delavcev. Gospodarski upad v državah, kjer so zaposleni naši delavci, je prispeval k temu, da se je začelo zanimanje za zaposlitev doma. Ni slučaj, da smo imeli prav letos v Sloveniji že realizirano uspešno pobudo, ki kaže, kako v prihodnje. Gre za izgradnjo tovarne HIPOS v Radljah ob Dravi, ki se gradi iz prihrankov delavcev in iz sredstev družbene pomoči, bančnih posojil in iz občinskih sredstev. Novo-

letni sestanki so pokazali tudi to, da je interes za splošno družbenopolitično dogajanje pri nas toliko večje, kolikor močnejše je razmišljanje delavca, da se bo vrnil. Še naprej si bo treba prizadevati za čimbolj neposredne stike tam, v tui državi, kjer ti delavci delajo. Predvsem jim bomo morali ob sodelovanju tujih sindikatov nuditi kar najboljša obvestila in se z njimi pogovarjati o vsem, kar se dogaja v domovini. Nosilci teh prizadevanj morajo biti predvsem tisti kraji, iz katerih ti delavci izhajajo.

Delovni motiv iz Iskre – Tovarne elektronskih naprav ... – (Foto: Ul.)

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja CZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik IVO TAVČAR. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313 VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Naročniški oddelk – komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, telefon 312-691. Račun pri Komunalni banki Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 2,00 din. Naročnina je četrtletna 25,00 din – polletna 50,00 din – in letna 100,00 din – Rokopisov ne vračamo – Poština plačana v gotovini – Tiska CZP »Ljudska pravica«, Ljubljana.